

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

24

YASAMA YILI

2

SIRA SAYISI: 276

Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu Tasarısı ile
Avrupa Birliği Uyum Komisyonu ve Anayasa
Komisyonu Raporları
(1/626)

İÇİNDEKİLER

Sayfa

- **1/626 Esas Numaralı Tasarının**
 - TBMM Başkanlığına Sunuş Yazısı4
 - Genel Gerekçesi4
 - Madde Gerekçeleri7
- **Avrupa Birliği Uyum Komisyonu Raporu**12
- **Alt Komisyon Raporu**17
- **Alt Komisyon Metni**21
- **Alt Komisyon Metnine Ekli Liste**32
- **Anayasa Komisyonu Raporu**33
- **Muhalefet Şerhleri**40
- **Tasarı Metni**51
- **Anayasa Komisyonunun Kabul Ettiği Metin**51
- **Tasarı Metnine Ekli Liste**68
- **Anayasa Komisyonunun Kabul Ettiği Metne Ekli Liste**69

T.C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

Genel Müdürlüğü

17/5/2012

Sayı: B.02.0.KKG.0.10/101-258/2226

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Adalet Bakanlığı'nca hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulu'nca 14/5/2012 tarihinde kararlaştırılan “Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu Tasarısı” ile gerekçesi birlikte gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Recep Tayyip Erdoğan

Başbakan

HAVALE EDİLDİĞİ KOMİSYONLAR (1/626)	
ESAS	Anayasa Komisyonu
TALİ	Adalet Komisyonu Avrupa Birliği Uyum Komisyonu İçişleri Komisyonu İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Plan ve Bütçe Komisyonu

GENEL GEREKÇE

Kamu yönetiminin Dünyada ve ülkemizdeki değişme ve gelişmelere paralel olarak yeniden yapılandırılması ihtiyacı, her geçen gün artarak devam etmektedir. Bu nedenle, kamu hizmetleriyle ilgili Devlet görevlerinin yeniden değerlendirilmesi ve halkın idareden kaynaklanan şikâyetlerini en aza indirecek bir yönetim anlayışının yerleştirilmesi zorunluluk arz etmektedir.

Bu saptamalardan hareket eden Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Plânında “Kamu Hizmetlerinde Etkinliğin Artırılması Projesi” çerçevesinde; yönetim-birey ilişkilerinde karşılaşılan uyumsuzlukların etkin ve hızlı bir şekilde çözümü amacıyla; yargının katı işleyiş kurallarına bağlı oluşu ve zaman alıcı işlemesi gerçeği karşısında, yönetimi yargı dışında denetleyen ama yönetime de bağlı olmayan bir denetim sistemi ihtiyacı sonucunda ortaya çıkmış olan ve Avrupa Birliğinin kendi bünyesinde ve üye ülkelerin çoğunda da bulunan, halkın şikâyetleriyle ilgilenen bir Kamu Denetçisi (ombudsman) sisteminin Türkiye’de de kurulması öngörülmüştür.

Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Plânında da yine “Kamu Hizmetlerinde Etkinliğin Artırılması” çerçevesinde; kamu yönetimi-vatandaş ilişkilerinde karşılaşılan uyumsuzlukların etkin ve hızlı bir şekilde çözümü amacıyla, halkın şikâyetleriyle ilgili konularda, yönetimi denetleyen ama yönetime bağlı olmayan bir Kamu Denetçisi (ombudsman) sistemi kurulması öngörülmüş, bu çerçevede gerekli altyapının oluşturulmasına ve sistemin istisnasız tüm idarî işlem ve eylemleri kapsamasına önem verileceği belirtilmiştir.

Osmanlı Devletinde idarî yargı sisteminin olmaması nedeniyle halkın idareye yönelik şikâyetlerini incelemek üzere, “Kadıül-Kudat” adıyla özel görevli kadı (hâkim) tayin edilmişti. Bu kişiler, padişah da dâhil, idarenin işlem, eylem, tutum ve davranışlarına karşı halkın yaptığı başvuruları değerlendirerek etkin bir denetim sağlamıştır. İsveç Kralı 12. Charles, Osmanlı Devletinde bulunduğu 18 inci Yüzyılın başarılarında bu kurumu incelemiş ve ülkesine döndüğünde “ombudsman” adıyla oluşturmuştur. Diğer Avrupa ülkeleri de bu uygulamadan esinlenerek “ombudsman” kurumunu kurmuşlardır.

Günümüzde bu kurum, aralarında Fransa, İngiltere, İtalya, İspanya ve Hindistan’ın da bulunduğu yüzü aşkın devlette ülke, bölge, kent veya sektör itibarıyla hizmet vermektedir. Ayrıca, Avrupa Birliği de Avrupa Birliği bürokrasisi tarafından yapılacak yanlış uygulamalara karşı üye ülke vatandaşlarının haklarını korumak üzere “ombudsman” kurumunu oluşturmuştur.

İsveç dilinde “ombudsman” kelimesi, vekil, delege, avukat veya başkaları adına hareket etmeye ve onların haklarını korumaya yetkili kılınmış kimse anlamında kullanılmaktadır. Kurum olarak “ombudsman”, bugün parlamento tarafından, parlamento adına idareyi denetlemek için seçilmiş kimse veya kimseleri ifade etmektedir. “Ombudsman” kelimesinin Türkçe karşılığı olarak; “halk denetçisi”, “kamu denetçisi”, “kamu hakemi”, “arabulucu”, “halk avukatı”, “yurttaş sözcüsü” gibi ifadeler kullanılmaktadır.

Anayasanın 125 inci maddesinde, idarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolunun açık olduğu ve yargı yetkisinin, idarî eylem ve işlemlerin hukuka uygunluğunun denetimi ile sınırlı olduğu hükmüne yer verilmiştir. 7/5/2010 tarihli ve 5982 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanununun 11 inci maddesiyle, söz konusu maddede değişiklik yapılarak, hukuka uygunluk denetiminin hiçbir surette yerindelik denetimi şeklinde kullanılmayacağı hükme bağlanmıştır. Anayasanın 9 uncu maddesinde ise yargı yetkisinin, Türk Milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılacağı düzenlenmiştir. İdarenin iç denetimi ise teftiş kurulları veya benzeri birimlerce gerçekleştirilmektedir. Ancak, Yedinci ve Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Plânlarında öngörüldüğü gibi, kapsamı giderek genişleyen idare-birey (vatandaş) ilişkilerinden kaynaklanan şikâyetlere etkin ve hızlı çözümler getiren, idarenin işleyişi ile ilgili şikâyetleri inceleyen ve önerilerde bulunan bir kuruma ülkemizde de ihtiyaç duyulmaktadır.

Bu amaçla daha önce hazırlanan “Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu Tasarısı”, 15/6/2006 tarihli ve 5521 sayılı Kanun olarak kabul edilmişse de, Cumhurbaşkanlığı tarafından, yayımlanması uygun bulunmayan 3 üncü, 4 üncü, 9 uncu, 11 inci, 13 üncü, 15 inci, 22 nci, 26 ncı, 30 uncu, 33 üncü, geçici 1 inci ve 41 inci maddelerinin bir kez daha görüşülmesi için, Anayasanın 89 uncu ve 104 üncü maddeleri uyarınca 1/7/2006 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına geri gönderilmiştir.

Söz konusu Kanun, 28/9/2006 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda yeniden görüşülerek 5548 sayılı Kanun olarak aynen kabul edilmiş ve 13/10/2006 tarihli ve 26318 sayılı Resmî Gazetede yayımlanmıştır. Ancak, yapılan başvuru üzerine Anayasa Mahkemesi, 27/10/2006 tarihli ve E. 2006/140, K. 2006/33 (Yürürlüğü Durdurma) sayılı Kararıyla Kanunun, Kamu Denetçiliği Kurumunun kurulmasını öngören geçici 1 inci maddesinin yürürlüğünü durdurmuş ve 25/12/2008 tarihli ve E. 2006/140, K. 2008/185 sayılı Kararıyla da Kanunun tümünü, Anayasanın 6 ncı, 87 nci ve 123 üncü maddelerine aykırı göreyerek iptal etmiştir. Söz konusu Karar, 4/4/2009 tarihli ve 27190 sayılı Resmî Gazetede yayımlanmıştır.

Anayasa Mahkemesinin iptal kararında belirtilen hususlar gözönünde bulundurularak, 5982 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun 8 inci maddesiyle, Anayasanın 74 üncü maddesinde değişiklik yapılmış ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bağlı olarak kurulacak Kamu Denetçiliği Kurumunun kuruluşu, görevi, çalışması ve inceleme sonucunda yapacağı işlemler ile Kamu Başdenetçisi ve Kamu Denetçilerinin nitelikleri, seçimi ve özlük haklarına ilişkin usul ve esasların kanunla düzenleneceği hükme bağlanmıştır. Söz konusu Anayasa değişikliği, 12/9/2010 tarihinde yapılan halkoylamasında kabul edilmiş ve kesin sonuçların 23/9/2010 tarihli ve 27708 sayılı Resmî Gazetede yayımlanmasıyla yürürlüğe girmiştir.

Anayasanın 5982 sayılı Kanunla değişik 74 üncü maddesinde hükme bağlanan Kamu Denetçiliği Kurumunun kurularak çalışmalarına başlaması amacıyla hazırlanan bu Tasarıyla, Kamu Denetçiliği Kurumu kurulmaktadır. Kurumda Başdenetçi, Denetçiler, Uzmanlar, Uzman Yardımcıları ve diğer personel görev yapacaktır. Bu çerçevede Başdenetçi ile Denetçilerin görevlerini gerektiği gibi yerine getirebilmeleri ve yetkilerini kullanabilmeleri için Anayasanın yargı bağımsızlığına ve idarî eylem ve işlemlerin yargısal denetimine ilişkin hükümlerine uygun düzenlemeler getirilmesine özen gösterilmiştir. Böylece, idarenin mümkün olduğu kadar Kurumun önerilerini değerlendirmeye alarak uyması ve idarî yargının yükünün azaltılması hedeflenmektedir.

Tasarıyla, ülkemizde Kamu Denetçiliği Kurumunun oluşturulması ve ülke düzeyinde faaliyet göstermesi öngörülmekte; ayrıca, Başdenetçi, Denetçiler ve Genel Sekreterin görevleri, nitelikleri, seçimleri, atanmaları, çalışma ilkeleri, bağımsızlığı, Kuruma yapılacak başvurular ve Kurum personeli ile ilgili konular düzenlenmektedir.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- Maddeyle, Kanunun amacı belirlenmektedir.

Kamu hizmetlerinde kalitenin artırılmasına yönelik bağımsız ve etkin şikâyet mekanizması oluşturmak suretiyle, idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını; insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve idareye önerilerde bulunmak üzere Kamu Denetçiliği Kurumunun oluşturulması, Kanunun amacı olarak ifade edilmektedir.

Madde 2- Maddeyle, Kanunun kapsamı belirlenmektedir.

Kanunda; Kamu Denetçiliği Kurumunun kuruluş, görev ve çalışma usullerine ilişkin ilkeler ile Başdenetçi ve Denetçilerin niteliklerine, seçimlerine, özlük haklarına ve Kurum personeline ilişkin hükümlere yer verildiği belirtilmektedir.

Madde 3- Maddede, Kanunda geçen bazı terimlerin tanımlarına yer verilmektedir.

Ayrıca, Dilekçe Komisyonu ile İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu üyelerinden oluşan Komisyonun Başkanı, Başkanvekili, Sözcüsü ve Kâtibinin kimler olacağı hükme bağlanmaktadır.

Madde 4- Maddeyle, Kurumun kuruluşuna ilişkin teşkilatlanma esasları belirlenmektedir.

Tarafsızlığı, bağımsızlığı, emir ve talimat almaması, her türlü bilgi ve belgeyi isteme yetkisinin bulunması gibi yerine getireceği görevler ve bu görevler dolayısıyla tanınan yetkiler dikkate alınarak Kurumun; kamu tüzel kişiliğine sahip, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bağlı ve özel bütçeli olması öngörülmektedir.

Kurumun, Başdenetçilik ve Genel Sekreterlikten oluşacağı; Kurumda bir Başdenetçi ve beş Denetçi ile Genel Sekreter ve diğer personelin görev yapacağı belirtilmektedir.

Kurumun merkezinin Ankara olacağı kabul edilmekte ancak, gelen iş yoğunluğuna veya işin özelliğine göre Kurumun uygun gördüğü yerlerde büro açabilmesi imkânı tanınmaktadır.

Madde 5- Maddeyle, Kurumun görevi açıkça belirlenmektedir.

Kurum, idarenin kötü, eksik veya yanlış işleyişiyle ilgili olarak yapılan şikâyetleri incelemek, araştırmak ve önerilerde bulunmakla görevlendirilmektedir.

İdarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarının Kurumun görev alanına girmesi öngörülmektedir.

Kurumun inceleme ve değerlendirmelerini, insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden yapması gerekmektedir.

Ancak; Cumhurbaşkanının tek başına yaptığı işlemler ile re'sen imzaladığı kararlar ve emirler, yasama yetkisinin kullanılmasına ilişkin işlemler, yargı yetkisinin kullanılmasına ilişkin kararlar ile Türk Silahlı Kuvvetlerinin sırf askeri nitelikteki faaliyetlerinin Kurumun görev alanı dışında olduğu belirtilmektedir.

Madde 6- Maddeyle, Başdenetçiliğin, Başdenetçi ve Denetçilerden oluşacağı belirtilmektedir.

Diğer yandan, Kurumun Başdenetçi tarafından yönetileceği ve temsil edileceği hükme bağlanmaktadır.

Madde 7- Maddeyle, Başdenetçi ve Denetçilerin görevleri belirlenmektedir.

Madde 8- Maddeyle, Kurumun çalışma ilkeleri belirlenmektedir.

Başdenetçinin Denetçiler arasında işbirliğini sağlamak ve Denetçilerin uyumlu çalışmasını gözetmekle görevli olduğu; Denetçilerin, Başdenetçi tarafından görevlendirildikleri konu veya alanlarda tek başlarına çalışmaya ve önerilerini Başdenetçiye sunmaya yetkili olduğu belirtilmektedir.

Maddenin üçüncü fıkrasında, Kurumun, faaliyetlerini gerçekleştirirken elektronik ortam ve iletişim araçlarının kullanılmasını gözeteceği belirtilmekte, böylelikle, şikâyetlerin hızlı bir şekilde sonuçlandırılması öngörülmektedir.

Diğer yandan, Denetçilerin Başdenetçi tarafından görevlendirilecekleri konu veya alanlara ve aralarındaki işbölümüne ilişkin ilkelerin yönetmelikle düzenleneceği belirtilmektedir.

Madde 9- Maddeyle, Genel Sekreterliğin oluşumu ve görevleri belirlenmektedir.

Madde 10- Maddeyle, Başdenetçi veya Denetçi seçileceklerde aranacak nitelikler belirlenmektedir.

Yaş sınırının belirlenmesinde dünyadaki diğer emsal kanunlar gözönünde bulundurulmuştur.

Başvuru konularının çeşitliliği dikkate alınarak, Başdenetçi ve Denetçilerin dört yıllık eğitim veren fakültelerden veya bunlara denkliği kabul edilmiş yurtiçi veya yurtdışındaki yüksek öğretim kurumlarından mezun olanlar arasından seçilmesi öngörülmektedir.

Meslekî bilgi ve tecrübe ihtiyacı gözönünde tutularak, kamu kurum veya kuruluşlarında veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına kayıtlı olarak ya da özel sektörde en az on yıl çalışmış olma şartı getirilmektedir.

Maddenin (e) bendinde, siyasî parti ile ilişik kesme yönünden başvuru tarihi esas alınmak suretiyle, daha önce siyaset alanında hizmeti bulunan kişilerin adaylıklarının önlenmemesi amaçlanmakta ve aday olan kişilerin seçilme ihtimaline binaen, adaylığa başvuru tarihinden itibaren, tarafsızlığı gereği siyasî partilerle ilişkisinin kesilmesi öngörülmektedir.

Madde 11- Maddede, Başdenetçi ve Denetçilerin yapacağı görevlerin önemi dikkate alınarak, seçimlerinin belirli sürede sonuçlandırılması amacıyla adaylık ve seçimde uygulanacak hükümler belirlenmektedir.

Başdenetçinin Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunca gizli oyla ve nitelikli çoğunlukla seçilmesi; Denetçilerin ise Türkiye Büyük Millet Meclisi Dilekçe Komisyonu ile İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu üyelerinden oluşan Karma Komisyon tarafından nitelikli çoğunlukla seçilmesi öngörülmektedir.

Madde 12- Maddeyle, Kurumun bağımsızlığının, tarafsızlığının ve saygınlığının sağlanması amacıyla, Başdenetçi ve Denetçilerin görevlerini gerektiği gibi yerine getirmeleri için bağımsız hareket etmelerini sağlayacak düzenlemelere yer verilmektedir.

Madde 13- Maddeyle, Başdenetçi ve Denetçilerin, bağımsızlıklarını ve tarafsızlıklarını kendilerine hatırlatmak, vatandaşların da Kuruma olan güven ve saygılarını kuvvetlendirmek üzere, Başdenetçinin Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda, Denetçilerin ise Komisyonda andiçerek görevlerine başlamaları öngörülmektedir.

Madde 14- Maddeyle, Başdenetçi ve Denetçilerin dört yıllık süre için seçilmesi öngörülmektedir.

İstifa, ölüm veya görevden alınma gibi nedenlerle süresi bitmeden görevinden ayrılan Başdenetçi ve Denetçilerin yerine seçilen Başdenetçi ve Denetçilerin görev süresinin de dört yıl olduğu, tartışmalara meydan vermemek için açıkça belirtilmektedir.

Maddenin üçüncü fıkrasıyla, tecrübe ve güven kazanmış Başdenetçi ve Denetçilerin istedikleri takdirde sadece bir dönem daha seçilebilmesi imkânı getirilmektedir.

Dördüncü fıkra ile, Kuruma saygın ve tecrübeli kişilerin aday adayı olabilmelerini sağlamak ve seçildikten sonra da meslekî kaygı taşımamalarını temin etmek üzere özlük haklarıyla görevlerine yeniden atanabilmeleri güvence altına alınmaktadır.

Madde 15- Başdenetçinin veya Denetçilerin 10 uncu maddede sayılan nitelikleri taşımadıklarının sonradan anlaşılması veya bu nitelikleri seçildikten sonra kaybetmeleri halinde, bu durumun Komisyon tarafından tespit edilmesini takiben Başdenetçinin görevinin sona ermesine Genel Kurul tarafından görüşmesiz olarak; Denetçilerin görevinin sona ermesine ise Komisyon tarafından karar verileceği belirtilmektedir.

Seçilmeye engel bir suçtan dolayı kesin hüküm giyen veya kısıtlanan Başdenetçi veya Denetçiler hakkındaki kesinleşmiş mahkeme kararının Genel Kurulun ve Komisyonun bilgisine sunulmasıyla Başdenetçi veya Denetçi sıfatının sona ereceği hükme bağlanmaktadır.

Madde 16- Maddeyle, Başdenetçiye, en yüksek Devlet memuru olan Başbakanlık Müsteşarı, Denetçilere ise Başbakanlık müsteşar yardımcılarını için belirlenen her türlü ödemeler dâhil malî haklar tutarında aylık ücret ödeneceği düzenlenmektedir. Başdenetçi ve Denetçilerin, Başbakanlık Müsteşarı ve müsteşar yardımcılarının kadroya bağlı olan malî haklarından faydalanabilmeleri öngörülmektedir.

Madde 17- Maddeyle, Kuruma yapılacak başvuruların usulü ayrıntılı olarak belirlenmektedir.

Maddenin birinci fıkrasıyla, gerçek kişiler yanında tüzel kişilere de kendilerini temsile yetkili organları vasıtasıyla Kuruma başvuru imkânı sağlanmaktadır.

Maddenin ikinci fıkrasıyla, Kuruma başvuruya ciddiyet kazandırmak ve gereksiz başvuruların önlenmesi amacıyla başvuran kişinin kimliğini ortaya koyan bilgilerin gösterilmesi zorunluluğu getirilmektedir.

Üçüncü fıkrada, hangi başvuruların incelenmeyeceği gösterilmektedir.

Dördüncü fıkrada, Kuruma başvuru yapılabilmesi için, İdari Yargılama Usulü Kanununda öngörülen idarî başvuru yollarının tüketilmesi zorunluluğu getirilmektedir. Böylelikle, idarenin işlemlerini gözden geçirmesi ve düzeltmesi imkânı sağlanmakta, dolayısıyla ilgililerin Kuruma veya mahkemeye başvurmadan sorunlarının giderilmesi amaçlanmaktadır.

Beşinci fıkrada, illerde valilikler, ilçelerde kaymakamlıklar aracılığıyla da Kuruma başvurulabileceği; altıncı fıkrada başvurulardan herhangi bir ücret alınmayacağı öngörülmektedir.

Yedinci fıkrada, Kuruma başvuru süresi ile başvuru tarihi olarak esas alınacak tarih hükme bağlanmaktadır.

Sekizinci fıkrada, Kurumun idarî yargının alternatifi olarak algılanmaması, hem Kuruma hem de yargı mercilerine başvurunun bir hak olduğu ve birine başvurunun diğerini engelleyecek bir süreç oluşturulmaması gerektirdiği gözönünde bulundurularak Kuruma başvurunun dava açma süresini durduracağı kabul edilmektedir.

Madde 18- Maddede, Başdenetçinin ve Denetçilerin görevlerini gerektiği gibi yapabilmeleri için ilgili merciden istedikleri bilgi veya belgelerin tam ve doğru olarak zamanında gönderilmesi zorunluluğu vurgulanmakta, aykırı davranışlar hakkında yapılacak işlem gösterilmektedir. İstenen bilgi ve belgelerin, Devlet sırrı veya ticarî sır niteliğindeki bilgi ve belgelerden olması halinde, yetkili mercilerin en üst makam veya kurulunca gerekçesi belirtilmek suretiyle verilmeyebileceği belirtilmektedir. Ancak, Devlet sırrı niteliğindeki bu bilgi ve belgelerin Başdenetçi veya görevlendireceği Denetçi tarafından yerinde incelenebileceği hükme bağlanmaktadır.

Madde 19- Başdenetçinin ve Denetçilerin görevlerini gerektiği gibi yapabilmeleri için bilirkişi görevlendirebilecekleri ve tanık ya da ilgili kişileri dinleyebilecekleri hükme bağlanmakta, ayrıca, görevlendirilen bilirkişilere ödenecek ücret gösterilmektedir. Bunların yanında, uzmanlara da tanık ya da ilgili kişileri dinleme imkânı tanınmaktadır.

Madde 20- Maddeyle, kişilerin hak arama talebinin sağlıklı yürütülebilmesini ve kısa sürede sonuçlandırılmasını sağlamak amacıyla; Kurumun, kendisine yapılan başvuruları en geç altı ay içinde sonuçlandırması gerektiği; yapılan inceleme ve araştırma sonucunun ve varsa önerilerinin Kurum tarafından ilgili mercie ve başvurana bildirileceği, şayet ilgili merci bu öneriler doğrultusunda yeni bir işlem tesis etmiş ise bu işlemi; önerilen çözümü uygulanabilir nitelikte görmediği takdirde ise bunun gerekçesini en geç otuz gün içinde Kuruma bildirmesi gerektiği düzenlenmektedir.

Diğer yandan, Kuruma, işleme karşı başvuru yollarını başvurana göstermesi zorunluluğu da getirilmektedir.

Madde 21- Maddede, başvurunun Kurum tarafından reddedilmesi veya yerinde görülerek kabul edilmesi hâlinde, 17 nci maddenin sekizinci fıkrasına göre duran dava açma süresinin yeniden işlemeye başlayacağına dair hükümlere yer verilmektedir.

Maddenin üçüncü fıkrasında, Kurumun inceleme ve araştırmasını, başvuru tarihinden itibaren altı ay içinde sonuçlandıramaması durumunda, durmuş olan dava açma süresinin, bu sürenin sonunda kaldığı yerden işlemeye başlayacağı belirtilmektedir.

Madde 22- Maddenin birinci fıkrasında, Kurumun, her takvim yılı sonunda yürütülen faaliyetleri ve önerileri kapsayan bir rapor hazırlayarak Komisyona sunacağı, Komisyonun, bu raporu kendi kanaat ve görüşlerini de içerecek şekilde özetleyerek Genel Kurula sunulmak üzere hazırladığı raporu, Başkanlığa göndereceği belirtilmektedir.

Maddenin ikinci fıkrasında ise, Kurumun yıllık raporlarının ayrıca, Resmî Gazetede yayımlanmak suretiyle kamuoyuna duyurulacağı, üçüncü fıkrada da Kurumun açıklanmasında fayda gördüğü hususları yıllık raporu beklemeksizin her zaman kamuoyuna duyurabileceği düzenlenmektedir.

Madde 23- Başdenetçi ve Denetçilerin çalışmalarında başarılı olmaları kamuoyunun desteğine bağlı olduğundan, Kurumun çalışmaları hakkında açıklama yapma yetkisiyle ilgili hükümler getirilmektedir.

Madde 24- Maddeyle, Kurumda görev yapacak personelin atanma usulü belirlenmektedir. Genel Sekreter ve diğer personelin, Başdenetçi tarafından atanması öngörülmektedir.

Madde 25- İdarenin işlem, eylem, tutum ve davranışlarına ilişkin başvuruları araştırıp incelemek ve önerilerde bulunmakla görevli Kurumun, bu önemli görevini uzman personelle yerine getirebileceği açıktır. Bu amaçla, maddede, uzmanlığın ilk adımı olan uzman yardımcılığına atanabilmek için aranan şartlar belirlenmektedir.

Madde 26- Maddeyle, 25 inci maddeye göre Kamu Denetçiliği Uzman Yardımcılığına atananların Kamu Denetçiliği Uzmanı olabileme şartları belirlenmektedir. Ayrıca, Uzman Yardımcılığına giriş ve uzmanlık sınavının şekli, Uzman ile Uzman Yardımcılarının görev, yetki ve çalışmalarına ilişkin esas ve usullerin yönetmelikle düzenleneceği belirtilmektedir.

Madde 27- Maddenin birinci fıkrasında, Kanunda hüküm bulunmayan hususlarda Kurum personeli hakkında Devlet Memurları Kanununun uygulanacağı belirtilmektedir.

Maddenin ikinci fıkrasında, Genel Sekretere Başbakanlıktaki genel müdürlere uygulanan malî ve sosyal hak ve yardımlara ilişkin hükümlerin uygulanacağı belirtilmektedir.

Maddenin üçüncü fıkrasında, Kurumda görev alan Uzmanlara Başbakanlık Uzmanları, Uzman Yardımcılarına Başbakanlık Uzman Yardımcıları ve Kurumun diğer personeline ise, Başbakanlıkta aynı unvanlı ve aynı dereceli kadrolarda çalışanlara uygulanan malî ve sosyal hak ve yardımlara ilişkin hükümlerin uygulanacağı belirtilmektedir.

Madde 28- Bireylerin, idarenin işlem, eylem, tutum ve davranışlarından dolayı şikâyetlerini araştırıp incelemek ve çözüm önerilerinde bulunmakla görevli Kurumun, bu görevini yerine getirirken araştırma ve inceleme konularını bilen uzmanlarla çalışması gerekmektedir. Maddeyle, yeni kurulan Kurumda diğer kamu kurum ve kuruluşlarının yetişmiş uzman personelinin yararlanmak üzere, başvurulardaki şikâyet konularına göre kamu kurum ve kuruluşlarındaki uzman personelin geçici bir süreyle Kurumda çalıştırılmasına imkân sağlanmaktadır.

Madde 29- Maddeyle, Kurumun gelirleri ve giderlerinin nelerden oluştuğu gösterilmektedir.

Madde 30- Maddeyle, Kurumda çalışanların görevlerini bağımsız olarak yerine getirmeleri için uyacakları yasaklar ile yapamayacakları işler düzenlenmektedir.

Madde 31- Başdenetçi ve Denetçilerin yaptıkları görevin niteliği ve önemi dikkate alınarak görevleri sebebiyle işledikleri öne sürülen suçlardan dolayı uygulanacak soruşturma ve kovuşturma usulüne ilişkin özel hükümler düzenlenmektedir.

Madde 32- Kurumda görevli Genel Sekreter, Kamu Denetçiliği Uzman, Uzman Yardımcısı ve diğer personelin görevleri sebebiyle işledikleri öne sürülen suçlardan dolayı uygulanacak soruşturma ve kovuşturma usulü gösterilmektedir.

Madde 33- Maddeyle, Kurumda görev yapanlara emeklilik yönünden uygulanacak hükümler gösterilmektedir.

Ayrıca, Kanununun 10 uncu maddesinde Başdenetçi veya Denetçi seçilebilmek için belirli bir yaşı tamamlamak dışında herhangi bir yaş kaydı aranmadığından, bu görevlere seçilenler için Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun 40 ncı maddesinin birinci fıkrasında ve 5510 sayılı Kanunda öngörülen yaş sınırının uygulanmayacağı vurgulanarak, bu görevlere seçilenlerin görevlerine emeklilik yaşından sonra da devam etmelerine olanak sağlanmaktadır.

Madde 34- Maddeyle, Kurumda görev yapacaklara ait kadrolar ihdas edilmektedir.

Madde 35- Maddenin birinci fıkrasıyla, Kamu Denetçiliği Uzman Yardımcılığı ile Kamu Denetçiliği Uzmanlığının ihdasıyla ilgili olarak Devlet Memurları Kanununun 36 ncı maddesinde gerekli değişiklikler yapılmaktadır.

Maddenin ikinci fıkrasıyla, Kamu Denetçiliği Kurumunun kurulabilmesi için 5018 sayılı Kanuna ekli (II) sayılı cetvelde değişiklik yapılmaktadır.

Geçici Madde 1- Maddenin birinci fıkrasıyla, Başdenetçi ve Denetçilerin seçimiyle Kurumun kurulacağı öngörülmekte ve ikinci fıkrasında bunların seçimine ilişkin hükümlere yer verilmektedir.

Maddenin üçüncü fıkrasıyla, Kanunun uygulamasına ilişkin yönetmeliklerin, Başdenetçi ve Denetçilerin seçim süreci de dikkate alınarak, maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren dokuz ay içinde yürürlüğe konulması öngörülmektedir.

Maddenin dördüncü fıkrasıyla, Başdenetçi ve Denetçilerin seçilerek Kurumun oluşmasının ardından, 25 inci ve 26 ncı maddedeki şartlar aranmaksızın, bir defaya mahsus olmak ve Kanuna ekli listede yer alan Kamu Denetçiliği Uzmanı unvanlı serbest kadro adedinin yüzde ellisini geçmemek üzere, Başdenetçi tarafından, kamu kurum ve kuruluşlarından Kamu Denetçiliği Uzmanı olarak atama yapılabileceği belirtilmekte ve bu şekilde atanacaklarda aranacak koşullar belirlenmektedir.

Maddenin beşinci fıkrasıyla, Kamu Denetçiliği Kurumunun ülkemizde de başarılı olabilmesi için öncelikle merkezî idarenin işlem ve eylemlerine, belirli bir tecrübe kazandıktan sonra da mahallî idarelerin işlem ve eylemlerine karşı başvuru yapılabilmesine yönelik hükümler getirilmektedir.

Madde 36- Yürürlük maddesidir. Başdenetçinin ve Denetçilerin seçilerek göreve başlaması ve Kamu Denetçiliği Kurumunun oluşturulabilmesi, ayrıca yapılacak başvuruların kabul edilebilmesi için belirli bir hazırlık dönemine ihtiyaç duyulduğundan, 17 nci maddenin yayımı tarihinden dokuz ay sonra, diğer maddelerin ise Kanunun yayımı tarihinde yürürlüğe girmesi öngörülmektedir.

Madde 37- Yürütme maddesidir. Başdenetçinin ve Denetçilerin seçimi ve görevden alınması ile ilgili işlemlerin Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından yapılması öngörüldüğünden, Kanunun buna ilişkin hükümlerinin Türkiye Büyük Millet Meclisi, diğer hükümlerinin ise Bakanlar Kurulu tarafından yürütüleceği belirtilmektedir.

Avrupa Birliği Uyum Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Avrupa Birliği Uyum Komisyonu

31.5.2012

Esas No: 1/626

Karar No: 16

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIğINA

Adalet Bakanlığı tarafından hazırlanarak Bakanlar Kurulunca Başkanlığınıza sunulan 1/626 Esas Numaralı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu Tasarısı 18 Mayıs 2012 tarihinde Komisyonumuza havale edilmiştir. Tasarı, Komisyonumuzun 31 Mayıs 2012 tarihli 7'nci toplantısında İzmir Milletvekili Mehmet TEKELİOğLU başkanlığında, Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Avrupa Birliği Bakanlığı ve Maliye Bakanlığı temsilcilerinin katılımlarıyla görüşülmüştür.

Tasarının temel amacı; idareyi yargı dışında denetleyen ama idareye de bağlı olmayan bir denetim sistemine olan ihtiyacın, Avrupa Birliğinin kendi bünyesinde ve üye ülkelerin çoğunda bulunan ve halkın şikayetleriyle ilgilenen bir Kamu Denetçisi (ombudsman) sisteminin Türkiye'de de kurulması yoluyla karşılanması ve idare ile vatandaş ilişkilerinde karşılaşılan uyumsuzlukların etkin ve hızlı bir şekilde çözümünün sağlanmasıdır.

Tasarının tümü üzerinde yapılan görüşmeler sırasında Hükümet Temsilcisi tarafından Yedinci ve Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planlarında kamu denetçiliği sisteminin kurulmasının öngörüldüğü, Adalet Bakanlığı tarafından Kamu Denetçiliği ile ilgili çalışmaların ilk defa 24 Kasım 1997 tarihinde başladığı ve 28 Eylül 2006 tarihinde 5548 sayılı Kanun olarak Türkiye Büyük Millet Meclisinde kabul edildiği ancak Anayasa Mahkemesinin 2006 yılının Ekim ayında vermiş olduğu yürürlüğü durdurma kararıyla bunun fiiliyata girmesi mümkün olmadığı, sonrasında ise 25 Aralık 2008 tarihinde Anayasa Mahkemesinin söz konusu kanunun tümünü iptal ettiği belirtilmiştir.

Kamu denetçiliği kurumunun anayasal altyapısı 2010 Anayasa değişikliği ile oluşturulmuş ve Anayasa'nın 74'üncü maddesinde, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bağlı olarak kurulacak Kamu Denetçiliği Kurumunun kuruluşu, görevi, çalışması ve inceleme sonucunda yapacağı işlemler ile Kamu Başdenetçisi ve Kamu Denetçilerinin nitelikleri, seçimi ve özlük haklarına ilişkin usul ve esasların kanunla düzenleneceği hükme bağlanmıştır.

Söz konusu değişiklik doğrudusunda kurulması öngörülen Kamu Denetçiliği Kurumu ile ilgili olarak Avrupa Birliği Ombudsmanı ile görüşmeler yapıldığı, 27 Ocak 2012 tarihinde İstanbul'da Avrupa Birliği Ombudsmanı, İsveç, Hollanda ve Yunanistan ombudsmanlarının da katılımıyla geniş katılımlı bir çalıştay düzenlendiği ve bu çalıştayda ortaya çıkan görüş ve öneriler de değerlendirilerek bir önceki dönem Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne sunulan tasarıda bazı değişiklikler yapılarak son halini aldığı ifade edilmiştir.

Görüşülmekte olan Tasarıda Kamu Denetçiliği Kurumunun idarenin kötü, eksik ve yanlış işleyişiyle ilgili şikayetleri incelemek, araştırmak ve önerilerde bulunmak amacıyla görevlendirildiği, idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışları kurumun görev alanı içerisinde yer aldığı ve idari yargıdan farklı olarak, Kurumun hakkaniyete uygunluk açısından da idarenin eylem, işlem, tutum ve davranışlarını da inceleyecek ve önerilerde bulunabileceği belirtilmiştir. Kurumun görev alanı dışında bırakılan dört ana husus bulunmaktadır; bunlar Cumhurbaşkanının tek başına yaptığı işlemler ile resen imzaladığı kararlar ve emirler, yasama yetkisinin kullanılmasına ilişkin işlemler, yargı yetkisinin kullanılmasına ilişkin kararlar ve Türk Silahlı Kuvvetlerinin sırf askerî nitelikteki faaliyetleridir.

Kamu Denetçiliği Kurumuna doğrudan veya valilikler ve kaymakamlıklar aracılığıyla başvuruda bulunulabileceği, Kurumun kendisine yapılan başvurular neticesinde harekete geçeceği ve başvurularda herhangi bir ücret alınmasının öngörülmediği, başvurunun değerlendirilebilmesi için idari başvuru yollarının tüketilmesi gerektiği belirtilmiştir. Görüşülmekte olan Tasarı ile ilgili olarak değinilen diğer noktalar ise Kamu Başdenetçisinin nitelikleri ve seçimi ile ilgili hususlardır. Kamu Başdenetçisinin Türk vatandaşı olması, elli yaşını doldurmuş olması (denetçinin kırk beş yaşını doldurmuş olması), en az on yıl mesleki tecrübeye sahip olması, kamu haklarından yasaklı olmaması, başvuru sırasında herhangi bir siyasi partiye üye olmaması ve önceki dönemde kadük olan tasarıdan farklı olarak dört yıllık eğitim veren herhangi bir fakültenen mezun olmuş olması gerekmektedir. Başdenetçinin seçim usulü ile ilgili olarak; Meclis Genel Kurulunda yapılacak olan oylamada önce nitelikli çoğunluk aranacağı, şayet bu nitelikli çoğunluk sağlanamazsa Anayasa'daki düzenlemeye paralel olarak dördüncü tur oylamada en çok oyu alan kişi Başdenetçi seçileceği ifade edilmiştir.

Tasarı ile kurulması öngörülen Kurumun tamamen bağımsız olacağı, hiçbir organ, makam, merci veya kişinin başdenetçiye ve denetçilere görevleriyle ilgili olarak emir ve talimat veremeyeceği, genelge gönderemeyeceği, tavsiye ve telkinde bulunamayacağı hüküm altına alınmış ve Kurumun bağımsızlığı ve tarafsızlığı sağlanmıştır.

Avrupa Birliği Bakanlığı temsilcileri tarafından 2008 Yılı Avrupa Birliği Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı'nda siyasi kriterlerin yerine getirilmesi kapsamında işlevsel bir kamu denetçiliği kurumu kurulacağını ifade edildiği, yine Ulusal Programın 23'üncü fasıl "Yargı ve Temel Haklar" bölümü altında kamu denetçiliği kurumu kurulması bir tedbir olarak "Yargının Verimliliği, Etkinliği ve İşlevselliğinin Artırılması" başlığında yer aldığı ve bir öncelik olarak değerlendirildiği, ayrıca Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanan ilerleme raporlarında ombudsmanlık sisteminin bulunmayışının bir eksiklik olarak belirtildiği dile getirilmiştir.

Kamu Denetçiliği Kurumunun, 23'üncü Fasıl olan "Yargı ve Temel Haklar" faslının "gayri resmi" açılış kriterlerinden biri olduğu, söz konusu fasla ilişkin tarama toplantısının 13 Ekim 2006 tarihinde tamamlanmış olmasına karşın tarama sonu raporunun AB Konseyi tarafından henüz onaylanmadığı, dolayısıyla da bu fasılda açılış kriterlerinin AB tarafından Türkiye'ye henüz resmi olarak bildirilmediği, buna rağmen bu alandaki çalışmaların görüşülmekte olan Tasarı da dâhil olmak üzere sürdürüldüğü ifade edilmiştir.

İnsan Haklarının kurumsallaşması çalışmaları kapsamında çalışmaları yürütülen diğer kanun tasarılarından olan "İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Tasarısı"nın yasalaştığı; "Kolluk Gözetim Komisyonu Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı" ile "Türkiye İnsan Hakları Kurumu Kanunu Tasarısı"nın ise Meclis gündeminde olduğu, ayrıca "Ayrımcılıkla Mücadele ve Eşitlik Kurulu Kurulmasına İlişkin Kanun Tasarısı"nın ise İçişleri Bakanlığı tarafından hazırlanarak Başbakanlığa sevk edildiği belirtilmiştir.

Kamu denetçiliği kurumu, hâlihazırda Avrupa Birliği ülkelerinin de aralarında bulunduğu 100'e yakın devlette ülke, bölge, kent veya sektör itibarıyla hizmet vermektedir. Avrupa Ombudsmanı tarafından da çeşitli vesilelerle dile getirildiği üzere, başdenetçinin seçimi, oluşturulacak kurumun saygınlığını ve itibarını kişiliğinde temsil etme kabiliyetini haiz, bağımsızlık, tarafsızlık ve yetkinliği konusunda toplumda genel uzlaşılı bulunan bir kişinin göreve seçilmesine imkân verecek şekilde nitelikli çoğunlukla gerçekleşecek olmakla birlikte, Anayasa hükmü gereği seçimin ilk 3 turunda nitelikli çoğunluk sağlanamazsa son turda en çok oy alan adayın seçimi hususu da Tasarıda düzenlenmektedir.

Bunun yanı sıra, önceki dönemde kadük olan Tasarıda yer alan "kurul halinde" çalışma ve karar alma usulüne mevcut Tasarıda yer verilmemiş olması, Kurumun; Kamu Denetçisinin kişiliği, yetkinliği, tecrübesi ve itibarına dayalı biçimde ve hukuka, hakkaniyete göre tutum belirlemesi üzerine bina edilmiş olması itibarıyla olumlu bir husus olduğu ifade edilmiştir.

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 20 Aralık 1993 tarihli 48/134 sayılı İlke Kararı'yla kabul edilen "İnsan Haklarının Geliştirilmesine ve Korunmasına İlişkin Ulusal Kurumların Statüsü Hakkında İlkeler" in (Paris İlkeleri) "yetki ve görevler" başlıklı bölümünün 2'nci maddesinde, insan haklarını korumak ve geliştirmek hususunda faaliyet gösteren kurumların görev alanlarının, mümkün olduğunca geniş kapsamlı olarak, anayasa veya kanun ile açıkça düzenlenmesi gereği vurgulanmış, Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi (AKPM)'nin 1615 (2003) sayılı Tavsiye Kararı'nda ise Kurumun anayasal güvence altına alınması, Kuruma kanun ile bağımsız bütçe ve personel olanağının sağlanması, denetçilerin parlamento tarafından ve nitelikli çoğunlukla seçilmesi hususları, etkili işleyişi için gerekli olan temel özellikleri arasında sayılmış olup, görüşülmekte olan Tasarıda yer alan hükümlerin anılan ilkeler paralelinde olduğu değerlendirilmesinde bulunulmuştur.

Tasarının tümü üzerinde yapılan görüşmeler esnasında bazı Komisyon üyelerimiz tarafından Tasarının 11'inci maddenin üçüncü fıkrasına göre 3 aday belirleneceği ve Meclis Genel Kuruluna bu adayların sunulacağı belirtilmiş olmasına rağmen, bu üç adayın hangi kriterlere göre belirleneceğinin netleştirilmesi gerektiği ve ortaya somut kriterlerin konulmasının gerekliliğine değinilmiştir. Yine Başdenetçinin seçiminin nitelikli çoğunluk sağlanarak yapılmasının daha yerinde olacağı ifade edilmiştir. Ancak dördüncü turda da nitelikli çoğunluk aranması ve bu çoğunluğa ulaşamaması durumunda Başdenetçi seçiminin gerçekleşmemesinin muhtemel bir olgu olduğu, bu nedenle seçimin tamamlanabilmesini teminen dördüncü turda en çok oyu alan adayın seçilmesini sağlayacak bir düzenlemenin öngörülmesinin sistemin kilitletmesini önleyeceği, dördüncü turda da nitelikli çoğunluk aranması yönünde bir düzenlemeye gidilmesinin Anayasanın 74'üncü maddesine aykırılık teşkil edeceği mütalaa edilmiştir.

Kamu Denetçisinin seçimi ile ilgili değinilen bir diğer nokta Kamu Denetçisinin niteliklerine yöneliktir; Tasarıda Kamu Denetçisinin dört yıllık eğitim veren fakültelerden mezun olmuş olması şartı öngörülmüş olmakla birlikte, Komisyon üyelerimizin bir kısmı tarafından idarenin işleyişine hâkim olabilmesini teminen üniversitelerin sosyal bilimlerle ilgili eğitim veren fakültelerinden mezun olma şartının eklenmesi gerektiği dile getirilmiştir.

Tasarının tümü üzerinde yapılan görüşmelerde dile getirilen bir başka husus da Kamu Denetçiliği Kurumunun hem şikâyet üzerine hem de resen harekete geçme yetkisine sahip olması hususudur. Tasarının 5'inci maddesinde Kurumun kendisine yapılan başvuru neticesinde harekete geçebileceği belirtilmiş, resen harekete geçilebilmesine yönelik bir düzenleme yapılmamıştır. Hükümet temsilcisinin belirttiği üzere kimi ülkelerde Kamu Denetçisi resen harekete geçebiliyorken, kimi ülkelerde geçememektedir. Komisyon üyelerimiz Kamu Denetçisinin resen de harekete geçme yetkisine sahip olması gerektiği noktasında görüş birliğine varmıştır.

Kamu Denetçiliği Kurumuna yapılan başvuruların, Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisininin 2003 yılı 1615 sayılı Tavsiye Kararı'nda öngörüldüğü üzere başvuru sahibinin talep etmesi halinde gizli tutulabilmesini temin edecek bir hükme Tasarıda yer verilmediği ve bu hükmün eklenmesi gerektiği Komisyon üyelerimizin bir kısmı tarafından dile getirilmiştir.

Tasarının tümü üzerindeki görüşmelerin ardından, Tasarının maddelerinin görüşülmesine geçilmesi kabul edilmiş ve Komisyonumuzca Tasarının yalnızca değişiklik önergesi verilen 5'inci, 10'uncu, 11'inci ve 17'nci maddelerinin görüşülmesine karar verilmiştir.

Tasarının 5'inci maddesi üzerinde yapılan görüşmelerde, kamu denetçisine, resen inceleme ve araştırma yetkisi verilmesi suretiyle kurumun denetim yetkisini daha etkin kullanabilmesine imkân sağlamak amacıyla 5'inci maddenin birinci fıkrasına "idarenin işleyişiyle ilgili şikâyet üzerine" ibaresinden sonra gelmek üzere "veya resen" ibaresinin eklenmesinin gerektiği ifade edilmiştir.

Bu çerçevede verilen bir önerge ile Tasarının 5'inci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

"Kurumun görevi

MADDE 5- (1) Kurum, idarenin işleyişi ile ilgili şikâyet üzerine veya resen, idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını; insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve idareye önerilerde bulunmakla görevlidir."

Tasarının 10'uncu maddesi üzerinde yapılan görüşmeler esnasında; maddenin (c) bendinde, Kurumun idare-birey ilişkilerine dair şikâyetleri değerlendirecek olması hasebiyle denetçi ve başdenetçinin sosyal bilimler alanında, hukuk alanında ya da idari iktisadi bilimler alanında eğitim görmüş olmasının önem arz ettiği belirtilmiştir. Konu ile ilgili verilen önerge neticesinde Tasarının 10'uncu maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

"c) Dört yıllık eğitim veren iktisadi ve idari bilimler, sosyal bilimler ve hukuk fakültelerinden veya bunlara denkliği kabul edilmiş yurtiçi veya yurtdışındaki yükseköğretim kurumlarından mezun olmak."

Ayrıca, 10'uncu maddenin (ç) bendi ile ilgili olarak; uluslararası kuruluşlar ve sivil toplum örgütlerinde çalışmış olanların da denetçi ve başdenetçi seçilebilmesine imkân verecek bir düzenlemenin yapılmasına yönelik bir önerge verilmiştir. Yine aynı bent ile ilgili olarak; "kamu kurum ve kuruluşlarında veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına kayıtlı olarak ya da özel sektörde en az on yıl çalışmış olmak" ifadesinin, kamu ve özel sektörde ayrı ayrı çalışmış ve toplamda en az 10 yıl hizmet süresi olan kişilerin de başdenetçi ve denetçi seçilebilmesi hususunun netleştirilmesi amacıyla bir önerge verilmiştir.

Verilen bu iki önerge ile Tasarının 10'uncu maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

"ç) Kamu kurum ve kuruluşlarında, uluslararası kuruluşlarda, sivil toplum kuruluşlarında veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına kayıtlı olarak ya da özel sektörde toplamda en az on yıl çalışmış olmak."

Maddeler üzerinde yapılan görüşmelerin devamında 11'inci maddede yer alan başdenetçi ve denetçilerin seçimi ile ilgili düzenlemelere ilişkin, başdenetçinin parlamentoda çoğunluğun desteğiyle göreve gelmesi ve meşruiyetinin sağlanması teminen oylamalarda nitelikli çoğunluk aranması gerektiği dile getirilmiştir. Bu doğrultuda verilen önergenin Anayasanın 74'üncü maddesiyle aykırılık teşkil edeceği mütalaa edilmiş ve önerge reddedilmiştir.

Tasarının 17'nci maddesi üzerinde yapılan görüşmeler esnasında, Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisininin 2003 yılı 1615 sayılı Tavsiye Kararı'nda öngörüldüğü üzere başvuru sahibinin talep etmesi halinde başvurusunun gizli tutulabilmesine olanak tanıyan bir düzenlemenin getirilmesi ve bu hakkın tasarıya eklenerek hüküm altına alınmasına yönelik bir önerge verilmiştir. Bu önerge ile Tasarının 17'nci maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir:

"Başvuru ve usulü

MADDE 17- (1) Kuruma, gerçek ve tüzel kişiler başvurabilirler. Başvuru sahibinin talebi üzerine başvuru gizli tutulur."

Yine 17'nci madde ile ilgili olarak; Tasarının bireyin idareye şikâyet etmek için idareyi kullanması yönünde düzenlemeler getirdiği eleştirisi getirilmiş ve Kuruma başvuruların, Kurumun kendi bürolarına yapılmasının daha doğru olacağı ifade edilmiştir. Bu doğrultuda verilen önerge ile Tasarının 17'nci maddesinin dördüncü ve yedinci fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

"(4) Başvurular Kamu Denetçiliği Kurumu bürolarına yapılır. Kuruma, illerde valilikler, ilçelerde kaymakamlıklar aracılığıyla da başvurulabilir.

...

(7) Kuruma, dördüncü fıkra uyarınca yapılacak başvuruya idare tarafından verilecek cevabın tebliği tarihinden, idare başvuruya altmış gün içinde cevap vermediği takdirde bu sürenin bitmesinden itibaren altı ay içinde başvurulabilir. Başvuru tarihi, dilekçenin Kuruma verildiği, diğer hallerde başvurunun Kuruma ulaştığı tarihtir."

Haklarında önerge bulunan maddeler üzerindeki görüşmelerin tamamlanmasının ardından Tasarının tümü, yapılan değişikliklerle birlikte Komisyonumuzca uygun bulunmuştur.

Raporumuz, yukarıdaki mülahazalarla, esas Komisyon olan Anayasa Komisyonu'na sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan	Başkanvekili	Kâtip
<i>Mehmet Tekelioğlu</i>	<i>Cahit Bağcı</i>	<i>Ahmet Kenan Tanrıkkulu</i>
İzmir	Çorum	İzmir
Üye	Üye	Üye
<i>Nazmi Haluk Özdalga</i>	<i>Zühal Topcu</i>	<i>Aykan Erdemir</i>
Ankara	Ankara	Bursa
		(Nitelikli çoğunluk nedeniyle muhalifim)
Üye	Üye	Üye
<i>Ayşe Eser Danişoğlu</i>	<i>Oğuz Oyan</i>	<i>Yıldırım Mehmet Ramazanoğlu</i>
İstanbul	İzmir	Kahramanmaraş
(Nitelikli çoğunluktan dolayı muhalifim)	(Nitelikli çoğunluktan dolayı muhalifim)	
Üye	Üye	Üye
<i>Lütfü Türkkân</i>	<i>Ebubekir Gizligider</i>	<i>Afif Demirkıran</i>
Kocaeli	Nevşehir	Siirt

Alt Komisyon Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Anayasa Komisyonu

1.6.2012

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANLIĞINA

Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu Tasarısının (1/626) bir alt komisyonda görüşülmesi Anayasa Komisyonunun 24 Mayıs 2012 tarihli toplantısında kararlaştırılmıştır. Adalet ve Kalkınma Partisinden Şanlıurfa Milletvekili Yahya Akman, Bursa Milletvekili İsmet Su, Van Milletvekili Fatih Çiftçi, Cumhuriyet Halk Partisinden İstanbul Milletvekili Ali Özgündüz ve Milliyetçi Hareket Partisinden Isparta Milletvekili Nevzat Korkmaz'dan oluşan Alt Komisyon; Başkanlığına Şanlıurfa Milletvekili Yahya Akman'ı seçerek çalışmalarını tamamlamıştır.

Alt Komisyonumuz Tasarıyla ilgili Genelkurmay Başkanlığının görüşlerine başvurmuştur. Adalet Bakanlığı yetkilileri toplantılarımızın tamamına katılmışlardır.

Tasarının amacını düzenleyen 1 inci maddenin görüşülmesinde oldukça geniş bir çerçeve çizildiği, yargı ve askeri faaliyetler de dahil idarenin tüm tutum ve davranışlarının, Kurumun inceleme alanına alınmasının önemli olduğu üyelerimizce ifade edilmiştir. CHP'li üyemiz bu maddede geçen "insan haklarına dayalı" ibaresi yerine "uluslararası belgeler ve Anayasada yer alan insan haklarına dayalı" ibaresinin yazılması gerektiğini, uygulama açısından bu düzenlemenin kolaylık sağlayacağını ifade etmiş, bu yönüyle maddeye muhalif kalmıştır. MHP'li üyemiz ise maddede geçen "kalitenin artırılmasına yönelik" ifadesinin kanun diline uygun olmaması nedeniyle "kamu hizmetlerinin etkin, süratli ve verimli olarak yerine getirilmesine yönelik" ifadesinin kullanılmasını önermiştir. Madde, Tasarı metninde yer aldığı şekliyle Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Tasarıda merkezi bir Kamu Başdenetçisi ve beş denetçiden oluşan bir Kurum öngörülmektedir. Bu yapılanmanın Kamu Başdenetçisini daha güçlü ve etkin kılacağı bazı üyelerimizce ifade edilirken CHP'li üyemiz, ihtisaslaşma esasına dayalı denetçilik örgütlenmesinden yana olduklarını, Parlamentonun seçtiği Başdenetçinin yanı sıra; askeri-güvenlik-cezaevi, kadın ve çocuk hakları, ayrımcılıkla mücadele, çalışma ve iş hayatı, çevre, üniversiteler, sağlık, yerel yönetimler, kamu kaynaklarının kullanımı ve yolsuzlukla mücadele alanlarında denetçilerin olması gerektiğini, bu çerçevede Tasarının 3, 4 ve 6 ncı maddelerine çekincesini belirtmiştir.

Kurumun görevlerini düzenleyen 5 inci maddesinin görüşülmesinde CHP'li üyemizce, İdare tarafından önerilerin yerine getirilmemesi durumunda Kamu Denetçisine idari dava yoluna başvurma yetkisinin tanınması gerektiği, bir nevi kamu avukatlığı oluşturulması; bunun yanı sıra infaza ilişkin kararların yargısal nitelikte olmaması gerekçesiyle denetime açılması ifade edilmiştir. Aynı gerekçelerle bu düzenlemelere 7 nci maddede de yer verilmesi gerektiği söylenmiştir. Ancak diğer üyelerimiz Kamu Denetçisinin görevinin idareye önerilerde bulunmakla sınırlı olduğunu, özellikle yargısal alana girilmemesi gerektiğini belirtmişlerdir. Alt Komisyonumuz, 5 inci maddenin sırf askeri nitelikteki faaliyetlerin Kamu Denetçisinin görev alanı dışında tutulmasıyla ilgili olarak Genelkurmay ve Milli Savunma Bakanlığı yetkililerinin görüşlerine başvurmuştur. Yetkililer bu konuyla ilgili olarak Türk Silahlı Kuvvetlerinin faaliyetlerinin Kamu Denetçisinin incelemesinin tamamen dışında olmasının ilk görüşleri olduğunu, bunun mümkün olmaması durumunda sırf askeri nitelikteki faaliyetlerin kapsam dışında olmasının korunması gerektiğini söylemişlerdir. Sırf askeri nitelikteki faaliyetlerden anlaşılması gereken; askeriyenin işleyişinden kaynaklanan, atış, manevra, tatbikat, eğitim, nöbet gibi disiplini

tesis etmede yararlanılan ve diğer idari kurumlarda benzerlerinin olmadığı faaliyetler olarak tanımlamışlardır. İdari yargıda yaşanan sıkıntıların askeri yargı için söz konusu olmadığını, hem işlem hem eylemden kaynaklı şikayetlerin askeri yargıda kısa sürede sonuçlandırıldığını ifade etmişlerdir. Ayrıca askeriye'nin kendi mekanizması içinde pek çok sorun kısa sürede çözülmektedir. Diğer idari kurumlarla aynı olan mekanizma ve faaliyetler askeriye açısından da Kamu Denetçisinin incelemesine açık olacaktır. Uygulama ve Kamu Denetçisinin çalışmasıyla düzenleme yerleşecektir. MHP'li üyemiz ise Türk Silahlı Kuvvetlerinin sırf askeri nitelikteki faaliyetlerinin hangi iş ve işlemlerden oluştuğu, nerede başlayıp nerede bittiğinin net biçimde ortaya konulması, Kamu Denetçisinin görev alanını belirlerken yeni çatışma alanı yaratılmaması ve muğlak cümleler kullanılmaması gerektiğini belirtmiştir. CHP'li üyemiz ise 5 inci maddenin "ç" fıkrasının metinden çıkarılarak emir-komuta zincirinden bağımsız, kötü muamele ve çalışma koşullarının Kamu Denetçisinin incelemesine açılmasını, böylelikle mağduriyetlerin giderilmesi ve insan hakları ihlallerinin tekrarının önlenmesini önermiştir. Madde bu muhalefet şerhiyle oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Başdenetçi ve Denetçilerin niteliklerini düzenleyen 10 uncu maddenin görüşülmesi sırasında, MHP'li üyemiz hukuk, siyasal ya da programlarında ağırlıklı olarak hukuk eğitimi veren fakültelerden mezun olanlar arasından Başdenetçi ve Denetçilerin seçilmesinin zorunlu olmasını önermiş; ancak bu öneri kabul edilmemiştir. Diğer üyelerimizin önerisi ile Başdenetçi ve Denetçilerin tercihen hukuk siyasal bilgiler, iktisadi ve idari bilimler, iktisat ve işletme fakültelerinden mezun olanlar arasından seçilmesi kabul edilmiştir. CHP ve MHP'li üyelerimiz ayrıca "f" bendine "affa uğramış olsalar bile" ifadesinden sonra gelmek üzere "zamanaşımıyla ortadan kalksa, hükmün açıklanmasının ertelenmesi kararı verilmiş olsa bile Türk Ceza Kanununun 2 nci kitap birinci kısmının bir ve ikinci bölümündeki suçlar ile" ibaresinin eklenmesi gerektiğini, düzenlemenin bu şekline karşı olduklarını söylemişlerdir. Madde yapılan değişiklikle birlikte Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Adaylık ve seçimi düzenleyen 11 inci maddede, her aşamada seçimin üye tamsayısının 2/3 çoğunluğu şeklinde nisaba bağlanması, adayların seçiminde kriterler konusunun muğlak olduğu CHP'li üyemizce ifade edilmiştir. Ancak diğer üyelerimiz, Kamu Başdenetçisinin seçiminin Anayasanın 74 üncü maddesinde hükme bağlandığını Başdenetçi ve Denetçiler için bu hükmün Kanun Tasarısına aktarıldığını belirtmiştir. Bu maddenin altıncı fıkrasında adaylar arasında ön eleme yapmak üzere Dilekçe ve İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu üyeleri arasından partilerin üye sayısı oranında temsil edilmesi suretiyle oluşturulacak bir alt komisyon kurulması, Komisyonumuzca kabul edilmiştir. Ayrıca bu fıkrada geçen otuz günlük süreler Başdenetçinin seçimine paralel olarak onbeş güne indirilmiştir. Madde bu değişiklik doğrultusunda Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Tasarının 13 üncü maddesi andıçmeye yöneliktir. CHP'li üyemiz "Görevimi" ibaresinden sonra gelmek üzere "Cumhuriyetin temel nitelikleri ve Anayasaya uygun olarak" ibaresinin eklenmesini önermiş ve mevcut düzenlemeye muhalif kalmıştır. MHP'li üyemiz ise Cumhuriyetin temel niteliklerinin Anayasada yer alması sebebiyle "Anayasaya göre" ibaresinin yeterli olacağını buna ilave olarak Türk Milletinin iradesi tarafından oluşturulan Türkiye Büyük Millet Meclisince seçilen Başdenetçi ve Denetçilerin Türk Milleti önünde yemin ettiklerinin andıçme metninde vurgulanması gerektiğini söyleyerek düzenlemeye muhalif kalmıştır. Diğer üyelerimiz andıçme metninin evrensel standartlara ve denetçilerin görevine uygun olduğunu ifade etmişlerdir. Madde Tasarı metninde yer aldığı şekliyle Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Tasarının Başkanetçi ve Denetçilerin görev süresini düzenleyen 14 üncü maddesinin görüşülmesinde CHP'li üyemiz Başkanetçi ve Denetçilerin görev süresinin -eğer seçim 2/3 çoğunlukla yapılmamışsa- kendisini seçen Parlamento ile eş zamanlı olması gerektiğini ve kamu kurumunda çalışmayanlardan Başkanetçi veya Denetçi seçilenlere görevlerinin sona ermesinden sonra ödenecek üç aylık ödemenin sebepsiz zenginleşme oluşturacağı gerekçesiyle düzenlemeye karşı çıkmıştır. Diğer üyelerimiz üç aylık ödemeye ilişkin düzenleme ile ilgili itirazlara katılmışlardır. Madde son iki cümlelerin çıkarılması suretiyle kabul edilmiştir.

Tasarının 15 inci maddesinin birinci fıkrasında CHP'li üyemiz görevden alınmayla ilgili düzenlemenin muğlak olduğunu, niteliklerin kaybıyla ilgili ihtilaf çıkabileceğini söylemiş ve görevden almada üye tam sayısının salt çoğunluğu ve gizli oy aranması gerektiğini söylemiştir. Diğer üyelerimiz ise burada niteliklerin kaybı ya da değişmesiyle ilgili bir tespit yapılmasının söz konusu olduğunu, bu nedenle nitelikli nisaba gerek olmadığını ifade etmişlerdir. Madde Tasarı metninde yer aldığı şekliyle Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Tasarının 17 nci maddesinin görüşülmesi sırasında idari başvuru yollarının tüketilmesine ilişkin şartı içeren dördüncü fıkrasının Kamu Denetçisinin etkinliğini azaltıp, olaya zamanında müdahale ederek delilleri zamanında toplamasını önleyeceği gerekçesiyle çıkarılması gerektiği CHP'li üyemizce ifade edilmiştir. MHP'li üyemiz yabancıların müracaatıyla ilgili olarak "mütakabiliyet" esasının aranması gerektiğini ifade etmiştir. Maddenin ikinci fıkrasına "kimlik numarası" ibaresinden sonra gelmek üzere "yabancılar için pasaport numarası" ibaresi, dördüncü fıkranın sonuna kamu denetçisinin icrai karar alma yetkisi olmaması nedeniyle bir esneklik getirilmesi amacıyla, kamu denetçisinin telafisi güç veya imkansız zararların doğması ihtimali bulunan hallerde idari başvuru yolları tüketilmese dahi başvuruları kabul edebileceği düzenlemesi ilave edilerek Komisyonumuzca kabul edilmiştir. Madde bu değişiklik doğrultusunda Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Tasarının 18 inci maddesinin son cümlesine CHP'li üyemiz itiraz etmiş, kamu denetçisinin TBMM Genel Kurulu kararıyla Devlet sırrı niteliğindeki belgeleri inceleyebilmesini önermiş ve düzenlemenin bu şekline muhalif kalmıştır. MHP'li üyemiz ise bu konudaki düzenlemenin genel hükümlere tabi olması gerektiğini ifade etmiştir. Madde Tasarı metninde yer aldığı şekliyle Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Tasarının 20 nci maddesinin görüşülmesinde CHP ve MHP'li üyelerimiz 6 aylık sürenin bağlayıcı olması, bu sürenin sona ermesinden sonra o konu hakkında denetçinin açıklama yapmasının ve rapor yazmasının söz konusu olmaması gerektiğini söylemişlerdir. MHP'li üyemiz ayrıca ilgili mercii Kurumun önerilerini uygulanamaz bulup, gerekçesini Kuruma bildirdikten sonra sürecin kesilmesi sebebiyle Kurumun etkinliğini devamı açısından önerilerini tekrarlaması ya da yenilemesine imkan tanınması gerektiğini, Kurumun önerilerinin yerine getirilmemesi halinin bir süre sonra yaygınlaşabilmesi ve Kurumun sıradanlaşması riskinin öngörülmesi gerektiğini söylemiştir. Bu görüş Komisyonumuzca kabul edilmemiştir. Madde Tasarı metninde yer aldığı şekliyle Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Tasarının 22 nci maddesinin görüşülmesinde CHP ve MHP'li üyelerimiz Komisyonun kendi görüşünü eklemeksizin Denetçinin raporunu onbeş gün içinde Başkanlığa göndermesi ve Genel Kurulda bir ay içinde görüşülmesinin hükme bağlanmasını önermişlerdir. Tasarıdaki düzenlemenin Kamu Denetçisi raporunun gücünü zayıflatabileceğini, gereksiz tartışma ve spekülasyonlara sebebiyet verebileceğini ifade etmişlerdir. Ancak bu öneri kabul edilmemiştir. Diğer üyelerimiz ise, Komisyonun Denetçinin raporunun tatil ve ara verme haricinde iki ay içinde TBMM Genel Kuruluna sunması ve raporun Genel Kurulda ivedilikle görüşülmesini önermişler ve madde bu öneri doğrultusunda değişiklik yapılmak suretiyle Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Tasarının 24 üncü maddesinin ikinci fıkrası ile Geçici 1 inci maddesinin dördüncü fıkrasının keyfiliğe yol açması nedeniyle çıkarılması gerektiği CHP’li üyemizce ifade edilmiştir. MHP’li üyemiz ise Geçici 1 inci maddenin dördüncü fıkrasıyla ilgili olarak, ilk atanacak Kamu Denetçilerinin yerine Kamu Denetçiliği uzman yardımcılığı sınavı yapıncaya kadar, geçici görevlendirme yapılmasının Kurumun objektifliği ve tarafsızlığının sağlanması açısından daha uygun olacağını söylemiştir. MHP’li üyemiz ayrıca Geçici 1 inci maddenin beşinci fıkrasının ayrıcalık oluşturması sebebiyle madde metninden çıkarılması gerektiğini belirtmiştir. Bu maddeler Komisyonumuzca Tasarı metninde yer aldığı şekliyle oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Tasarının 25 inci maddesinin görüşülmesinde MHP’li üyemiz hukuk, siyasal vs. gibi sosyal bilimler alanında eğitim veren okullardan mezun olma şartının Kamu Denetçiliği uzman yardımcılığı açısından aranması gerektiğini ifade etmiştir. Madde Tasarı metninde yer aldığı şekliyle Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Tasarının 29 uncu maddesinin görüşülmesi sırasında MHP’li üyemiz diğer gelirlerin açıkça sayılması gerektiğini, böylece Kurumun gereksiz bir tartışma ortamına çekilmeyeceğini ifade etmiştir. Madde Tasarı metninde yer aldığı şekliyle Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Tasarıya ekli kadro cetvelinde Kütüphaneci kadrosunun sınıfı teknik hizmetler şeklinde değiştirilmiştir.

Raporumuz ve Alt Komisyonumuzca yapılan değişikliklerin işlendiği metin Anayasa Komisyonu Başkanlığına saygı ile sunulur.

Başkan
Yahya Akman
Şanlıurfa

Üye
İsmet Su
Bursa

Üye
Fatih Çiftci
Van

Üye
Ali Özgündüz
İstanbul
(Muhalefîm)

Üye
Sinan Oğan
Iğdır
(Muhalefîm)

ALT KOMİSYON METNİ

KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU KANUNU TASARISI

BİRİNCİ BÖLÜM

Genel Hükümler

Amaç

MADDE 1- (1) Bu Kanunun amacı; kamu hizmetlerinde kalitenin artırılmasına yönelik bağımsız ve etkin bir şikâyet mekanizması oluşturmak suretiyle, idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını; insan haklarına dayalı, adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve önerilerde bulunmak üzere Kamu Denetçiliği Kurumunu oluşturmaktır.

Kapsam

MADDE 2- (1) Bu Kanun; Kamu Denetçiliği Kurumunun kuruluş, görev ve çalışma usullerine ilişkin ilkeler ile Kamu Başdenetçisi ve Kamu Denetçilerinin niteliklerine, seçimlerine, özlük haklarına ve Kurum personelinin atanmaları ile özlük haklarına ilişkin hükümleri kapsar.

Tanımlar

MADDE 3- (1) Bu Kanunun uygulanmasında;

- a) Başdenetçi: Kamu Başdenetçisini,
- b) Başdenetçilik: Kamu Denetçiliği Kurumu Başdenetçiliğini,
- c) Başkanlık: Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığını,
- ç) Denetçi: Kamu Denetçisini,
- d) Genel Kurul: Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunu,

e) İdare: Merkezî yönetim kapsamındaki kamu idareleri ile sosyal güvenlik kurumlarını, mahallî idareleri, mahallî idarelerin bağlı idarelerini, mahallî idare birliklerini, döner sermayeli kuruluşları, kanunlarla kurulan fonları, kamu tüzel kişiliğini haiz kuruluşları, kamu iktisadi teşebbüslerini, sermayesinin yüzde ellisinden fazlası kamuya ait kuruluşlar ile bunlara bağlı ortaklıklar ve müesseseleri, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarını, kamu hizmeti yürüten özel hukuk tüzel kişilerini,

f) Komisyon: Türkiye Büyük Millet Meclisi Dilekçe Komisyonu ile İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu üyelerinden oluşan karma komisyonu,

g) Kurum: Kamu Denetçiliği Kurumunu,
ifade eder.

(2) Komisyonun Başkanı, Başkanvekili, Sözcüsü ve Kâtibi; Dilekçe Komisyonunun Başkanı, Başkanvekili, Sözcüsü ve Kâtibidir.

İKİNCİ BÖLÜM

Kuruluş, Görev ve Çalışma İlkeleri

Kuruluş

MADDE 4- (1) Bu Kanunda belirtilen görevleri yerine getirmek amacıyla, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bağlı, kamu tüzel kişiliğini haiz, özel bütçeli ve merkezi Ankara'da bulunan Kamu Denetçiliği Kurumu kurulmuştur.

- (2) Kurum, Başkanetçilik ve Genel Sekreterlikten oluşur.
- (3) Kurumda, bir Başkanetçi ve beş Denetçi ile Genel Sekreter ve diğere personel görev yapar.
- (4) Kurum, gerekli gördüğü yerlerde büro açabilir.

Kurumun görevi

MADDE 5- (1) Kurum, idarenin işleyişi ile ilgili şikâyet üzerine, idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını; insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve idareye önerilerde bulunmakla görevlidir.

(2) Ancak;

- a) Cumhurbaşkanının tek başına yaptığı işlemler ile re'sen imzaladığı kararlar ve emirler,
- b) Yasama yetkisinin kullanılmasına ilişkin işlemler,
- c) Yargı yetkisinin kullanılmasına ilişkin kararlar,
- ç) Türk Silahlı Kuvvetlerinin sırf askerî nitelikteki faaliyetleri,

Kurumun görev alanı dışındadır.

Başdenetçilik

MADDE 6- (1) Başkanetçilik; Başkanetçi ve Denetçilerden oluşur.

(2) Kurum, Başkanetçi tarafından yönetilir ve temsil edilir.

Başdenetçinin ve Denetçilerin görevleri

MADDE 7- (1) Başkanetçinin görevleri şunlardır:

- a) Kuruma gelen şikâyetleri incelemek, araştırmak ve idareye önerilerde bulunmak.
- b) Bu Kanunun uygulanmasına ilişkin yönetmelikleri hazırlamak.
- c) Yıllık raporu hazırlamak.
- ç) Yıllık raporu beklemeksizin gerek gördüğü konularda özel rapor hazırlamak.
- d) Raporları kamuoyuna duyurmak.
- e) Yokluğunda kendisine vekâlet edecek Denetçiyi belirlemek.
- f) Denetçiler arasındaki işbölümünü düzenlemek.
- g) Genel Sekreteri ve diğere personeli atamak.
- ğ) Kanunlarla verilen diğere görevleri yapmak.

(2) Denetçilerin görevleri şunlardır:

- a) Bu Kanunda verilen görevlerin yapılmasında Başkanetçiye yardımcı olmak.
- b) Başkanetçi tarafından verilen görevleri yapmak.

Çalışma ilkeleri

MADDE 8- (1) Başkanetçi, Denetçiler arasında işbirliğini sağlar ve bunların uyumlu çalışmasını gözetir.

(2) Denetçiler, Başkanetçi tarafından görevlendirildikleri konu veya alanlarda tek başlarına çalışır ve önerilerini Başkanetçiye sunarlar.

(3) Kurum, faaliyetlerinde elektronik ortam ve iletişim araçlarının kullanılmasını gözetir.

(4) Denetçilerin Başkanetçi tarafından görevlendirilecekleri konu veya alanlara ve aralarındaki işbölümüne ilişkin ilkeler yönetmelikle belirlenir.

Genel Sekreterliğin oluşumu ve görevleri

MADDE 9- (1) Genel Sekreterlik; Kurumun idarî ve malî işleriyle sekretarya hizmetlerini yerine getirir. Genel Sekreterlikte Genel Sekreter ve diğer idarî personel görev yapar.

(2) Genel Sekreterliğin görevleri şunlardır:

a) Kurumun büro işlemini yürütmek.

b) Personelin şahsî dosyalarını tutmak.

c) Kurumun arşiv hizmetlerini yürütmek.

ç) 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile 22/12/2005 tarihli ve 5436 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanununun 15 inci maddesi ve diğer mevzuatla malî hizmetler birimi ve strateji geliştirme birimlerine verilen görevleri yapmak.

d) Personelin izin ve emeklilik işlemlerini yürütmek.

e) Kurumda çalışan personelin özlük işleri ile sağlık ve sosyal hizmet faaliyetlerini yürütmek.

f) Kurumun görev alanıyla ilgili hususlarda bilişim sisteminin kullanılmasını sağlamak.

g) Kanunlarla verilen veya Başdenetçilik tarafından verilen diğer işleri yapmak.

Başdenetçi ve Denetçilerin nitelikleri

MADDE 10- (1) Başdenetçi veya Denetçi seçilebilmek için aşağıdaki şartlar aranır:

a) Türk vatandaşı olmak.

b) Seçimin yapıldığı tarihte Başdenetçi için elli, Denetçi için kırk yaşını doldurmuş olmak.

c) Tercihen hukuk, siyasal bilgiler, iktisadi ve idarî bilimler, iktisat ve işletme fakültelerinden olmak üzere dört yıllık eğitim veren fakültelerden veya bunlara denkliği kabul edilmiş yurtiçi veya yurtdışındaki yükseköğretim kurumlarından mezun olmak.

ç) Kamu kurum ve kuruluşlarında veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına kayıtlı olarak ya da özel sektörde en az on yıl çalışmış olmak.

d) Kamu haklarından yasaklı olmamak.

e) Başvuru sırasında herhangi bir siyasî partiye üye olmamak.

f) 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile kasten işlenen bir suçtan dolayı hapis cezasına ya da affa uğramış olsa bile Devletin güvenliğine karşı suçlar, anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, millî savunmaya karşı suçlar, Devlet sırlarına karşı suçlar ve casusluk suçları ile yabancı devletlerle olan ilişkilere karşı suçlardan veya zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflâs, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan mal varlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık suçlarından mahkûm olmamak.

Adaylık ve seçim

MADDE 11- (1) Başdenetçi veya Denetçilerden birinin görev süresinin bitmesinden doksan gün önce, bu görevlerin herhangi bir sebeple sona ermesi halinde ise sona erme tarihinden itibaren onbeş gün içinde durum, Kurum tarafından Başkanlığa bildirilir.

(2) Başkanlık tarafından ilân edilen başvuru süresi içinde, 10 uncu maddede yazılı nitelikleri taşıyanlardan, Başdenetçi veya Denetçi aday adayı olmak isteyenler Başkanlığa başvuruda bulunurlar.

(3) Komisyon, Başkanetçi seçiminde başvuruda bulunan aday adayları arasından üç adayı, başvuru süresinin bittiği tarihten itibaren onbeş gün içinde belirleyerek Genel Kurula sunulmak üzere Başkanlığa bildirir.

(4) Genel Kurul, bildirim tarihinden itibaren onbeş gün içinde, Başkanetçi seçimlerine başlar. Başkanetçi gizli oyla seçilir.

(5) Başkanetçi, üye tamsayısının üçte iki çoğunluğu ile seçilir. Birinci oylamada bu çoğunluk sağlanamadığı takdirde ikinci oylamaya geçilir. İkinci oylamada da üye tamsayısının üçte iki çoğunluğunun oyu aranır. Bu oylamada üye tamsayısının üçte iki çoğunluğu sağlanamadığı takdirde üçüncü oylamaya geçilir ve üye tamsayısının salt çoğunluğunun oyunu alan aday seçilmiş sayılır. Üçüncü oylamada üye tamsayısının salt çoğunluğu sağlanamazsa, bu oylamada en çok oy alan iki aday için dördüncü oylama yapılır. Dördüncü oylamada karar yeter sayısı olmak şartıyla en fazla oy alan aday seçilmiş olur.

(6) Komisyon tarafından oluşturulacak alt komisyon, başvuruda bulunan aday adayları arasından, seçilecek Denetçi sayısının üç katı kadar adayı, başvuru süresinin bittiği tarihten itibaren onbeş gün içinde belirler ve Komisyona sunar. Komisyon sonraki onbeş gün içinde Denetçi seçimlerini yapar. Denetçiler, üye tamsayısının üçte iki çoğunluğu ile seçilir. Birinci oylamada bu çoğunluk sağlanamadığı takdirde ikinci oylamaya geçilir. İkinci oylamada da üye tamsayısının üçte iki çoğunluğunun oyu aranır. Bu oylamada üye tamsayısının üçte iki çoğunluğu sağlanamadığı takdirde üçüncü oylamaya geçilir ve üye tamsayısının salt çoğunluğunun oyunu alan aday seçilmiş olur. Üçüncü oylamada üye tamsayısının salt çoğunluğu sağlanamadığı takdirde en çok oy alan adaylardan, seçilecek aday sayısının iki katı kadar aday ile seçime gidilir. Dördüncü oylamada karar yeter sayısı olmak şartıyla en fazla oy alan aday seçilmiş olur. Birden fazla Denetçi seçimi yapılacağı durumlarda adaylar için birleşik oy pusulası düzenlenir. Adayların adlarının karşısındaki özel yer işaretlenmek suretiyle oy kullanılır. Seçilecek denetçilerin sayısından fazla verilen oylar geçersiz sayılır.

(7) Seçimler, Kurumun Başkanlığa başvuruda bulunduğu tarihten itibaren en geç doksan gün içinde sonuçlandırılır.

(8) Bu maddede yer alan süreler, Türkiye Büyük Millet Meclisinin tatilde olması veya araverme sırasında işlemez.

Bağımsızlık ve tarafsızlık

MADDE 12- (1) Hiçbir organ, makam, merci veya kişi, Başkanetçiye ve Denetçilere görevleriyle ilgili olarak emir ve talimat veremez, genelge gönderemez, tavsiye ve telkinde bulunamaz.

(2) Başkanetçi ve Denetçiler, görevlerini yerine getirirken tarafsızlık ilkesine uygun davranmak zorundadır.

Andiçme

MADDE 13- (1) Görevlerine başlarken Başkanetçi Genel Kurulda, Denetçiler ise Komisyonda aşağıdaki şekilde andiçerler:

“Görevimi tam bir tarafsızlık, dürüstlük, hakkaniyet ve adalet anlayışı içinde yerine getireceğime, namusum ve şerefim üzerine andiçerim.”

Görev süresi

MADDE 14- (1) Başkanetçi ve Denetçilerin görev süreleri dört yıldır.

(2) İstifa, ölüm veya görevden alınma gibi herhangi bir nedenle süresi bitmeden görevinden ayrılan Başkanetçi veya Denetçinin yerine yeni seçilen Başkanetçi veya Denetçinin görev süresi de dört yıldır.

(3) Bir dönem Başkanetçi veya Denetçi olarak görev yapan bir kimse sadece bir dönem daha Başkanetçi veya Denetçi seçilebilir.

(4) Başkanetçi veya Denetçiliğe seçilenlerin görev yaptıkları sürede eski görevleriyle olan ilişkileri kesilir. Ancak kamu görevlisiyken Başkanetçiliğe veya Denetçiliğe seçilenler, memuriyete giriş şartlarını kaybetme dışındaki herhangi bir nedenle görevlerinin sona ermesi, görevden ayrılma isteğinde bulunması veya görev sürelerinin dolması durumunda, otuz gün içinde eski kurumlarına başvurmaları hâlinde, atamaya yetkili makamlar tarafından otuz gün içinde mükteseplerine uygun bir kadroya atanırlar. Yüksek mahkeme üyeliğinden seçilenlerden görevi sona erenler, herhangi bir işleme gerek olmaksızın ve boş kadro şartı aranmaksızın, geldikleri yüksek mahkeme üyeliği görevine geri dönerler ve boşalan ilk üye kadrosu kendilerine tahsis olunur. Belirtilen atama yapılırken Başkanetçi veya Denetçilerin Kurumda geçirdikleri süreler makam veya hâkim sınıfından olup da yüksek hâkimlik tazminatını almaya başladıktan sonra seçilenler için yüksek hâkimlik tazminatı ödenmesini gerektiren görevlerde geçmiş olarak değerlendirilir. Bu hükümler, akademik unvanların kazanılmasına ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla üniversitelerden gelen personel hakkında da uygulanır. Mükteseplerine uygun bir kadroya atamaları gerçekleşinceye kadar süresi dolması sebebiyle görevi sona eren Başkanetçi ve Denetçilere almakta oldukları aylık ücret ile sosyal hak ve yardımların Kurum tarafından ödenmesine devam olunur. Mükteseplerine uygun kadrolara atananlara, atama yapıldığı tarih itibarıyla Kurum tarafından ödemedede bulunulmasına son verilir.

Görevden alınma ve görevin sona ermesi

MADDE 15- (1) Başkanetçinin veya Denetçilerin 10 uncu maddede sayılan nitelikleri taşımadıklarının sonradan anlaşılması veya bu nitelikleri seçildikten sonra kaybetmeleri hâlinde, durumun Komisyon tarafından tespit edilmesini takiben Başkanetçinin görevinin sona ermesine Genel Kurul tarafından görüşmesiz olarak; Denetçilerin görevinin sona ermesine ise Komisyon tarafından karar verilir.

(2) Seçilmeye engel bir suçtan dolayı kesin hüküm giyen veya kısıtlanan Başkanetçi hakkındaki kesinleşmiş mahkeme kararının Genel Kurulun; Denetçi hakkındaki kesinleşmiş mahkeme kararının Komisyonun bilgisine sunulmasıyla Başkanetçi veya Denetçi sıfatı sona erer.

Başdenetçi ve Denetçilerin malî ve sosyal hakları

MADDE 16- (1) Başkanetçiye Başbakanlık Müsteşarı; Denetçilere Başbakanlık müsteşar yardımcılarını için belirlenen her türlü ödemeler dâhil malî haklar tutarında aylık ücret ödenir. Başbakanlık Müsteşarı ve müsteşar yardımcılarına ödenenlerden, vergi ve diğer kesintilere tabi olmayanlar bu Kanuna göre de vergi ve diğer kesintilere tabi olmaz. 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ve diğer mevzuat uyarınca Başbakanlık Müsteşarının yararlanmış olduğu sosyal hak ve yardımlardan Başkanetçi, Başbakanlık müsteşar yardımcılarının yararlanmış olduğu sosyal hak ve yardımlardan da Denetçiler aynı esas ve usuller çerçevesinde yararlanır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Kuruma Başvuru ve Yapılacak İşlemler

Başvuru ve usulü

MADDE 17- (1) Kuruma, gerçek ve tüzel kişiler başvurabilirler.

(2) Başvuru; başvuru sahibinin adı ve soyadı, imzası, yerleşim yeri veya iş adresini, ve Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları için vatandaşlık kimlik numarasını, yabancılar için pasaport numarasını başvuru sahibi tüzel kişi ise tüzel kişinin unvanı ve yerleşim yeri ile yetkili kişinin imzasını, varsa, merkezi tüzel kişilik numarasını ve yetki belgesini içeren Türkçe dilekçe ile yapılır. Bu başvuru, yönetmelikte belirlenen şartlara uyulmak kaydıyla elektronik ortamda veya diğer iletişim araçlarıyla da yapılabilir.

(3) Yapılan başvurulardan;

a) Belli bir konuyu içermeyenler,

b) Yargı organlarında görülmekte olan veya yargı organlarının karara bağlanmış uyuşmazlıklara ilişkin olanlar,

c) İkinci fıkrada belirtilen şartları taşımayanlar,

ç) Sebepleri, konusu ve tarafları aynı olanlar ile daha önce sonuçlandırılanlar, incelenmez.

(4) Kuruma başvuruda bulunulabilmesi için, 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununda öngörülen idarî başvuru yolları ile özel kanunlarda yer alan zorunlu idarî başvuru yollarının tüketilmesi zorunludur. İdarî başvuru yolları tüketilmeden yapılan başvurular ilgili kuruma gönderilir. Ancak Kurum, telifîsi güç veya imkânsız zararların doğması ihtimali bulunan hallerde, idari başvuru yolları tüketilmese dahi başvuruları kabul edebilir.

(5) Kuruma, illerde valilikler, ilçelerde kaymakamlıklar aracılığıyla da başvurulabilir.

(6) Başvurulardan herhangi bir ücret alınmaz.

(7) Kuruma, dördüncü fıkra uyarınca yapılacak başvuruya idare tarafından verilecek cevabın tebliği tarihinden, idare başvuruya altmış gün içinde cevap vermediği takdirde bu sürenin bitmesinden itibaren altı ay içinde başvurulabilir. Başvuru tarihi, dilekçenin Kuruma, valilik veya kaymakamlıklara verildiği, diğer hallerde başvurunun Kuruma ulaştığı tarihtir.

(8) Dava açma süresi içinde yapılan başvuru, işlemeye başlamış olan dava açma süresini durdurur.

Bilgi ve belge istenmesi

MADDE 18- (1) Kurumun inceleme ve araştırma konusu ile ilgili olarak istediği bilgi ve belgelerin, bu isteğin tebliğ edildiği tarihten itibaren otuz gün içinde verilmesi zorunludur. Bu süre içinde istenen bilgi ve belgeleri haklı bir neden olmaksızın vermeyenler hakkında Başdenetçi veya Denetçinin başvurusu üzerine ilgili merci, disiplin soruşturması açar.

(2) Devlet sırrı veya ticarî sır niteliğindeki bilgi ve belgeler, yetkili mercilerin en üst makam veya kurulunca gerekçesi belirtilmek suretiyle verilmeyebilir. Ancak, Devlet sırrı niteliğindeki bilgi ve belgeler Başdenetçi veya görevlendireceği Denetçi tarafından yerinde incelenebilir.

Bilirkişi görevlendirilmesi ve tanık dinlenmesi

MADDE 19- (1) İnceleme ve araştırma konusu ile ilgili olarak Başdenetçi veya Denetçiler bilirkişi görevlendirebilir.

(2) 10/2/1954 tarihli ve 6245 sayılı Harcırah Kanunu hükümleri saklı kalmak üzere, bilirkişi olarak görevlendirilen kamu görevlilerine her inceleme ve araştırma konusu için (1000), diğer kişilere her inceleme ve araştırma konusu için (2000) gösterge rakamının memur aylık katsayısıyla çarpımı sonucu bulunacak miktarı geçmemek üzere görevlendirmeyi yapanın kararı ile bilirkişi ücreti ödenir. Bu ödemeler, damga vergisi hariç herhangi bir vergi ve kesintiye tabi tutulmaz.

(3) İnceleme ve araştırma konusu ile ilgili olarak Başdenetçi, Denetçiler veya uzmanlar tanık ya da ilgili kişileri dinleyebilir.

İnceleme ve araştırma

MADDE 20- (1) Kurum, inceleme ve araştırmasını başvuru tarihinden itibaren en geç altı ay içinde sonuçlandırır.

(2) Kurum, inceleme ve araştırma sonucunu ve varsa önerilerini ilgili mercie ve başvurana bildirir. Kurum, başvurana, işleme karşı başvuru yollarını da gösterir.

(3) İlgili merci, Kurumun önerileri doğrultusunda tesis ettiği işlemi veya Kurumun önerdiği çözümü uygulanabilir nitelikte görmediği takdirde bunun gerekçesini otuz gün içinde Kuruma bildirir.

Dava açma süresinin yeniden işlemeye başlaması

MADDE 21- (1) Başvurunun Kurum tarafından reddedilmesi halinde, durmuş olan dava açma süresi gerekçeli ret kararının ilgiliye tebliğinden itibaren kaldığı yerden işlemeye başlar.

(2) Başvurunun Kurum tarafından yerinde görülerek kabul edilmesi halinde; ilgili merci Kurumun önerisi üzerine otuz gün içinde herhangi bir işlem tesis etmez veya eylemde bulunmaz ise durmuş olan dava açma süresi kaldığı yerden işlemeye başlar.

(3) Kurumun, inceleme ve araştırmasını, başvuru tarihinden itibaren altı ay içinde sonuçlandıramaması halinde de durmuş olan dava açma süresi kaldığı yerden işlemeye başlar.

Raporlar

MADDE 22- (1) Kurum, her takvim yılı sonunda yürütülen faaliyetleri ve önerileri kapsayan bir rapor hazırlayarak Komisyona sunar. Komisyon, bu raporu ara verme ve tatil dönemleri hariç olmak üzere iki ay içinde görüşüp, kendi kanaat ve görüşlerini de içerecek şekilde özetleyerek Genel Kurula sunulmak üzere hazırladığı raporu Başkanlığa gönderir. Komisyonun raporu Genel Kurulda ivedilikle görüşülür.

(2) Kurumun yıllık raporu, ayrıca Resmî Gazetede yayımlanmak suretiyle kamuoyuna duyurulur.

(3) Kurum; açıklanmasında fayda gördüğü hususları yıllık raporu beklemeksizin her zaman kamuoyuna duyurabilir.

Açıklama yapma yetkisi

MADDE 23- (1) Kurumun faaliyetleri hakkında açıklama yapmaya Başdenetçi veya görevlendireceği Denetçi yetkilidir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Personele İlişkin Hükümler

Personelin atanması

MADDE 24- (1) Genel Sekreter, en az dört yıllık yükseköğretim kurumu mezunu, Devlet Memurları Kanununa tabi görevlerde on yıl hizmeti bulunan ve aynı Kanunun 48 inci maddesinde yazılı şartlara sahip olanlar arasından Başdenetçi tarafından atanır.

(2) Diğer personel Başdenetçi tarafından atanır.

Kamu Denetçiliği Uzman Yardımcılığı

MADDE 25- (1) Kamu Denetçiliği Uzman Yardımcılığına atanabilmek için, Devlet Memurları Kanununun 48 inci maddesinde sayılan genel şartlar yanında aşağıdaki nitelikler de aranır:

a) Dört yıllık eğitim veren fakültelerden veya bunlara denkliği kabul edilmiş yurtiçi veya yurtdışındaki yükseköğretim kurumlarından mezun olmak.

b) Yapılacak giriş sınavında başarılı olmak.

c) Sınavın yapıldığı yılın Ocak ayının ilk günü itibarıyla otuzbeş yaşını doldurmamış olmak.

Kamu Denetçiliği Uzmanlığı

MADDE 26- (1) 25 inci maddeye göre Kamu Denetçiliği Uzman Yardımcılığına atanalar, en az üç yıl çalışmak ve olumlu sicil almak kaydıyla açılacak yeterlik sınavına girmeye hak kazanırlar. Sınavda başarılı olanlar, Kamu Personeli Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit Sınavında en az (C) düzeyinde puan veya uluslararası kabul görmüş yabancı dil seviye tespit sınavlarından bu puana denk puan almış olmak şartıyla Kamu Denetçiliği Uzmanı unvanını alırlar. Sınavda başarılı olamayanlar, istekleri halinde kurumunda veya Devlet Personel Başkanlığınca diğer kamu kurum ve kuruluşlarında uygun kadrolara atanırlar.

(2) Kamu Denetçiliği Uzman Yardımcılarının mesleğe alınmaları, yetiştirilmeleri ve yeterlik sınavının şekli ile Kamu Denetçiliği Uzman ve Uzman Yardımcılarının görev, yetki ve çalışmalarına ilişkin esas ve usuller yönetmelikle düzenlenir.

Personele uygulanacak hükümler ile personelin malî ve sosyal hakları

MADDE 27- (1) Bu Kanunda hüküm bulunmayan hususlarda Kurum personeli hakkında Devlet Memurları Kanunu hükümleri uygulanır.

(2) Genel Sekretere Başbakanlıktaki genel müdürlere uygulanan malî ve sosyal hak ve yardımlara ilişkin hükümler uygulanır.

(3) Kamu Denetçiliği Uzmanlarına aynı derecede bulunan Başbakanlık Uzmanları, Kamu Denetçiliği Uzman Yardımcılarına Başbakanlık Uzman Yardımcıları ve Kurumun diğer personeline ise Başbakanlıkta aynı unvanlı ve aynı dereceli kadrolarda çalışanlara uygulanan malî ve sosyal hak ve yardımlara ilişkin hükümler uygulanır. Başbakanlıkta emsali personele ödenenlerden vergi ve diğer kesintilere tabi olmayanlar bu maddeye göre de vergi ve diğer kesintilere tabi olmaz.

Kamu kurum ve kuruluşlarındaki personelin görevlendirilmesi

MADDE 28- (1) Merkezi yönetim kapsamındaki kamu idarelerinde, sosyal güvenlik kurumlarında, mahallî idarelerde, mahallî idarelerin bağlı idarelerinde, mahallî idare birliklerinde, döner sermayeli kuruluşlarda, kanunlarla kurulan fonlarda, kamu tüzel kişiliğini haiz kuruluşlarda, sermayesinin yüzde ellisinden fazlası kamuya ait kuruluşlarda, kamu iktisadî teşebbüsleri ile bunlara bağlı ortaklıklar ve müesseselerde çalışanlar, kurumlarının izni ile uzmanlık gerektiren işlerde görevlendirilebilirler. Bu şekilde yapılan görevlendirmenin süresi altı ayı geçemez. Ancak ihtiyaç halinde bu süre üç ay daha uzatılabilir. Kurumun bu konudaki talepleri, ilgili kurum ve kuruluşlarca öncelikle sonuçlandırılır. Bu şekilde görevlendirilen personel, kurumlarından aylıklı izinli sayılır. Bu personelin izinli oldukları sürece memuriyetleri ile ilgileri ve özlük hakları devam ettiği gibi, bu süreler yükselme ve emekliliklerinde de hesaba katılır ve yükselmeleri başkaca bir işleme gerek duyulmadan süresinde yapılır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

Bütçe

MADDE 29- (1) Kurumun gelirleri şunlardır:

- Türkiye Büyük Millet Meclisi bütçesinden alınacak Hazine yardımı.
- Diğer gelirler.

(2) Kurum bütçesinden bu Kanun kapsamındaki görevlerin gerçekleştirilmesine ilişkin giderler yapılır.

Yasaklar

MADDE 30- (1) Başdenetçi, Denetçiler, Genel Sekreter, Kamu Denetçiliği Uzman ve Uzman Yardımcıları ile diğer personel, siyasî partilere üye olamazlar; herhangi bir siyasî parti, kişi veya zümrenin yararını veya zararını hedef alan bir davranışta bulunamazlar; görevlerini yerine getirirken dil, ırk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefi inanç, din ve mezhep ayırımı yapamazlar; görevleri sebebiyle herhangi bir şekilde öğrendikleri meslekî veya ticarî sırları görevlerinden ayrılmış olsalar bile açıklayamazlar, kendilerinin veya başkalarının yararına kullanamazlar.

(2) Başdenetçi, Denetçiler, Genel Sekreter, Kamu Denetçiliği Uzman ve Uzman Yardımcıları; kendilerinin, eşlerinin ve üçüncü dereceye kadar (bu derece dâhil) kan ve kayın hısımlarının şikâyetlerini inceleyemezler.

(3) Başdenetçi, Denetçiler, Genel Sekreter, Kamu Denetçiliği Uzman ve Uzman Yardımcıları ile diğer personel, bu görevleri süresince resmî veya özel hiçbir görev alamazlar, ticaretle uğraşamazlar. Bilimsel yayınlarda bulunma, görevleri veya meslekleri ile ilgili olarak davet edildikleri ulusal veya uluslararası kongre, konferans ve benzeri toplantılara katılma, derneklere üyelik ve kâr amacı gütmeyen kooperatiflerde ortaklık halinde bu madde hükümleri uygulanmaz.

Başdenetçi veya Denetçiler hakkında ceza soruşturması ve kovuşturması usulü

MADDE 31- (1) Başdenetçi ve Denetçilerin görevleri sebebiyle bir suç işledikleri öne sürüldüğü takdirde haklarında ceza soruşturması ve kovuşturması yapılabilmesi Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanının iznine bağlıdır. İzin verilmesi veya verilmemesine ilişkin karara karşı itiraz mercii, Danıştayın ilgili dairesidir.

(2) Başdenetçi ve Denetçiler hakkındaki soruşturma Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı tarafından yapılır. Açılacak kamu davası, Yargıtayın ilgili ceza dairesinde görülür. Temyiz mercii, Yargıtay Ceza Genel Kuruludur.

(3) Bu maddede hüküm bulunmayan hususlarda 2/12/1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümleri uygulanır.

(4) Ağır ceza mahkemesinin görev alanına giren suçlara ilişkin suçüstü hâli genel hükümlere tabidir.

Genel Sekreter ve personel hakkında ceza soruşturması ve kovuşturması usulü

MADDE 32- (1) Genel Sekreter, Kamu Denetçiliği Uzman ve Uzman Yardımcılarının görevleri sebebiyle bir suç işledikleri öne sürüldüğü takdirde ceza soruşturması ve kovuşturması yapılabilmesi, Başdenetçinin iznine bağlıdır. İzin verilmesi veya verilmemesine ilişkin karara karşı itiraz mercii Ankara Bölge İdare Mahkemesidir.

(2) Genel Sekreter, Kamu Denetçiliği Uzman ve Uzman Yardımcıları ile diğer personel hakkındaki soruşturma, suçun işlendiği yer Cumhuriyet başsavcısı veya görevlendireceği Cumhuriyet savcısı tarafından yapılır. Açılacak kamu davası aynı yer mahkemesinde görülür.

(3) Bu maddede hüküm bulunmayan hususlarda, Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümleri uygulanır.

(4) Ağır ceza mahkemesinin görev alanına giren suçlara ilişkin suçüstü hâli genel hükümlere tabidir.

Emeklilik

MADDE 33- (1) Başdenetçi, Denetçiler, Genel Sekreter, Kamu Denetçiliği Uzman ve Uzman yardımcıları ile diğer personel, 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında sigortalı sayılır. Başdenetçi ve Denetçilerin sigorta primine esas kazanç tutarları, Başdenetçi için Başbakanlık Müsteşarı, Denetçiler için Başbakanlık Müsteşar Yardımcıları esas alınarak belirlenir. Bu görevleri sırasında 5510 sayılı Kanunun geçici 4 üncü maddesi kapsamına girenlerin bu görevde geçen süreleri makam tazminatı ile temsil tazminatı ödenmesi gereken süre olarak değerlendirilir ve emeklilik yönünden Başdenetçi Başbakanlık Müsteşarı, Denetçiler Başbakanlık Müsteşar Yardımcıları için belirlenmiş olan ek gösterge, makam tazminatı ile temsil tazminatından aynı usul ve esaslara göre yararlandırılır.

(2) Sosyal güvenlik kuruluşlarının herhangi birinden emekli aylığı almakta olanlardan Başdenetçi ve Denetçi seçilenlerin, istekleri hâlinde emekli aylıkları kesilir ve 5510 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında yeniden sigortalı sayılır. Bu şekilde emekli aylıklarını kestirmek suretiyle yeniden sigorta primi ödeyenlerin görev sürelerinin bitiminde emekli aylıkları genel hükümlere göre yeniden belirlenir.

(3) Başdenetçi ve Denetçiler hakkında 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun 40 ncı maddesinin birinci fıkrası ile 5510 sayılı Kanunda yer alan yaş haddine ilişkin hükümler uygulanmaz.

Kadrolar

MADDE 34- (1) Ekli listede yer alan kadrolar ihdas edilerek 13/12/1983 tarihli ve 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin eki (I) sayılı cetvele Kamu Denetçiliği Kurumu bölümü olarak eklenmiştir.

Değişiklik yapılan hükümler

MADDE 35- (1) Devlet Memurları Kanununun 36 ncı maddesinin “Ortak Hükümler” bölümünün (A) fıkrasının (11) numaralı bendine “Yüksek Kurum Uzman Yardımcıları,” ibaresinden sonra gelmek üzere “Kamu Denetçiliği Uzman Yardımcıları,” ibaresi ve “Yüksek Kurum Uzmanlığına,” ibaresinden sonra gelmek üzere “Kamu Denetçiliği Uzmanlığına,” ibaresi eklenmiştir.

(2) 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununa ekli (II) sayılı cetvelin “B) Özel Bütçeli Diğer İdareler” bölümünün Anayasa Mahkemesince iptal edilen 34 üncü sırası “34) Kamu Denetçiliği Kurumu” olarak yeniden düzenlenmiştir.

(3) 5/1/1961 tarihli ve 237 sayılı Taşıt Kanununun eki (2) sayılı cetvele “Başbakanlık Müsteşarlıkları” satırından sonra gelmek üzere aşağıdaki satır eklenmiştir.

“Kamu Başdenetçisi 1 er " 5 " ”

Geçiş hükümleri

GEÇİCİ MADDE 1- (1) Başdenetçi ve Denetçilerin seçimi ile Kamu Denetçiliği Kurumu kurulur.

(2) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten onbeş gün sonra Başkanlık tarafından Başdenetçi ve Denetçi seçimi için aday adaylığı başvuru süreci başlatılır ve 11 inci maddede öngörülen usule uyularak seçim sonuçlandırılır.

(3) Bu Kanunun uygulanmasına ilişkin yönetmelikler, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren dokuz ay içinde yürürlüğe konulur.

(4) Başdenetçi ve Denetçilerin seçimi tamamlandıktan sonra Başdenetçi tarafından doksan gün içinde; bir defaya mahsus olmak ve ekli listede yer alan Kamu Denetçiliği Uzmanı unvanlı serbest kadro adedinin yüzde ellisini geçmemek üzere, 25 inci ve 26 ncı maddelerdeki şartlar aranmaksızın, doktora yapmış üniversite öğretim elemanları veya kamu kurum ve kuruluşlarında görevli olup, mesleğe özel yarışma sınavı ile girilen ve belirli süreli meslek içi eğitimden sonra özel bir yeterlik sınavı sonunda atanmış olanlardan Kamu Denetçiliği Uzmanı olarak atama yapılabilir. Kamu Denetçiliği Uzmanı olarak atanacakların mesleklerinde en az beş yıllık deneyime sahip olmaları gerekir.

(5) Bu Kanun hükümleri, mahallî idarelerin eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışları hakkında, bu Kanunun bütün hükümlerinin yürürlüğe girdiği tarihten bir yıl sonra uygulanmaya başlanır.

Yürürlük

MADDE 36- (1) Bu Kanunun 17 nci maddesi yayımı tarihinden dokuz ay sonra, diğer maddeleri yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 37- (1) Bu Kanun hükümlerini Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı ve Bakanlar Kurulu yürütür.

ALT KOMİSYON METNİNE EKİLİ LİSTE

LİSTE

KURUMU: KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU
TEŞKİLÂT: MERKEZ

İHDAS EDİLEN KADROLARIN

Smıfı	Unvanı	Derecesi	Serbest Kadro Adedi	Tutulan Kadro Adedi	Toplam
GİH	Kamu Başdenetçisi	1	1		1
GİH	Kamu Denetçisi	1	5		5
GİH	Genel Sekreter	1	1		1
GİH	Hukuk Müşaviri	1	1		1
GİH	Kamu Denetçiliği Uzmanı	1	20		20
GİH	Kamu Denetçiliği Uzmanı	2	20		20
GİH	Kamu Denetçiliği Uzmanı	3	20		20
GİH	Kamu Denetçiliği Uzmanı	4	20		20
GİH	Kamu Denetçiliği Uzmanı	5	20		20
GİH	Kamu Denetçiliği Uzmanı	7	50		50
GİH	Kamu Denetçiliği Uzman Yardımcısı	9	50		50
GİH	Mali Hizmetler Uzmanı	4	1		1
GİH	Şube Müdürü	1	2		2
GİH	Şef	3	3		3
GİH	Memur	7	1		1
GİH	Memur	8	2		2
GİH	Memur	9	2		2
GİH	Memur	10	2		2
GİH	Programcı	7	1		1
GİH	Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni	7	4		4
GİH	Bilgisayar İşletmeni	7	4		4
GİH	Çözümleyici	2	1		1
GİH	Sekreter	7	2		2
GİH	Sekreter	8	1		1
GİH	Sekreter	9	1		1
GİH	Santral Memuru	9	1		1
GİH	Şoför	10	4		4
TH	Kütüphaneci	7	1		1
TH	Teknisyen	8	1		1
YH	Hizmetli	10	1		1
YH	Hizmetli	11	2		2
YH	Dağıtıcı	11	1		1
TOPLAM			246		246

Anayasa Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Anayasa Komisyonu

11.6.2012

Esas No: 1/626

Karar No: 6

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Başkanlıkça 18 Mayıs 2012 tarihinde tali olarak Adalet, İçişleri, Plan ve Bütçe, Avrupa Birliği Uyum ve İnsan Haklarını İnceleme komisyonlarına; esas olarak Komisyonumuza havale edilen "Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu Tasarısı (1/626)", Komisyonumuzun 24 Mayıs ve 7 Haziran 2012 tarihli toplantılarında görüşülmüştür.

24 Mayıs 2012 tarihli toplantımıza Adalet Bakanı Sadullah Ergin ile Adalet, Maliye, İçişleri, Avrupa Birliği bakanlıkları ile Avrupa Birliği Genel Sekreterliğinden yetkililer katılmışlardır.

Tasarı ile ülke düzeyinde faaliyet göstermek üzere, Kamu Denetçiliği Kurumunun oluşturulması, Başdenetçi, denetçiler ve Genel Sekreterin görevleri, nitelikleri, seçimleri, atanmaları, çalışma ilkeleri, bağımsızlığı, Kuruma yapılacak başvurular ve Kurum personeli ile ilgili konular düzenlenmektedir. Bağımsız ve etkin bir şikayet mekanizması oluşturulmak suretiyle, Kamu Denetçiliği Kurumuna idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını; insan haklarına dayalı, adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve önerilerde bulunmak yetkisi verilmektedir. Amacın, kamu hizmetlerinde kalitenin artırılması olduğu vurgulanmaktadır.

1982 Anayasasının bazı maddelerini değiştiren 12/9/2010 tarihli ve 5982 sayılı Kanunla, TC Anayasasının 74 üncü maddesi kenar başlığı ile birlikte yeniden düzenlenmiş; Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bağlı olarak İdarenin işleyişi ile ilgili şikayetleri incelemek üzere Kamu Denetçiliği Kurumunun oluşturulması öngörülmüş Kurumun kuruluşu, görevi, çalışması ve inceleme sonucunda yapacağı işlemler ile Kamu Başdenetçisi ve kamu denetçilerinin nitelikleri, seçimi ve özlük haklarına ilişkin usul ve esasların kanunla düzenleneceği hükme bağlanmıştır. Ayrıca 74 üncü maddede Kamu Başdenetçisinin seçimi de düzenlenmiştir. Anayasamızın 5982 sayılı Kanunla değişik 74 üncü maddesinde hükme bağlanan Kamu Denetçiliği Kurumunun kurularak çalışmalarına başlaması amacıyla Tasarının hazırlandığı, gerekçesinde belirtilmektedir.

Sekizinci beş yıllık kalkınma planında, yedinci planda olduğu gibi, "Kamu Hizmetlerinde Etkinliğin Artırılması Projesi" çerçevesinde "yönetim-birey" ilişkilerinde karşılaşılan uyumsuzlukların etkin ve hızlı bir şekilde çözümü amacıyla; yargının katı işleyiş kurallarına bağlı oluşu ve zaman alıcı işlemesi gerçeği karşısında, yönetime bağlı olmayan bir denetim sistemi ihtiyacı sonucu, AB'nin kendi bünyesinde ve üye ülkelerin çoğunda da bulunan, halkın şikayetleriyle ilgilenen bir Kamu Denetçiliği Kurumunun Türkiye'de kurulması öngörülmüştür.

Toplantıyı açış konuşmasında, Komisyon Başkanı Prof. Dr. Burhan Kuzu; Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun 22 nci dönemde çıkarıldığını, Cumhurbaşkanı tarafından bir daha görüşülmek üzere iade edilen Kanunun aynı şekilde kabul edildiğini, bu Kanunun da Anayasa Mahkemesince; Kurumun Anayasada zikredilmediği ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin görevleri arasında Kuruma Başdenetçi seçmenin yer almadığı gibi gerekçelerle iptal edildiğini belirtmiştir. 12 Eylül 2010 tarihinde referandumla kabul edilen 5982 sayılı Kanunla, Anayasanın 74 üncü maddesinde değişiklik yapılarak; Kamu Denetçiliği Kurumunun Anayasal dayanağının getirildiğini ifade eden Kuzu, görüşülen Tasarının uyuma yönelik olduğuna dikkat çekmiştir. Komisyon Başkanı devamlı, düzenlemenin hedefinin İdare ile

vatandaş arasındaki davaların yargıya gitmeden çözülmesi olduğunu, sonuçta; vatandaşın daha kısa ve az maliyetle hakkını elde edeceğini, yargının yükünün azalması sebebiyle önemli davalara bakma şansı olacağını söylemiştir. Kurumun tarihçesi hakkında Komisyona bilgi veren Kuzu, 1809'da İsveç Anayasasında Kuruma rastlandığını, İsveç Kralı XII. Charles'ın Osmanlı İmparatorluğundaki kurumlardan etkilenecek ülkesinde bu Kurumu oluşturduğunu belirtmiştir. Kuzu, kamu denetçiliğinin insan hak ve özgürlüklerini korumak, idarenin eylem ve işlemlerinde hakkaniyetin tesisi ve hakkın daha çabuk yerini bulmasının sağlanması gibi gerekçelerle pek çok ülkede oluşturulduğuna dikkat çekmiştir. Yüzün üzerinde ülkede bu Kurum farklı isimlerle yer almaktadır. Ombudsman, parlamento komiseri, arabulucu, yurttaş koruyucusu, halk avukatı, halk savunucusu, devlet müfettişi vs. isimleri taşıyan ve aynı amaca hizmet eden kurumlar oluşturulmuştur. Kurumun yetkisi, görev süresi, gibi konularda dünyada bir standart bulunmamaktadır. Ağırlıklı nokta, Parlamentonun bu işin içinde olması, Parlamento tarafından ombudsmanın ya da Kamu Denetçisinin seçilmesidir. Görev süresi üç ila altı yıl arasında değişmektedir. En fazla bir defa daha seçilme imkanı tanınmaktadır. Yargı ile ilgili kimi konular da görev alanına girebilmektedir. Ayrıca Avrupa Birliği çerçevesinde Avrupa Ombudsmanı bulunmaktadır. Kuzu, yaptırım gücü olmayan kamu denetçisinin etkinliğinin kamuoyu baskısı, deşifre etme imkanından kaynaklandığını belirtmiştir. Ülkemizde aynı çerçevede görev yaptığı söylenebilecek İnsan Hakları Merkezi, TBMM çatısı altındaki İnsan Haklarını İnceleme, Dilekçe ve Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonlarıyla Kamu Denetçiliği Kurumu arasında görev karmaşasına yol açmayacak, aksine işbirliğini geliştirecek düzenlemelerin yapılması gerektiğini söylemiştir.

Adalet Bakanı Sadullah Ergin, Kamu Denetçiliği oluşturulması ile ilgili çalışmaların 1997 yılında başladığını, 22 nci Dönemde bu amaçla kanun çıkarıldığını, ancak bu Kanunun Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edildiğini belirtmiştir. 2010 yılında referandumla kabul edilen 5982 sayılı Kanunla Anayasal dayanak getirildiğini, 23 üncü dönem Türkiye Büyük Millet Meclisinde bu çerçevede hazırlanan Tasarının Genel Kurulda görüşülmemesi nedeniyle hükümsüz sayıldığını söylemiştir. Ergin; demokratik standartların güçlenmesiyle hak arama yollarının çeşitlendiğini belirterek, sosyal devlet modelinin gelişmesiyle kamu denetçiliğine ihtiyaç duyulduğunu, idari işlemlerin hayatın pek çok alanına yayıldığını, idarenin kötü, eksik, yanlış işleyişiyle ilgili kamu denetçisinin inceleme yapıp, önerilerde bulunma yetkisi olacağını, idarenin her türlü eylem ve işlemleriyle ilgili hakkaniyete uygunluk yani yerindelik denetimi yapacağını ifade etmiştir. Ayrıca, istisnalar hakkında bilgi vermiş; kamu denetçisinin bağımsızlığının teminat altına alındığına, tarafsızlığının esas olduğuna yaptırımının tavsiye niteliğine ve raporunun Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda görüşüleceğine dikkat çekmiştir.

Tasarı üzerinde üyelerimiz şu görüşleri dile getirmişlerdir;

- Bu Tasarı Anayasa değişikliğine uyum çerçevesinde hazırlanmıştır. Ancak yeni bir Anayasa yazılırken, temel hak ve özgürlükler bütünlük içinde düzenlenmeye çalışılırken gündeme gelmesi gerekli ve acil değildir.

- Kamu denetçiliği, medeniyetimizden ve kültürümüzden çıkan bir mekanizmadır. Yöneten ve yönetilenlerin olduğu her yerde sorun vardır. Bu Kurum insan haklarının ihlalinde güvenilecek bir liman olma hakkını elde edememiştir. Her ferdimiz iyi yönetilmeye layıktır. Kamu Denetçiliği de bu amaca hizmet edecektir. Ancak Türkiye'de hukuk devleti, yargının bağımsızlığı ve tarafsızlığı sorunu vardır. Bu sorun halledilmeden kamu denetçisinin kararlarının etkinliği olmayacaktır. Siyasallaşmaya müsait bir kamu denetçisi sorun çözmek yerine sorun yaratacaktır.

- Tasarı, Kurul yerine Başdenetçiye ağırlık vermiştir. Bu yapı etkinliği artıracaktır. Konu, sadece Anayasa değişikliği çerçevesinde değerlendirilmemelidir. Avrupa Birliği müktesebatı da bu Kurumu oluşturmayı zorunlu kılmaktadır.

- Hukuk ve insan hakları eğitimi alan kişiler arasından Kamu Denetçisi seçilmesi denetçilerin görevden alınmasına ilişkin düzenleme ve yemin metni tartışılmalıdır.

- Aksakallık kurumu Türk Kültüründe olan bir kurumdur. Denetçiliğe atama şartları netleşmeli, saygınlık olmalı, denetçilerin belli sahalarda uzmanlaşmaları sağlanmalıdır.

- Ülkemizde idari yargı hızlı işlememekte, vatandaşın ihtiyaçlarına zamanında cevap verememektedir. Bürokrasiden, ihmalden şikayet söz konusudur. Kamu Denetçiliği Kurumu bu anlamda da önemli bir işlev görecektir.

Dilekçe Komisyonu Başkanı, Komisyonlarına ulaşan başvuru sayısının yıllar itibariyle arttığını, vatandaşın bu konuda farkındalık seviyesinin yükseldiğini, Kamu Denetçisine resen işlem koyma yetkisinin tanınmasının değerlendirilmesi, Dilekçe Komisyonu ile Kamu Denetçisinin ilişkisinin güçlendirilmesi, yabancıların müracaatı konusu ile idari başvuru yollarının tüketilmesi şartının işin aciliyeti ve uğranılan zarar açısından gözden geçirilmesi gerektiğini söylemiştir.

Tasarının tümü üzerindeki görüşmelerden sonra bir alt komisyonda değerlendirilmesi hususu oya sunulmuş ve Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Alt Komisyon, Başkanlığına Şanlıurfa Milletvekili Yahya Akmanı seçerek çalışmalarını tamamlamıştır.

Tasarının tali olarak havale edildiği Avrupa Birliği Uyum Komisyonu Raporu üyelerimize dağıtılmıştır.

Komisyonumuzun 7 Haziran 2012 tarihli toplantısında, Tasarının maddelerinin Alt Komisyon raporu çerçevesinde görüşülmesi kabul edilmiştir. Toplantımıza Adalet, Maliye, İçişleri Bakanlıkları ile Devlet Personel Başkanlığından yetkililer katılmışlardır.

Tasarının amaç kenar başlığını taşıyan 1 inci maddesinde geçen "kalite" kelimesinin, düzenlenen alana hitap etmediği, ticari ve göreceli olduğu bazı üyelerimizce söylenmiş ve "kalitenin artırılmasına yönelik" ibareleri metinden çıkarılıp "kamu hizmetlerinin işleyişinde" ibaresinin yazılması Komisyonumuzca kabul edilmiştir. Bu maddenin görüşülmesi sırasında; bazı üyelerimiz "uluslararası belgeler ve Anayasada yer alan insan haklarına dayalı" ibaresinin kullanılmasını önermiş, ancak bu öneri Komisyonumuzca kabul edilmemiştir. 1 inci madde yapılan değişiklikler doğrultusunda kabul edilmiştir.

Tasarının kapsamı düzenleyen 2 nci maddesi Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Tasarının tanımları düzenleyen 3 üncü maddesinin görüşülmesi sırasında; bir Kamu Başdenetçisi, beş Denetçiden oluşan yapının ülkenin ihtiyaçlarına cevap veremeyeceği, pek çok ülkede örneği olan ihtisas alanlarına göre yapılanmanın doğru olacağı ve ihtisas alanlarının -askeri-güvenlik-cezaevi, kadın ve çocuk hakları, ayrımcılıkla mücadele, çalışma ve iş hayatı, çevre, üniversiteler, sağlık, yerel yönetimler, kamu kaynaklarının kullanımı ve yolsuzlukla mücadele olmak üzere- Kanuna yazılması gerektiği ifade edilmiştir. Bu görüşe cevaben uygulamada ihtisaslaşmanın zamanla oturacağı ve ihtiyaç duyulacak yeni alanlarla ilgili esnek düzenlemenin daha yararlı olacağı, Kurul halinde çalışmanın zorluğuyla ilgili eleştiriler doğrultusunda etkinliği sağlamak amacıyla kişiyi baz alan düzenleme yapıldığı söylenmiştir. Madde, Tasarı metninde yer aldığı şekliyle Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Tasarının kuruluşla ilgili 4 üncü maddesinde yer alan büro açabilmeye yönelik düzenlemenin, gereksiz teşkilat kurmaya neden olacağı, valilik ve kaymakamlıklar aracılığıyla doğacak ihtiyacın giderileceği bazı üyelerimizce söylenmiştir Madde, Tasarı metninde yer aldığı şekliyle Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Tasarının Kurumun görevlerini düzenleyen 5 inci maddesinin görüşülmesi sırasında, "ç" bendinde Türk silahlı kuvvetleriyle ilgili yer alan "sırf askeri nitelikteki faaliyetleri" ibaresinin muğlak olduğu, nerede başlayıp nerede bittiğinin somutlaştırılması gerektiği, askeri vesayeti kırma iradesinin kanunlara yansıtılmasının önemli olduğu söylenmiştir. Bazı üyelerimiz ise; ihtisaslaşmaya yönelik yapılanmanın önemine dikkat çekerek en ciddi insan hakları ihlallerinin askeriye, karakollar ve cezaevlerinde yaşandığı gerekçesiyle istisnanın metinden çıkarılması gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca infaza ilişkin uygulamaların yargı yetkisi kapsamında olmadığı ve Kurumun denetimine açılması gerektiği ifade edilmiştir. Bunun yanı sıra disiplin cezalarının yasama yetkisinin kullanılmasına ilişkin işlemler kapsamında değerlendirilmemesi, halkın seçtiği Cumhurbaşkanının, halkın siyasi denetimine tabi olacağı gibi hukuki denetime de tabi olması, bunun sonucu olarak tek başına yaptığı işlemlerin Kurumun denetimine açılması gerektiği söylenmiştir. Bu itirazlara cevaben cezaevi izleme kurullarının varlığı ve çalışmalarına dikkat çekilmiş, yargının idari nitelikteki tüm faaliyetlerinin Kurumun görev alanı içinde olduğu, Cumhurbaşkanıyla ilgili istisnanın Anayasadan kaynaklandığı, tutuklu ve hükümlülerin şikayetleriyle ilgili infaz hakimine gitmeden Kamu Denetçisine gidebileceğini belirtmişlerdir. Madde, Tasarı metninde yer aldığı şekliyle Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Tasarının 6 ncı maddesi Başdenetçiliği düzenlemektedir. Bu maddenin görüşülmesi sırasında ikinci fıkrasının sonuna objektif olacağı gerekçesiyle "Başdenetçinin yokluğunda en kıdemli denetçi vekalet eder" cümlesinin eklenmesi önerilmiştir. Vekaletle ilgili düzenlemenin 7 nci maddede yer aldığı ifade edilerek bu öneri kabul edilmemiştir. Madde, Tasarı metninde yer aldığı şekliyle Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Başdenetçinin ve denetçilerin görevlerini düzenleyen 7 nci maddenin görüşülmesi sırasında bir tek kişiye idarenin işleyişini denetlemekle ilgili tüm yetkiyi vermenin yanlış olacağı, denetçinin çalışmasının bireysel tanzim edilmesi nedeniyle çatışma doğuracağı, Denetçiler Kurulu oluşturmak suretiyle objektif görüşün rapora yansımalarının daha iyi sonuç vereceği, aksi halde Kurumun ölü doğacağı, çare değil çaresizlik üreteceği bazı üyelerimizce söylenmiştir. Bu görüşe cevaben kişi üzerine oturtulmuş bir modelin Tasarıda yer aldığı ifade edilmiştir. Madde, Tasarıda yer aldığı şekliyle Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Tasarının çalışma ilkelerini düzenleyen 8 inci maddesi ile Genel Sekreterliği düzenleyen 9 uncu maddesinin ikinci fıkrasının (g) bendine Denetçilik Kuruluyula ilgili ibarelerin eklenmesi önerilmiş, ancak kabul edilmemiştir. Bu maddeler Tasarı metninde yer aldığı şekliyle Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Alt Komisyon, Tasarının 10 uncu maddesinin "c" bendinde yaptığı değişiklikle Başdenetçi ve denetçilerin, tercihen hukuk, siyasal bilgiler, iktisadi ve idari bilimler, iktisat ve işletme fakültelerinden mezun olanlar arasından seçilmesini öngörmüştür. Bu madde Alt Komisyonun düzenlediği metin üzerinden görüşülmüş ve bazı üyelerimizce hukuk ve sosyal bilimler alanlarından mezun olanların denetçi olarak seçilebilmesinin zorunlu olarak aranması, insan hakları konusunda bilimsel çalışmalar yapmış, bu alandaki sivil toplum kuruluşlarında ve uluslararası kuruluşlarda çalışmış isimlerin denetçi seçilmesine imkan sağlanması, insanlığa karşı suçların seçilmeye engel suçlar kapsamına alınması ve "f" bendinde belirtilen suçlarla ilgili hükmün açıklanmasının ertelenmesi kararının verilmesinin de seçilmeye engel teşkil etmesi gerektiği söylenmiştir. Amaç, geçmişte temiz, şaibesiz, vatandaşı anlayabilecek, devleti iyi analiz edip idarenin işleyişini bilecek, akil adam niteliğindeki kişilerin denetçi seçilmesini sağlamak olmalıdır. Denetçi seçilen kişilerin geleceğe yönelik kaygısı olmamalı, emeklilik endişesi taşımamalıdır. Bu amaçla seçilme yaşının yükseltilmesinin değerlendirilebileceği bazı üyelerimizce ifade edilmiştir. Bu madde üzerinde verilen iki önerenin kabul edilmesiyle "ç" ve "f" bentleri yeniden düzenlenmiştir. Uluslararası kuruluşlarda ve sivil toplum kuruluşlarında çalışanların

da Kamu Başdenetçisi ya da Denetçi seçilebilmesine imkan sağlanmış, on yıllık çalışma koşulu tereddütlere yer vermeyecek şekilde netleştirilmiş, "f" bendinin başına "affa uğramış olsalar" ifadesinden sonra gelmek üzere "veya hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilmiş olsa bile Türk Ceza Kanununun 2 nci kitabının 1 inci kısmının 1 ve 2 nci bölümündeki suçlar" ibaresi eklenmiştir. Madde kabul edilen önergeler doğrultusunda Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Tasarının 11 inci maddesinin altıncı fıkrası Alt Komisyon tarafından düzenlenmiş, adaylar arasında ön eleme yapmak üzere Dilekçe ve İnsan Hakları Komisyonu arasından partilerin üye sayısı oranında temsil edilmesi suretiyle oluşturulacak bir alt komisyon kurulması, bu fıkra da geçen "otuz" günlük sürelerin Başdenetçinin seçimine paralel olarak "onbeş" güne indirilmesi kabul edilmiştir. Bu maddenin görüşülmesi Alt Komisyon metni üzerinden yapılmıştır. Adaylık ve seçimi düzenleyen bu maddenin görüşülmesi sırasında idareyi denetleyecek Kurumun iktidar tarafından seçilmesinin yanlış olduğu, denetimin muhalefet tarafından yapılacağı, Komisyon tarafından adayların mülakata tabi tutulması gerektiği, nitelikli çoğunluk aranarak iktidar çoğunluğunun denetçileri seçmesinin önlenmesi gerektiği, bu durumun işin ruhuna aykırı olduğu söylenmiştir. Ayrıca Başdenetçi ve Denetçi adayları arasında kadın aday aranmasının zorunluluğunun pozitif ayrımcılığa uygun olacağı, iktidara karşı bağımsız, gücünü Parlamentodan alan bir sistemin ancak etkili olabileceği, Kurumun oluşturulmasında muhalefetin söz sahibi olmasının sağlanması gerektiği söylenmiştir. Bu madde üzerinde, adayların belli bir oranının kadın olmak üzere belirlenmesini içeren önerge verilmiş, ancak Komisyonumuzca kabul edilmemiştir. Madde, Alt Komisyonun düzenlediği şekliyle Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Tasarının denetçilerin bağımsızlık ve tarafsızlığını düzenleyen 12 nci maddesi Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Tasarının andıçmeyi düzenleyen 13 üncü maddesinde "and" ibaresinin "yemin" olarak değiştirilmesi, Cumhuriyetin temel nitelikleri ve Anayasaya uygun olarak andıçilmesinin metne işlenmesi bazı üyelerimizce önerilmiş, ancak, madde Tasarı metninde yer aldığı şekliyle Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Tasarının Başdenetçi ve denetçilerin görev süresini düzenleyen 14 üncü maddesinin görüşülmesi sırasında; maddede geçen unvanlar dışındaki atamalarla ilgili geri dönüşle ilgili düzenleme yapılması gerektiği, kamu görevlisi olmayanların görev süresinin sona ermesinden sonraki durumlarının açıklığa kavuşturulmasının önemli olduğu, seçimin 2/3 çoğunlukla yapılmaması durumunda görev süresinin kendisini seçen Parlamento ile aynı olması zira bu durumda Parlamentonun değil iktidarın denetçisi olacağı, denetçilerin tek dönem seçilip önemli güvencelere kavuşturulmasının tarafsızlığı ve bağımsızlığı sağlama konusunda değerlendirilebileceği üyelerimizce ifade edilmiştir. Alt Komisyon, kamu kurumunda çalışmayanlardan Başdenetçi veya Denetçi seçilenlere görevlerinin sona ermesinden sonra üç ay süreyle ödeme yapılmasını metinden çıkarmıştır. Madde, Alt Komisyonun düzenlediği şekilde, Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Tasarının görevden alınma ve görevin sona ermesini düzenleyen 15 inci maddesinin görüşülmesinde, görevden alınmanın da atamaya paralel şekilde düzenlenmesi, niteliklerin kaybının tespitinde ihtilaf çıkabileceği göz önüne alınarak üye tamsayısının salt çoğunluğu ve gizli oyla görevden alınmanın mümkün olması gerektiği, bazı üyelerimizce ifade edilmiştir. Madde, Tasarı metninde yer aldığı şekliyle Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Tasarının Başdenetçi ve denetçilerin mali ve sosyal haklarını düzenleyen 16 ncı maddesi, Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Alt Komisyon tarafından, Tasarının başvuru ve usulünü düzenleyen 17 nci maddesinin ikinci fıkrasına "kimlik numarası" ibaresinden sonra gelmek üzere "yabancılar için pasaport numarası" ibaresi, dördüncü fıkrasının sonuna "telafisi güç veya imkansız zararların doğması ihtimali bulunan hallerde,

idari başvuru yolları tüketilmese dahi Kurumun başvuruları kabul edebileceği" düzenlemesi ilave edilmiştir. Komisyonumuz bu maddeyi Alt Komisyon metni üzerinden görüşmüştür. Maddenin görüşülmesi sırasında dördüncü fıkranın tamamen çıkarılması gerektiği, aksi halde Kurumun sıcağı sıcağına olaya el koyamayacağı, delillerin kaybolma ihtimalinin olduğu, bu durumun zaman içinde hak kaybına yol açabileceği bazı üyelerimizce söylenmiştir. Bu maddede verilen bir önerenin kabulü ile birinci fıkrasına "başvuru sahibinin talebi üzerine başvuru gizli tutulur" cümlesi eklenmiştir. Ayrıca dördüncü fıkranın birinci cümlesinin sonundaki "zorunludur" ibaresi redaksiyon çerçevesinde "gereklidir" şeklinde değiştirilmiştir. Madde, yapılan değişikliklerle birlikte Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Tasarının bilgi ve belge istenmesini düzenleyen 18 inci maddesinin görüşülmesi sırasında, bazı üyelerimiz, milletvekillerine ve Cumhuriyet Savcısına dahi tanınmayan devlet sırrı niteliğindeki belgeleri inceleyebilme hakkının denetçilere tanınmasının doğru olmayacağını açıklamaları yasak bile olsa edinilmesinin ileride telafisi güç zararlara yol açabileceğini söylemişlerdir. Bu itiraza cevaben Denetçiye belgeleri yerinde inceleme imkanı verildiği, karar vermede etkili olacağı, sırrın rapora geçirilmeyeceği belirtilmiştir. Madde birinci fıkrasının sonunda geçen "disiplin soruşturması" ibaresi "soruşturma" şeklinde değiştirilmek suretiyle Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Tasarının bilirkişi görevlendirilmesi ve tanık dinlenmesi kenar başlıklı 19 uncu maddesi komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Tasarının inceleme ve araştırmayı düzenleyen 20 nci maddesinin görüşülmesi sırasında, inceleme ve araştırmamanın altı ayda sonuçlandırılmaması durumunda bu konuyla ilgili rapor verme beyanda bulunma incelemeye devam etmenin söz konusu olmaması gerektiği, altı aydan sonraki bir açıklamanın açılmış olan davayı da etkileyebileceği dile getirilmiştir. Madde, Tasarıda yer aldığı şekliyle Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Tasarının dava açma süresini düzenleyen 21 inci maddesi Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Alt Komisyon, Tasarının raporları düzenleyen 22 nci maddesinde, Komisyonun, denetçinin raporunu tatil ve ara verme haricinde iki ay içinde Başkanlığa göndermesi ve raporun Genel Kurulda ivedilikle görüşülmesi yönünde düzenleme yapmıştır. Komisyonumuz maddeyi Alt Komisyon metni üzerinden görüşmüştür. Görüşmelerde, Komisyonun denetçinin raporunu kendi görüşünü katmadan 15 gün içinde Başkanlığa göndermesi ve Genel Kurulda raporun bir ay içinde görüşmesi önerilmiştir. Ancak bu düzenlemenin raporun görüşülmesine yardımcı olacağı ve kolaylaştıracağı ifade edilmiştir. Madde, Alt Komisyonun düzenlediği şekliyle Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Tasarının açıklama yapma yetkisini düzenleyen 23 üncü maddesi Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Tasarının personelin atanmasını düzenleyen 24 üncü maddesinde Genel Sekreter ve diğer personelin atanmasında, liyakata bakılması ve yarışma sınavı açılması gerektiği bazı üyelerimizce söylenmiştir. Madde, Tasarıda yer aldığı şekliyle Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Tasarının dördüncü bölümünün personele ilişkin diğer hükümlerini düzenleyen 25, 26, 27, 28; çeşitli hükümleri düzenleyen beşinci bölümüne bağlı 29, 30, 31, 32, 33, 34 ve ekli liste ile 35 inci maddeleri Tasarıda yer aldığı şekliyle Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Tasarının geçiş hükümlerini düzenleyen Geçici 1 inci maddesinin görüşülmesi sırasında dördüncü fıkrasının keyfilığe neden olacağı gerekçesiyle madde metninden çıkarılmasına yönelik bir önerge verilmiş, ancak, Komisyonumuzca kabul edilmemiştir. Madde, Tasarıda yer aldığı şekliyle Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Tasarının yürürlüğü düzenleyen 36 ncı maddesi Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Tasarının yürütmeyi düzenleyen 37 nci maddesi Alt Komisyon metninde yer aldığı şekliyle Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

İçtüzüğün 45 inci maddesi uyarınca raporumuzun Genel Kurulda görüşülmesi sırasında Komisyonumuzu temsil etmek üzere Şanlıurfa Milletvekili Yahya Akman, Bursa Milletvekili İsmet Su ve Van Milletvekili Fatih Çiftci'nin özel sözcü olarak seçilmesi oya sunulmuş ve Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Komisyonumuza redaksiyon yetkisi verilmesi ve Tasarının tümü oya sunulmuş ve Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Raporumuz, Genel Kurulun onayına arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile sunulur.

Başkan	Sözcü	Kâtip
<i>Burhan Kuzu</i>	<i>İsmet Su</i>	<i>Fatoş Gürkan</i>
İstanbul	Bursa	Adana
	(Bu raporun özel sözcüsü)	
Üye	Üye	Üye
<i>Uğur Bayraktutan</i>	<i>Semiha Öyüş</i>	<i>Ayla Akat Ata</i>
Artvin	Aydın	Batman
(Muhalifim, muhalefet şerhim ektedir)		(Muhalefet şerhim ektedir)
Üye	Üye	Üye
<i>Canan Candemir Çelik</i>	<i>İdris Şahin</i>	<i>Şuay Alpay</i>
Bursa	Çankırı	Elazığ
Üye	Üye	Üye
<i>Adem Yeşildal</i>	Sinan Oğan	<i>Nevzat Korkmaz</i>
Hatay	Iğdır	Isparta
	(Son toplantıya katılmadı)	(Muhalifim)
Üye	Üye	Üye
<i>Ali Özgündüz</i>	Ercan Cengiz	<i>Mihrimah Belma Satır</i>
İstanbul	İstanbul	İstanbul
(Muhalifim, muhalefet şerhi ektedir)	(Muhalefet şerhi ektedir, son toplantıya katılmadı)	
Üye	Üye	Üye
<i>Ali Aşlık</i>	<i>Atilla Kart</i>	<i>Ayşe Türkmenoğlu</i>
İzmir	Konya	Konya
	(Muhalefet gerekçemiz ektedir)	
Üye	Üye	Üye
<i>Faruk Bal</i>	<i>Hilmi Bilgin</i>	<i>Yahya Akman</i>
Konya	Sivas	Şanlıurfa
(Muhalifim)		(Bu raporun özel sözcüsü)
	Üye	Üye
	<i>Fatih Çiftci</i>	<i>Yusuf Başer</i>
	Van	Yozgat
	(Bu raporun özel sözcüsü)	

MUHALEFET ŞERHİ

Vatandaşların temel hak ve özgürlüklerinin yönetime karşı korunması ve güvence altına alınması demokratik toplumun temel özelliğidir. Hukuk devleti olmak, yönetimin etkin olarak denetlenmesini zorunlu kılar.

Asıl ve sonuçları itibarıyla etkili olan yönetimin yargısal denetim ise de yargının geç işleyişi ve belli biçimsel koşullara bağlı olması nedeniyle yürütme organı içerisinde yer alan idarenin biçimden uzak, basit başvuruyla denetlenmesi, keyfi tutum ve davranışların ve insan hakları ihlallerinin önlenmesi amacıyla Parlamento tarafından atanan yönetsel ve mali açıdan bağımsız bir denetim mekanizmasına ihtiyaç olduğundan Kamu Denetçiliği Kurumu, özellikle son yüzyılda, yönetimin denetlenme yollarından biri olarak ortaya çıkmıştır. Ancak Kamu Denetçiliği yönetsel yargının yerini alacak bir kurum olmayıp, onun iş yükünü azaltan ve ona destek olan bir kurumdur.

Yönetenler ile yönetilenler arasında bir nevi arabulucu olan Kamu Denetçisi; Parlamento tarafından atanan ve yurttaşların temel haklarının korunması amacıyla yapılan haksızlıkları önleyerek bir daha aynı yanlış uygulamaların yapılmaması ve idarenin takdir yetkisini kötüye kullanmasını engellemek için idareye tavsiyelerde bulunan, Parlamento'ya raporlar sunup reformların yapılmasını isteyen ve çalışmalarını kamuoyuyla paylaşarak sivil toplum kuruluşlarının baskı kurmasını sağlayan bir ara denetim mekanizması olarak ortaya çıkmıştır.

Kamu Denetçiliği ya da Ombudsmanlık olarak da bilinen kurumun kökeni Osmanlı Devleti'ne dayanmakla birlikte, modern anlamda kurumun oluşumu 18. yy'da İsveç'te görülmüştür. Kurumun, çok çeşitli konularda yönetimin uygulamalarını denetlemek gibi bir görevi olsa da 20. yy'dan itibaren "insan hakları ve özgürlükler" konusunda koruyucu görevler üstlenen özelliği ön plana çıkmaktadır.

Ülkemizde Kamu Denetçiliği tartışmaları 1970'lerde başlamıştır. En son DSP-MHP-ANAP koalisyonu döneminde de Adalet Bakanlığı eşgüdümünde 2 kurum için yasa tasarısı hazırlanmıştır (Yurttaş Sözcülüğü Yasa Tasarısı ve Kamu Denetçiliği Kurumu Kanun Tasarısı).

Kamu Denetçiliği, Avrupa Birliği (AB) tarafından da özel önem atfedilen konuların başında gelmektedir. 1992 Maastricht Avrupa Birliği Anlaşması'nın 138/e maddesiyle AB Ombudsmanlığının kurulması sağlanmıştır. AB, Türkiye'ye yaptığı önerilerinde de Kamu Denetçiliği Kurumu'na özel bir önem vermiştir. AB, Türkiye 2010 Yılı İlerleme Raporu'nda "Kamu Denetçiliği Kurumu'nun kurulması üzerine daha fazla çaba gösterilmesini" önermiştir (sayfa 77).

Ayrıca; Avrupa Konseyi tarafından onay ve imzaya açılan 173 sayılı Yolsuzlukla Mücadele Ceza Yasası Sözleşmesi'nde de yolsuzluğa karşı Kamu Denetçiliği kurulması tavsiye edilmektedir.

Hükümetin hazırladığı tasarıya baktığımızda, AB'nin Kamu Denetçiliği üzerine tavsiyelerinin yüzeysel olarak ele alındığı görülecektir. CHP olarak, Kamu Denetçiliği Kurumu'nun ülkemiz için bir gereklilik olduğuna inanmakla birlikte; Hükümetin tasarısının ülkemizin gerçekleriyle örtüşmediğini ve daha iyi bir düzenlemeye ihtiyaç duyulduğunu düşünmekteyiz.

Dünya örneklerini incelediğimizde, tek bir Kamu Denetçiliği'nden bahsedilemeyeceği görülecektir. Bu kurum, her ülkenin koşullarına göre, farklı biçim almaktadır. Kamu Denetçiliği Kurumu'nun genelde yönetsel yargı rejiminin olmadığı ülkelerde geliştiğini ve etkin olduğunu görmekteyiz. Bu nedenlerden dolayı ülkemizde kurulacak Kamu Denetçiliği Kurumu'nun hassasiyetle ele alınması gerekmektedir.

Ülkemizin nüfus, eğitim düzeyi ve sosyo-ekonomik koşulları göz önüne alındığında, tasarıda öngörülenin aksine, mutlaka ihtisas alanlarına ayrılmış Kamu Denetçileri olmalıdır. Alt Komisyon görüşmelerinde ülkemizin bahsettiğimiz sosyo-ekonomik koşulları, demokrasimizin henüz istenilen düzeyde gelişmemiş olması, insan hakları bilincinin yöneticilerde tam anlamıyla oluşmaması ve 75 milyonluk nüfusun yönetsel uygulamalarla ilgili sıkıntılarıyla yurttaşların şikâyet kurumunu sık

kullanma alışkanlığı da göz önüne alındığında mutlaka ihtisas alanları olan birçok Kamu Denetçisine ihtiyaç olduğu; özellikle “Askeri-Güvenlik-Cezaevi, Kadın ve Çocuk Hakları, Ayrımcılıkla Mücadele, Çalışma ve İş Hayatı, Çevre, Üniversiteler, Sağlık, Yerel Yönetimler, Kamu Kaynaklarının Kullanımı ve Yolsuzlukla Mücadele” alanlarında Kamu Denetçisi olması önerilmiş; ancak, bu öneri kabul görmemiştir. Oysaki hem ülkemizin ihtiyaçları hem de dünya örnekleri bu yönde gelişmektedir. İngiltere’ye baktığımızda; Parlamento Yönetim, Sağlık Hizmetleri, Hapishane Hizmetleri, Konut Birlikleri ve Kiracılar Ombudsmanı gibi uzmanlaşmış Kamu Denetçileri bulunmaktadır. Benzer örnekler İsveç, Fransa gibi ülkelerde de rastlamak olanaklıdır. Yine ABD’de 40 federe devlette farklı isimlerle 29 Kamu Denetçisi görev yapmaktadır. Nitekim; bu doğrultuda sunduğumuz öneri Alt Komisyon’a katılıp görüş bildiren Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı temsilcisi tarafından da kabul görmüş, “Çocuk Ombudsmanlığı’nın mutlaka kurulması gerektiğini ve AB’nin bu konunun üzerinde hassasiyetle durduğu” söylenmiştir. Ancak; bu öneri de kabul edilmemiştir.

Kamu Denetçiliği sisteminin etkin ve verimli çalışabilmesi için zorunlu unsurlardan en önemlisi bağımsızlıktır. Parlamento dahil hiçbir kişi ve kurumun Kamu Denetçisi’nin kararlarını etkileyememesi için atama ve görevden alınmasının mevcut tasarının aksine özel usullere bağlanması zorunludur. Kamu Denetçisi olarak atanacak kişi ya da kişilerin kendisini özellikle yürütme organından bağımsız hissedebilmesi için iktidar dışı siyasi parti gruplarının da bu atama sırasında söz sahibi olmaları gerekmektedir. Bu amaçla da Kamu Denetçiliği için başvuran adayların ön elemesi ve seçiminde mutlaka nitelikli çoğunluk ve gizli oy aranmalıdır.

Her ne kadar 07.05.2010 tarih ve 5982 sayılı kanunla değişik 1982 Anayasası’nın 74’üncü maddesinin 5’inci fıkrasında Kamu Başdenetçisi’nin TBMM tarafından gizli oyla ve 4 yıl için seçileceği, ilk iki oylamada üye tamsayısının üçte iki ve üçüncü oylamada üye tam sayısının salt çoğunluğu aranacağı, üçüncü oylamada salt çoğunluk sağlanamazsa dördüncü oylama yapılacağı ve bu oylamada en fazla oyu alan adayın seçilmiş olacağı belirtilmişse de; yeni Anayasa yapım sürecinde bu maddenin yeniden ele alınıp düzenleneceği ve bu düzenlemede mutlaka Kamu Başdenetçisi’nin seçiminde nitelikli çoğunluk şartının aranması gerektiği kanaatinde olduğumuzdan görüşülen bu tasarıda da Kamu Başdenetçisi ve Denetçi seçiminin nitelikli çoğunlukla yapılması gerektiği vurgulanmıştır.

Genel olarak Hükümetin sunduğu tasarıda oluşturulan temel yapı yetersiz görüldüğü için daha verimli ve etkin işleyecek, bağımsız ve tarafsız bir Kamu Denetçiliği yapısı önermekteyiz.

Maddeler bazında önerilerimizi şu şekilde sıralamak olanaklıdır:

- Tasarının amacını düzenleyen 1’inci maddede oldukça geniş bir çerçeve çizilse de uluslararası belgeler ve Anayasada yer alan insan hakları ibarelerine değinilmemesi eksiklik görüldüğü için “uluslararası belgeler ve Anayasada yer alan insan haklarına dayalı” ibaresinin metne eklenmesi gerekmektedir.

- Tasarının 3, 4 ve 6’ncı maddelerine, tasarının kurduğu yapının temel biçimine karşı olduğumuz için muhalefet etmekteyiz. Yukarıda da belirttiğimiz gibi CHP olarak ihtisaslaşma esasına dayalı bir Kamu Denetçiliği önermekteyiz. Öncelikle bir Kamu Başdenetçisi ve 5 Denetçiden oluşacak sistem, 75 milyona yakın nüfusu olan ülkemizin ihtiyaçları için yeterli olmayacaktır. Üstelik alanlarında uzmanlaşmamış Denetçilerden oluşan bir yapı, etkili olamayacağı gibi, zamanla Kurum’da çalışan bürokrat uzmanların görüş, öneri ve tavsiyelerine göre işleyen, etkilenmeye açık bir yapıya dönüşecektir. Oysaki önerdiğimiz gibi, “Askeri-Güvenlik-Cezaevi, Kadın ve Çocuk Hakları, Ayrımcılıkla Mücadele, Çalışma ve İş Hayatı, Çevre, Üniversiteler, Sağlık, Yerel Yönetimler, Kamu Kaynaklarının Kullanımı ve Yolsuzlukla Mücadele” ihtisas alanlarında Denetçilerden oluşan bir Kamu Denetçiliği Kurumu daha etkin ve verimli çalışacaktır.

• Tasarının 5'inci maddesinde özel bir düzenleme yapılmalı ve Kamu Denetçisi'ne idari dava yoluna başvurma yetkisi tanınmalıdır. Bu yolla bir nevi kamu avukatlığına benzer bir yapı oluşturularak, Kamu Denetçiliği'nin tespit ettiği hak ihlallerine ilişkin tavsiyeleri ilgili yönetim tarafından yerine getirilmediğinde, yönetimin uygulamasından ya da uygulamaya dayanak teşkil eden düzenleyici işleminden mağdur olan kişi, kurum ya da topluluk adına yönetsel yargıya başvurup iptal veya tam yargı davası açma yetkisi verilerek Kurum'un kararlarının etkinliği artırılmalı ve zaman kaybı olmadan sonuç alınması sağlanmalıdır.

• Aynı maddenin 2'nci fıkrasının (c) bendi uyarınca, “yargı yetkisinin kullanılmasına ilişkin kararları” denetim dışında bırakılmaktadır; ancak, cezaların infazına ilişkin gerek cezaevi yönetimi gerekse kararların infazıyla görevli yargı mercileri tarafından alınan karar ve yapılan uygulamaların mutlaka Kamu Denetçiliği'nin denetimi kapsamına alınması gerekmektedir. Çünkü; cezaevlerinde insan hakkı ihlali, kötü muamele ve insan onuruna yakışmayan tutum ve davranışlara sıklıkla rastlanılmaktadır.

• Yine 5'inci maddesinin 2'nci fıkrasının (ç) bendinde Türk Silahlı Kuvvetlerinin (TSK) sırf askeri nitelikteki faaliyetlerinin denetim kapsamı dışında tutulduğu görülmektedir. Burada geçen “askeri nitelikteki faaliyet” kavramı oldukça muğlaktır. Başından beri savunduğumuz gibi, ihtisaslaşmış bir Kamu Denetçiliği sisteminde, askeri uygulamaları bilen ve bu alanda uzmanlaşmış bir Denetçi olduğunda TSK'nın emir-komuta zincirinden bağımsız bir denetim mekanizması oluşacak ve bu uzman Denetçi TBMM adına personelin karşılaştığı insan hakları ihlallerini, çalışma koşullarını ve kötü muameleyle ilgili şikayetleri inceleyip mağduriyetlerin giderilmesini ve hak ihlallerinin tekrarlanmasını önleyerek TSK'ya halk nezdinde daha fazla güven duyulmasını sağlayacaktır. Alt Komisyon çalışmaları sırasında Genelkurmay Başkanlığı'ndan gelen yetkililer, askeri konularda ihtisaslaşmış bir Kamu Denetçisine sıcak baktıklarını; ancak, askeri eğitim ve disiplinin kendine özgü koşulları nedeniyle askeri konuları bilmeyen bir kişinin TSK'nın faaliyetlerini denetlemesi halinde sıkıntılar yaşanacağını belirterek düzenlemenin tasarıdaki haliyle korunması gerektiğini belirtmişlerdir.

• Tasarının 10'uncu maddesinde yapılan düzenleme, Kurum'un çalışmasında aksaklıklar doğmasına neden olabilecek türdendir. Bu maddeye göre; tercihen hukuk, siyasi bilgiler, iktisadi ve idari bilimler, iktisat ve işletme fakültelerinden olmak üzere dört yıllık eğitim veren herhangi bir yükseköğretim fakültesinden mezun olmak Başdenetçi ya da Denetçi olmak için yetecektir. İhtisaslaşmış bir Kamu Denetçiliği sisteminde bu durum soruna yol açmasa da tasarıda belirtilen yapıda sorunlar doğabilecektir. Tasarının öngördüğü yapıda denetçilere, tercihen değil, zorunlu olarak “hukuk fakültesi ya da programlarında yeteri miktarda hukuk eğitimi veren fakültelerden mezun olma” koşulu getirilmelidir. Zira İsveç, Finlandiya, Danimarka, Norveç gibi Kamu Denetçiliği'nin iyi biçimde uygulandığı ülkelerde Denetçilerin hukuk eğitimi alması zorunludur.

• Tasarının 11'inci maddesinde düzenlenen geçen Başdenetçi ve Denetçilerin seçiminin mutlaka nitelikli çoğunlukla yapılması gerektiği, Kurum'un bağımsızlığı ve etkinliği için zaruri görülmüştür. Tasarıdaki düzenlemeyle iktidara sahip olan tek parti ya da koalisyon dönemlerinde koalisyonun büyük ortağı olan parti Kamu Denetçisi'nin seçiminde tek söz sahibi olacaktır. Bu durumda, Kamu Denetçisi'nin iktidara karşı bağımsız olduğundan bahsedilemez. Yukarıda da belirttiğimiz gibi, yeni Anayasa çalışmaları esnasında bu önerimiz dikkate alınmalıdır.

• Tasarının 13'üncü maddesi andiçmeyle ilgilidir. Hükümet'in 2005 yılında hazırladığı tasarıda “Türkiye Cumhuriyeti Devletinin varlığı ve bağımsızlığı ile vatanın ve milletin bölünmez bütünlüğüne, milletin kayıtsız ve şartsız egemenliğine, Anayasaya, hukukun üstünlüğüne, hakkaniyete, demokrasiye, Atatürk ilke ve inkılaplarına ve laik Cumhuriyet ilkesine bağlı kalacağıma, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde herkesin insan haklarından ve temel hürriyetlerinden yararlanması ülküsünden

ayrılmayacağıma, üzerime aldığım görevi tarafsızlıkla yerine getireceğime büyük Türk Milleti huzurunda, namusum ve şerefim üzerine andiçerim.” biçiminde olan ant, mevcut tasarıda “Görevimi tam bir tarafsızlık, dürüstlük, hakkaniyet ve adalet anlayışı içinde yerine getireceğime, namusum ve şerefim üzerine andiçerim.” biçimine dönüştürülmüştür. Oysa Anayasada belirtilen Cumhuriyetin temel niteliklerine bağlı kalmak da bu metinde olmalıdır. Bu nedenle “Görevimi” ibaresinden hemen sonra gelmek üzere “Cumhuriyetin temel nitelikleri ve Anayasaya uygun olarak” ibaresi eklenmelidir.

- Tasarının 14’üncü maddesindeki düzenlemede Başdenetçi ve Denetçilerin görev süresi 4 yıl olarak belirlenmiştir. Başka bir ifadeyle TBMM’nin görev süresiyle aynıdır. Önerdiğimiz nitelikli çoğunlukla seçimin yapılmaması halinde Başdenetçi ve Denetçilerin görev süresinin TBMM’nin bir yasama dönemi süresiyle aynı olması gerektiği kanaatindeyiz. Çünkü; TBMM adına yönetimi denetleyen bu kişilerin sadece Parlamentodaki çoğunluğa sahip bir partinin oylarıyla seçilmesi durumunda oluşacak yeni Parlamentodaki farklı aritmetik yapının gücünü arkasına almasında sıkıntılar yaşanacaktır. Yani, olası bir erken seçim durumunda, TBMM adına denetleme görevini gerçekleştiren Başdenetçi ve Denetçilerin görev süreleri de sona ermelidir.

- Tasarının 15’inci maddesinin 1’inci fıkrasında düzenlenen “görevden alma” ile ilgili düzenleme net değildir. İlerleyen süreçte, Başdenetçi ve Denetçilerin seçilme niteliklerinin kaybedilmesiyle ilgili ihtilaflar doğabilir. Bu nedenle görevden alma söz konusu olduğunda üye tam sayısının salt çoğunluğunun gizli oyu aranması gerektiği savunulmuştur. Görevden almaya dair mevcut düzenleme, göreve atanma koşullarına bakıldığında, “usul ve biçimde paralellik ilkesi”ne aykırı bir niteliktedir.

- Tasarının 17’nci maddesi, Kamu Denetçiliği Kurumu’nun etkinliğini azaltacak türdendir. Bu maddenin 4’üncü fıkrası, Kamu Denetçisi’ne başvuru için idari başvuru yollarının tüketilmesini koşul olarak öne sürmektedir. Mevcut hüküm yasalarsa idari başvuru yolları tüketilene kadar, Kamu Denetçisi’nin olaya müdahale etmesi gecikmiş ve bu arada Denetçi’nin delilleri zamanında toplamasının önüne geçilmiş olacaktır. Ayrıca; Kamu Denetçisi’ne başvuruyu, adeta bir yargı organına yapılan başvuru gibi sıkı koşullara bağlamak, Kurum’un amacıyla çelişen bir düzenlemedir.

- Tasarının 18’inci maddesi, Kamu Denetçisi’ne olağandan fazla yetki vermektedir. Bu madde, Cumhuriyet Savcısı’na ya da Kamu Denetçisi’ni seçecek Parlamento üyelerine dahi tanınmayan “devlet sırrı” niteliğindeki bilgi ve belgelerin Kamu Denetçisi tarafından görülebilmesini sağlamaktadır. Devlet sırrı niteliğindeki bilgi ve belgeye, Denetçi tarafından ihtiyaç duyulduğunda, Denetçi’nin bu bilgi ve belgeye ulaşabilmesi TBMM Genel Kurulu’nun onayına bağlı olmalıdır.

- Tasarının 20’nci maddesiyle Kurum’un araştırma ve incelemelerini bitirmeleri için 6 aylık bir süre öngörülmüştür. Mevcut tasarının ihtisas alanlarına ayrılmış Kamu Denetçisi sistemini öngörmemesi nedeniyle bu 6 aylık sürede araştırma ve incelemelerin bitirilmesi, ülkemiz koşulları itibarıyla her zaman olanaklı olmayacaktır. Bu nedenle Kurum, kendisine gelen başvuruları 6 aylık süre içerisinde sonuçlandırmadığı takdirde, denetime ilişkin herhangi bir açıklama yapmaması ve rapor yazmaması doğru olacaktır.

- Tasarının 22’nci maddesi, Kurum’un hazırladığı yıllık raporların TBMM’ye gönderilmesini düzenlemek; ama, Kurum raporlarının önemini azaltacak niteliktedir. Gereksiz tartışma ve spekülasyona neden vermeme amacıyla raporlara Komisyon görüşü eklenmeden, 15 gün içinde TBMM Başkanlığı’na sunulması ve Genel Kurul’da 1 ay içerisinde görüşülmesinin hükme bağlanması doğru bir düzenleme olacaktır.

- Tasarının 24’üncü maddesinin 2’nci fıkrası ile Geçici 1’inci maddesinin 4’üncü fıkrası görevlendirmelerde keyfiliğe neden olacak düzenlemelerdir. Bu nedenle metinden çıkarılmalıdır.

Kamu Denetçiliği ya da Ombudsmanlık Kurumu dünyanın pek çok ülkesinde başarıyla uygulanmaktadır. Hükümetçe hazırlanan Kamu Denetçiliği Kurumu'na ilişkin yasa tasarısındaki ciddi eksiklikler, kurumun işleyişinde aksaklıklara, tıkanmalara ve zamanla Kurum'un önemini yitirmesine neden olacaktır. Çünkü; tasarı:

- Denetçilerin uzmanlık alanlarına ayrılmaması ve sayılarının azlığı nedeniyle yetersiz olması,
- Denetçilerin seçimi ve görev süresi nedeniyle bağımsızlığının tartışmalı olması,
- Kurum kararlarının yaptırım niteliğinin zayıf olması ve bu nedenle öneminin azalması,
- Denetçilere, devlet sırrı gibi önemli bir konuda aşırı yetki verilmesi Kurum'un geleceği noktasında kuşkulara neden olmaktadır.

Ülkemizde Kamu Denetçiliği'ne ihtiyaç olduğu düşüncesindeyiz. Yukarıdaki önerilerimiz tasarının Genel Kurul'da görüşülmesi esnasında dikkate alındığı takdirde, Kamu Denetçiliği Kurumu'nun; yönetimin denetlenmesi, halkın yönetimle arasındaki engellerin azaltılması, reformların daha sistemli ve ihtiyaçlara yanıt verecek nitelikte yapılması konularında yararlı ve başarılı olacağı inancındayız.

Uğur Bayraktutan
Artvin

Atilla Kart
Konya

Ercan Cengiz
İstanbul

Ali Özgündüz
İstanbul

MUHALEFET ŞERHİ

Kamu yönetiminin hukuka ve hakkaniyete uygunluğunun denetlenmesi, insani değerlerin korunması, devlet ile birey arasındaki yöneten yönetilen ilişkisinin ortaya çıkardığı sorunların değerlendirilmesi açısından zorunlu hale gelmiştir.

Gelişmiş demokrasilerde hukuk devleti, hukukun üstünlüğü kavramlarının yanı sıra kamu yönetiminden şikayetleri de inceleyerek yürütme gücünü elinde bulunduranlara yol gösterici, yeni denetim organları oluşmaya başlamıştır.

Bu arayış yargının yükünü azaltmak, devlet ile vatandaş yargı önünde karşı karşıya getirilmeden çözüm bulma hedefini de benimsemiştir.

Kamudenetçiliği olarak bilinen müessese bu amaçla hukukumuzda kazandırılmak istenmektedir.

Milliyetçi Hareket Partisi bu genel çerçevede Kanun Tasarısına destek verme amacıyla olduğunu ilan etmiştir.

Milliyetçi Hareket Partisi gerek Anayasa Komisyonunda ve gerekse Alt Komisyonunda yol gösterici, çözüm üretici ve olumlu muhalefet çizgisi ile önerilerini sunmuş, ancak, bu önerilerin büyük bir bölümü iktidar partisinin oy çokluğu ile ret edilmiştir.

Netice itibarıyla evrensel değerlere ve insanlık hukukuna Osmanlı Devlet uygulaması olarak kazandırılan Kadül-Kudat müessesesi, 300 yıllık bir Avrupa seyahatinin sonunda Ombudsman adı ile ülkemize geri dönmüş, Anayasa Komisyonunda kabul edilen hali ile de özünün tersine yürütme gücüne tabi bir kurum halinde Yüce Meclis'e sunulmuştur.

Milliyetçi Hareket Partisi Anayasa Komisyonunda benimsenen Tasarıya aşağıda sıralanan sebeplerle muhaliftir.

1. Tasarı ile tanımlanan tüm yetki ve görevler bireysel olarak Başdenetçiye ve beş adet denetçiye verilmektedir.

Yetkilerin tek kişide toplanması dikta yönetim biçimlerinin başvurduğu ve demokratik yönetim sistemlerinin terk ettiği gücü elinde bulundurma hastalığıdır.

Tasarı bu iflah olmaz hastalık ile doğmaktadır.

Başdenetçinin bu kanun ile kendisine verilen görevleri yerine getirebilmesi için insan üstü güce sahip olması ya da sihirli bir yaratık olması gerekir.

Başdenetçi bu nitelikleri haiz olamayacağına göre bu kanun ile verilen görevleri de yerine getiremeyeceği kesindir.

Geçmişte büyük başarılar kazanmış Türk Devletlerinin yönetimlerinde, kültüründe ve medeniyetlerinde istişare müessesesi vardır.

İstişare müessesesinin bireysel değil, kurul halinde çalışmayı ve kolektif idare ortaya konulur iken bireysel hatalardan arınmayı sağlayan bu niteliği itibarıyla hiçbir sebeple ve hiçbir kimse tarafından inkar edilemeyen mümtaz özellikleri vardır.

Tasarının bu tabii ve tarihi gerçekten ayrılarak Başdenetçi ve denetçilerin bireysel çalışmasını öngörmesi büyük bir hatadır.

Bu hata kamu gücünü kullananların denetiminde ortak konuların belirlenmesi yerine birbiri ile çelişkili kararların alınmasına yol açacak, idarenin denetimi yerine kendi içinde çelişkilerle dolu bir denetim mekanizması yaratacaktır.

Kamu denetçiliğinin ölü doğmaması, amacına uygun çalışabilmesi, başdenetçinin ve Genel Sekreterin subjektif hatalarından arındırılabilmesi, bu kanun ile oluşturulacak Kurulun teşkili ve alınacak kararlar ile atanacak uzman, uzman yardımcısı ve diğer personelin ehliyet ve liyakat ölçülerine uygunluğu kolektif iradeyi ifade eden Denetçiler Kurulunda da değerlendirilmesi gerekir.

Bu düşüncemiz, bazı Avrupa ülkelerine paralel olarak düzenleme yapılmıştır gerekçesi ile ret edilmiş ise de denetçilerin kurul halinde çalıştığı diğer Avrupa ülkelerinin varlığı dikkate alınmamış, Türkiye'nin kamu yönetiminde yaşanan ve Avrupa ülkelerinden farklılık arzeden kendine has şartları gözletilmemiştir.

Kamu denetçiliğinin ölü doğmaması, amacına uygun çalışabilmesi için kollektif iradenin oluşmasına ve subjektif hatalardan arındırılmasına imkan sağlamak üzere kamu denetçilerinden oluşan bir kurulun oluşturulması zaruridir.

2. Kamu yönetiminde, şeffaflık hesap ve verebilirlik ilkelerinin doğal sonucu yönetilenlerin yöneticilerden hesap sorabilme kanallarının açılmasını gerektirir. Kamu Denetçiliği bu kanallardan birisidir.

Kamu Denetçiliği müessesesi, hukuk devletinde, vatandaşa yargıya gitmeden hakkında yapılan işlemin hukuka ve hakkaniyete uygunluğunu kamu denetçiliği vasıtasıyla araştırmak ve kamu yetkisini kullananlar hakkında şikayet ve itirazlarda bulunmak hakkını verir ve demokrasinin kalitesini ve standardını belirler.

Kamu yönetiminin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını, insan haklarına dayalı, adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden inceleyen Kamu Denetçiliği Kurumunun inceleme neticesinde **elde ettiği sonuçları yayınlaması** bu ilkelerin hayata geçirilmesine imkan sağlar.

Kamu Denetçiliği Kurumunun elde ettiği sonuç iki ihtimallidir. İdare yaptığı işlemde ya haklıdır ya da haksızdır.

Her iki halde de vatandaşların bilgi sahibi olması hukuka ve kamu yönetimine güveni artırır.

Durum bu merkezde iken denetim sonucunun **yayılanmaması** yanlıştır.

3. Yürütme ve yasama gücü iktidarda bulunan partinin elindedir.

İktidarın denetlenmesi ise muhalefet partilerinin görevi dahilindedir.

Kamu denetçiliği yürütme gücüne karşı vatandaşın şikayetlerini inceleyecektir.

Gerçek bu iken kamu denetçiliği ile ilgili Mecliste oluşturulan Dilekçe Komisyonu ile İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunun birleştirilerek teşkil edilen Komisyonun iktidar partisinin çoğunluğuna terk edilmiş olması yürütme organının denetimi müessesesinin ruhuna aykırıdır.

Kamu Denetçiliği merkezi ve mahalli idare organları ile bunlara bağlı kurum ve kuruluşların iş ve işlemlerine karşı bağımsız ve etkin bir şikâyet mekanizması oluşturmak amacı ile ihdas ettiğine göre iktidar partisinin yanı sıra **muhalefet partilerinin de Komisyonunda etkin bir görevde bulunması zaruridir.**

Hal böyle iken başdenetçi ve denetçilerin seçiminin iktidar gücünün Komisyondaki çoğunluk oylarına terk edilmesi yanlıştır.

4. Kamu yönetiminin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını, insan haklarına dayalı, adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek üzere Kamu Denetçiliği Kurumu kurulmaktadır.

Cumhurbaşkanlığı yürütme organının başıdır.

Cumhurbaşkanının tek başına yaptığı işlemler ile re'sen imzaladığı kararlar ve emirler, 2010 tarihinde yapılan Anayasa değişikliğinden önce tanımlanan tarafsız Cumhurbaşkanı için tanımlanan bir imtiyaz idi.

Bu imtiyaz cumhurbaşkanının halk tarafından seçilmesi ile fiilen ortadan kalkmıştır.

Halk tarafından seçilen cumhurbaşkanı kendisine oy veren veya vermeyen herkesin siyasi denetimine tabidir.

Keza, mevcut Anayasaya göre devlet organları içinde en fazla yetkiye sahip olan Cumhurbaşkanının iş ve işlemlerinin hukukun denetimine tabi olması hukuk devleti ilkesinin tabii sonucudur.

Aksi halde halkın seçtiği cumhurbaşkanının denetimsiz bir organ haline gelmesidir ki bunun hukuki ve siyasi tanımı denetlenemeyen bir güç yaratmaktır.

Yani diktatörlük oluşturmaktır.

5. Kamu Başdenetçisi devlet yönetimi konusunda ehliyet ve liyakate her hangi bir kamu yöneticisinden daha fazla bilgi ve tecrübeye sahip olmalı, vatandaşı anlayabilmeli, devlet işleyişini olgunlukla değerlendirebilmelidir.

Başdenetçi akil adam özelliğine sahip olmalıdır.

Bu nitelikleri belirleyebilmek için diğer verilerin yanı sıra yüz yüze görüşmeye yani mülakata da ihtiyaç bulunmaktadır.

Komisyunun mülakat süzgecinden geçmeden aday adayları arasından seçim yapması hali Komisyonunda bir seçim işleminden ziyade atama yapılacağı ihtimalini güçlendirmektedir.

Komisyunun atama işlemi iktidar partisinin oyları ile gerçekleştirilecektir.

Bu durum kamu denetimi müessesesinin ruhuna aykırıdır.

Diğer taraftan; Kamu Başdenetçisi aday adayları içinden üç adayın belirlenmesi önemli ve ciddi bir çalışmayı gerektirir. Bunun 15 gün ile sınırlandırılması işin aceleye getirilmesi ve daha önce verilmiş kararın Komisyona sınırlı süre içinde tasdik ettirilmesi anlamını taşır.

6. Kamu Başdenetçisi TBMM denetiminde kamu hizmetlerinde kalitenin artırılmasına yönelik bağımsız ve etkin bir şikâyet mekanizması oluşturmak suretiyle, idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını; insan haklarına dayalı, adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve önerilerde bulunmak gibi önemli bir görevi üstlenecektir.

Kamu Başdenetçisinin seçiminde yapacağı işe uygun özen gösterilmelidir. Seçimde iktidar çoğunluğunun belirleyici olması iktidarın işlerini iktidarın istediği bir kişiye denetletilmesi sonucunu doğurur.

Bu durum bu kanunun yapılış amacına aykırıdır.

İktidar çoğunluğunun muhalefet ile uzlaşmasını teşvik etmek üzere üye tam sayısının beşte üç çoğunluğu Başdenetçinin seçiminde esas alınmalıdır.

7. Başdenetçi ve denetçilerin yürütme organının iş ve işlemleri hakkında etkin bir şikâyet yolunun oluşturulması ve uygulanması amacı ile ihdas olunmaktadır.

Yürütme gücünün iş ve işlemleri hakkındaki şikâyetlerin gerçekten bağımsız ve gerçekten tarafsız bir şekilde değerlendirilebilmesi için bu kişilerin görevlerinin sonunda tekrar iktidar partisinin seçimlerde oy çoğunluğuna veya kararına ihtiyaç duymamaları gerekir.

Bu mantık ile hareket edildiğinde, başdenetçi ve denetçilerin yaşları emekli olabilmelerine imkan sağlayacak şekilde yüksek tutulması gerekir.

Başdenetçi ve denetçilerin her hangi bir sebeple görevi bittiği halde emekli olamayanların maaş ve diğer gelirleri aynen ödenmesi imkanı sağlanarak gelecekleri hakkında endişeye düşmeleri engellenmelidir.

8. Genel Sekreter Kurumun önemli bir organdır.

Kurumun çalışma alanı ile ilgili eğitim almış kişiler arasından ve ehliyet ve liyakatları kolektif bir irade ile belirlenenler arasından atanmalıdır.

9. Kamu Denetçiliği Uzman Yardımcısı Kurumun asli işlerini yapacaktır.

Uzman Yardımcıları ehliyet ve liyakatları ilki yazılı olmak üzere iki dereceli objektif kurallara uygun sınavdan geçerek belirlenmeli ve atanmalıdır.

Uzman yardımcılığından uzmanlığa atanacak kişilerin ehliyet ve liyakatları objektif bir şekilde yazılı sınav ile belirlenmeli ve subjektif uygulamalar ile mağduriyete sebebiyet verilmemesi için üç defa başarısız olan kişilerin başka kurumlara atanmaları düşünülmelidir.

Bu düşünceler ile Kamu Denetçiliği Kanun Tasarısına muhalefet şerhimizi saygı ile sunarız.

Faruk Bal
Anayasa Komisyonu Üyesi

S. Nevzat Korkmaz
Anayasa Komisyonu Üyesi

MUHALEFET ŞERHİ

1/626 Esas numaralı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanun Tasarısına ilişkin şerhimiz aşağıda belirtilmiştir.

Kamu yönetimi alanında köklü dönüşümler yaşanırken, yöneten ve yönetilenler arasındaki eşitsizlik daha fazla derinleşmektedir. Bu nedendir ki özellikle kamu hizmetlerinin örgütlenmesi kapsamında, hizmetten yararlananların haklarının korunması ve geliştirilmesi önemini artırmaktadır. Kamu yönetimi açısından halkı devlet karşısında daha fazla koruma çabası giderek yoğunlaşmaktadır. Bu çabalar ve devlet işleyişinde iyi yönetimin etkin kılınması için Kamu Denetçiliği ya da diğer adıyla Ombudsmanlık kurumunun dünya çapında yaygınlık kazanmasına yol açmaktadır.

Ülkemizde ise Kamu Denetçiliği biriminin kurulmasına dair çabalar daha eskiye gitmekle birlikte özellikle Avrupa Birliği'ne katılım sürecinde yoğunluk kazanmıştır. Toplumsal vicdanı temsil edecek ve idarenin sadece eylem ve işlemlerini değil, tutum ve davranışlarını sadece hukuksal zeminde değil, aynı zamanda hakkaniyet ölçütlerine göre de değerlendirecek böyle bir kurumun ülkemize önemli katkılar sunacağı açıktır.

"Kamu Denetçiliği Kanun Tasarısı" ise idareyi evrensel hukuk ilkelerine ve iç hukuka uygun hareket etmeye yönlendirmekten çok uzaktır. Bu tasarı ile daha çok etkisi ve görev alanı sınırlı işlevsiz bir kurum öngörülmektedir. Bu biçimiyle örgütlenen bir kurumun etkisinin kâğıt üzerinde kalacağı açıktır. Bağımsızlığı ve tarafsızlığı mutlak anlamda sağlanmamış bir Kamu Denetçiliği Kurumunun göstermelik olacağı kesindir. Bu tasarı da bu noktalar ciddi bir biçimde vurgulanmamıştır.

Tasarının genel gerekçe kısmında, Anayasa'nın 125. Maddesi değerlendirilerek, idarenin denetiminin daha etkin yapılması zorunluluğu belirtilmiştir. 125. Maddede, idarenin her türlü eylem ve işleminin hukuka uygun olması zorunluluğu belirtilmişse de etkililiği tartışmaya açılmıştır. Bu gerekçe, idarenin hukuka uygun hareket etmemekteki ısrarının da bir ifadesi olarak görülmelidir. Bu şekilde bir sorunsallaştırma, idareyi hukuka uygun hareket etmemeye götüren nedenlerin araştırılmasını da zorunlu kılmaktadır. Ancak tasarının gerekçe kısmında bu nedenlere dair bir açıklama getirilmemiştir.

İdarenin özellikle kamuoyunun gözünden uzak alanlarda daha rahat hukuka aykırı hareket ettiği tartışma götürmez bir gerçektir. Bu alanların başında ise cezaevleri gelmektedir. Hükümlü ve tutuklulara yönelik disiplin cezalarının yargı yetkisinin kullanılmasına ilişkin kararlar kapsamında değerlendirilmesi Kamu Denetçiliği Kurumunun görev alanı üzerinde çok ciddi olumsuz etki yaratabilecek bir sonuç doğuracaktır. Mahkemelerin aldığı her karar yargı erkinin kullanılmasına ilişkin değildir. Nitekim disiplin cezalarının değerlendirilmesi yargılama fonksiyonuna girmez. Disiplin cezalarının özü itibarıyla idari bir işlem oluşturduğu açıktır. Bu nedenle yargısal değil idari kararlar kapsamında ele alınmalı ve bu durum açıkça belirtilmelidir. Bu alanın da Kamu Denetçiliği Kurumunun alanına girdiği yoruma yer bırakılmaksızın ifade edilmelidir. Verilen disiplin cezalarına dair görüş ve öneri bildirmek Kurumun toplumsal vicdan açısından önemini arttıracığı ortadadır. Aksi takdirde Kurum amacına ulaşmada sorun yaşayacaktır.

Kanun tasarısında Kurumun görev alanının belirlenmesinde önemli diğer bir nokta da TSK'nin sırf askeri nitelikteki faaliyetlerinin kapsam dışında tutuluyor olmasıdır. İdarenin dışında tarafsız ve bağımsız olması gereken Kamu Denetçiliğine baştan hukuki olmayan sınırlar çizilmek istenmektedir. Dünya'da benzerine zor rastlanılan bir şekilde bir idari birimin bazı faaliyetleri Kamu Denetçiliğinin görev alanı dışında bırakılıyor. TSK'nin diğer idari birimlerden farkı olmadığı son derece açıktır. Tasarı hazırlanırken alt komisyon TSK'nin ve Savunma Bakanlığı'nın yetkililerinden görüş almıştır. Bu görüşlerde sıralanan

nedenleri değerlendirirsek öncelikle “idari yargıda yaşanan sıkıntıların askeri yargıda yaşanmadığı” belirtilmektedir. Bu yorumun objektif ve ikna edici hiçbir yanı yoktur. Ayrıca “askeriyenin kendi mekanizması içerisinde pek çok sorunun kısa sürede çözüldüğü” ifade edilmektedir. Sorunların kısa süre içerisinde çözülmesi kuşkusuz önemlidir fakat bu durum hak ihlallerinin ve mağduriyetlerin yaşanmadığı anlamına gelmez. Kaldı ki sorunların kısa bir süre de çözülmesi Kamu Denetçiliği Kurumu’nun görev alanı dışında bırakılmasına gerekçe olamaz.

Kamu vicdanı misyonu yüklenecek bir Kurumun TSK’nin bazı faaliyetlerini görev alanı dışında görmesi Kurumun kendi saygınlığını baştan yitirmesine yol açacaktır. TSK’nin hangi faaliyetlerinin Kurumun görev alanı dışında bırakıldığı da belirsizdir. Yapılmaya çalışılan tanım alt komisyonun raporuna şu şekilde yansımaktadır; “askeriyenin işleyişinden kaynaklanan, atış, manevra, tatbikat, eğitim, nöbet gibi disiplini tesis etmede yararlanan ve diğer idari kurumlarda benzerlerinin olmadığı faaliyetler.” Diğer idari kurumlarda benzeri olmayan faaliyetler somut bir ölçüt olarak kullanılamaz. Her idari birimin kendine has bir alanı söz konusudur. İdari mekanizma içerisinde her birim bir alanda uzmanlaşmaktadır. Bu durum bu idari birimlerin kendilerine özgü faaliyetlerde denetim dışına itilmesi sonucunu doğurmaz.

Keza bu önerme doğru kabul edilirse her idari birimi Kamu Denetçiliği Kurumunun değerlendirmesinden muaf tutmak gerekir. Sadece tek tek sayılan eğitim, atış, nöbet gibi faaliyetler esnasında hak ihlaline uğrayan binlerce insan varken Kamu Denetçiliği bunu da görev dışında görecekse bu Kurum hangi alanda etkili olacaktır. Bu konuda bize bu tasarının daha çok göstermelik bir kurum öngördüğünü göstermektedir. Kamu Denetçiliği Kurumunun amacına hizmet edebilmesi için TSK’nin sırf askeri faaliyetlerini görev alanı dışında bırakan düzenleme kesinlikle çıkacak kanunda yer almamalıdır.

Kamu Denetçiliği kuşkusuz saygınlığını ve etkisini yetkilerinden değil halk nezdinde yarattığı moral güçten alır. Kamu Denetçiliği, idari işlemleri iptal edemez, idareyi tazminat ödemeye mahkûm edemez ve idareye herhangi bir konuda emir veremez. Dolayısıyla Kamu Denetçiliğinin kararlarını yerine getirmemek, idareyi veya kamu görevlilerini hukuksal veya cezai sorumlulukla karşı karşıya bırakmayacaktır. Bu durum evrensel açıdan kabul görmüş bir durumdur. Fakat bu kurumsal düzeyde Kamu Denetçiliği Kurumunun idari yargıya başvurmasını engellememelidir. Ayrıca dünya örneklerini incelediğimiz zaman bu alanda gelişmiş ülkelerde benzer kurumların meclislerden çıkan yasalara karşı Anayasa’ya aykırılık davaları açabilme haklarının bulunduğunu görmekteyiz. İdari yargıya Kamu Denetçiliği tarafından yapılacak başvuru vatandaşların mağduriyetlerini gidermek açısından yeni bir fırsat da doğuracaktır. Bu durum Kurumun etkinliğini de artıracaktır çünkü bu görev ve yetki, Kurumun ciddiyetini ön plana çıkaracaktır.

Kanun tasarısında önemli gördüğümüz diğer eksiklik de Başdenetçi ve Denetçilerin adaylık durumuyla ilgilidir. Bir Başdenetçi ve 5 Denetçinin görev alacağı Kurumda, adaylık usulünün pozitif ayrımcılık kapsamında düzenlenmesi kadınların da kamu kurum ve kuruluşlarında daha fazla görev almalarına olanak verecektir. Kamu Denetçiliği Kurumu gibi önemli toplumsal misyonu olan bir kurumda kadınların azımsanmayacak bir sayıda yer alması çok önemlidir. Kadınların varlığı Kurum işleyişine olumlu etkisi olacaktır. Ülkemiz de kadın istihdamının çok düşük olduğu açıktır. Örneğin yargı içinde kadınların yer alma oranları, Türkiye genelindeki 12 bin 24 hakim ve savcının yüzde 75,7’si erkeklerden, yüzde 24,3’ünde kadınlardan şeklindedir. Bu nedenle yasal düzenlemelerde kadınların lehinde hükümler yer alması gerekmektedir. Anayasa’nın 10. Maddesi bu tür uygulamaların temel dayanağı olmaktadır. Komisyon görüşmelerinde bu düzenlemeyi öngören değişiklik önergesi tarafımızca verilmiş ancak kabul görmemiştir.

Kamu Denetçiliği Kurumunun Hakkında Kanun Tasarısı ile ilgili belirtmiş olduğumuz hususlar çerçevesinde maddeler şeklindeki bazı önerilerimiz şu şekilde sıralanabilir;

Tasarının 1. Maddesi: “*Bu Kanunun amacı; kamu hizmetlerinin işleyişine yönelik bağımsız ve etkin bir şikâyet mekanizması oluşturmak suretiyle*” ibaresi: Kurumun amacının net bir şekilde ortaya konulması önem arz ettiğinden, ayrıca kamu denetçiliği kavramı ile ilgili literatürde iyi yönetim temel amaç olarak yer aldığından dolayı “**Bu Kanunun amacı; kamu hizmetlerinde iyi yönetimin etkin kılınmasına yönelik bağımsız ve etkin bir şikâyet oluşturmak suretiyle**” şeklinde düzenlenmelidir.

Tasarının 5. Maddesi 1. fıkrası: “*Kurum, idarenin işleyişi ile ilgili şikâyet üzerine, idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını; insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve idareye önerilerde bulunmakla görevlidir.*” 1. fıkra Kurumun tüzel kişilik olarak idari yargıya başvurabilmesi için “**bulunmakla birlikte gerekli gördüğü durumlarda idari yargıya başvurmakla görevlidir.**” şeklinde düzenlenmelidir.

Tasarının 5. Maddesi 2. fıkrasının c bendi: “*Yargı yetkisinin kullanılmasına ilişkin kararlar*” ibaresine infaz esnasında verilen disiplin cezalarının Kurumun denetim alanında olduğunun açıkça gösterilmesi gerektiği için “**infaz esnasındaki disiplin cezaları bu kapsamda değerlendirilmez**” ifadesi eklenmelidir.

Tasarının 5. Maddesi 2. fıkrasının ç bendi : “*Türk Silahlı Kuvvetlerinin sırf askerî nitelikteki faaliyetleri, Kurumun görev alanı dışındadır.*” TSK’nin diğer idari birimlerden bir farkı olmadığı ve ayrıca salt askeri faaliyet olarak tanımlanan işlerde de birçok hak ihlali yaşandığı için bu düzenleme kanun tasarısından çıkarılmalıdır.

Tasarının 7. Maddesi 1. fıkrası: Bu bölüme 5. Maddenin 1. fıkrasında önerilen düzenlemeye paralel olarak “**(h) gerekli gördüğü durumlarda idari yargıya başvuruda bulunmak,**” ifadesi eklenmelidir.

Tasarının 10. Maddesi 1. fıkrası: Kurumun itibarına Başdenetçinin kişisel özelliklerinin ciddi bir etkisi olması nedeniyle 1. fıkraya “**(g) Tercihen insan hakları konusunda bilimsel ve akademik çalışmalar yapmış, bu alandaki ulusal ve uluslararası sivil toplum kuruluşlarında görev almış olmak,**” ifadesi eklenmelidir.

Tasarının 11. Maddesi 3. ve 6. fıkrası: Anayasal bir ilke olan pozitif ayrımcılık doğrultusunda maddenin 3. fıkrasında yer alan “*başvuruda bulunan aday adayları arasından üç adayı....*” ifadesine “arasından” sözcüğünün ardından “**en az biri kadın olmak kaydıyla**” ifadesi ve maddenin 6. fıkrasında yer alan “*...Denetçi sayısının üç katı kadar aday başvuru süresinin....*” ifadesine “adayı” sözcüğünün ardından “**en az üçte biri kadın olmak kaydıyla**” ifadesi eklenmelidir.

Tasarının 20. Maddesi 3. fıkrası: “*İlgili merci, Kurumun önerileri doğrultusunda tesis ettiği işlemi veya Kurumun önerdiği çözümü uygulanabilir nitelikte görmediği takdirde bunun gerekçesini otuz gün içinde Kuruma bildirir.*” İbaresine Kurumun etkinliği ve caydırıcılığını artırmak için “**Bu süre içinde gerekçe bildirmeyenler hakkında, Başdenetçi veya Denetçinin başvurusu üzerine ilgili merci, disiplin soruşturması açar.**” eklenmelidir.

Kamu Denetçiliği ülkemiz için önem arz eden bir kurumdur. Bu açıdan bakıldığında Kanun Tasarısı kurumsallaşma getirmeyen, günübirlik bir Kamu Denetçiliği anlayışından kopmamaktadır. Kanun tasarısı üzerinden Genel Kurulda yürütülecek tartışma eğer gerekli sonuçlar doğurmazsa bu Kurum da baştan kusurlu bir şekilde ortaya çıkmış olacaktır. Tüm bu nedenlerden dolayı muhalefet şerhimizi sunuyoruz.

Ayla Akat

Batman

HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ METİN

**KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU
KANUNU TASARISI**

**BİRİNCİ BÖLÜM
Genel Hükümler**

Amaç

MADDE 1- (1) Bu Kanunun amacı; kamu hizmetlerinde kalitenin artırılmasına yönelik bağımsız ve etkin bir şikâyet mekanizması oluşturmak suretiyle, idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını; insan haklarına dayalı, adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve önerilerde bulunmak üzere Kamu Denetçiliği Kurumunu oluşturmaktır.

Kapsam

MADDE 2- (1) Bu Kanun; Kamu Denetçiliği Kurumunun kuruluş, görev ve çalışma usullerine ilişkin ilkeler ile Kamu Başdenetçisi ve Kamu Denetçilerinin niteliklerine, seçimlerine, özlük haklarına ve Kurum personelinin atanmaları ile özlük haklarına ilişkin hükümleri kapsar.

Tanımlar

MADDE 3- (1) Bu Kanunun uygulanmasında;
a) Başdenetçi: Kamu Başdenetçisini,
b) Başdenetçilik: Kamu Denetçiliği Kurumu Başdenetçiliğini,
c) Başkanlık: Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığını,
ç) Denetçi: Kamu Denetçisini,
d) Genel Kurul: Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunu,
e) İdare: Merkezî yönetim kapsamındaki kamu idareleri ile sosyal güvenlik kurumlarını, mahallî idareleri, mahallî idarelerin bağlı idarelerini, mahallî idare birliklerini, döner sermayeli kuruluşları, kanunlarla kurulan fonları, kamu tüzel kişiliğini haiz kuruluşları, kamu iktisadi teşebbüsleri, sermayesinin yüzde ellisinden fazlası kamuya ait kuruluşlar ile bunlara bağlı ortaklıklar ve müesseseleri, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarını, kamu hizmeti yürüten özel hukuk tüzel kişilerini,
f) Komisyon: Türkiye Büyük Millet Meclisi Dilekçe Komisyonu ile İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu üyelerinden oluşan karma komisyonu,

ANAYASA KOMİSYONUNUN KABUL
ETTİĞİ METİN

**KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU
KANUNU TASARISI**

**BİRİNCİ BÖLÜM
Genel Hükümler**

Amaç

MADDE 1- (1) Bu Kanunun amacı; kamu hizmetlerinin işleyişinde bağımsız ve etkin bir şikâyet mekanizması oluşturmak suretiyle, idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını; insan haklarına dayalı, adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve önerilerde bulunmak üzere Kamu Denetçiliği Kurumunu oluşturmaktır.

Kapsam

MADDE 2- (1) Bu Kanun; Kamu Denetçiliği Kurumunun kuruluş, görev ve çalışma usullerine ilişkin ilkeler ile Kamu Başdenetçisi ve Kamu Denetçilerinin niteliklerine, seçimlerine, özlük haklarına ve Kurum personelinin atanmaları ile özlük haklarına ilişkin hükümleri kapsar.

Tanımlar

MADDE 3- (1) Bu Kanunun uygulanmasında;
a) Başdenetçi: Kamu Başdenetçisini,
b) Başdenetçilik: Kamu Denetçiliği Kurumu Başdenetçiliğini,
c) Başkanlık: Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığını,
ç) Denetçi: Kamu Denetçisini,
d) Genel Kurul: Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunu,
e) İdare: Merkezî yönetim kapsamındaki kamu idareleri ile sosyal güvenlik kurumlarını, mahallî idareleri, mahallî idarelerin bağlı idarelerini, mahallî idare birliklerini, döner sermayeli kuruluşları, kanunlarla kurulan fonları, kamu tüzel kişiliğini haiz kuruluşları, kamu iktisadi teşebbüslerini, sermayesinin yüzde ellisinden fazlası kamuya ait kuruluşlar ile bunlara bağlı ortaklıklar ve müesseseleri, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarını, kamu hizmeti yürüten özel hukuk tüzel kişilerini,
f) Komisyon: Türkiye Büyük Millet Meclisi Dilekçe Komisyonu ile İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu üyelerinden oluşan karma komisyonu,

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

g) Kurum: Kamu Denetçiliği Kurumunu, ifade eder.

(2) Komisyonun Başkanı, Başkanvekili, Sözcüsü ve Kâtibi; Dilekçe Komisyonunun Başkanı, Başkanvekili, Sözcüsü ve Kâtibidir.

İKİNCİ BÖLÜM

Kuruluş, Görev ve Çalışma İlkeleri

Kuruluş

MADDE 4- (1) Bu Kanunda belirtilen görevleri yerine getirmek amacıyla, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bağlı, kamu tüzel kişiliğini haiz, özel bütçeli ve merkezi Ankara’da bulunan Kamu Denetçiliği Kurumu kurulmuştur.

(2) Kurum, Başdenetçilik ve Genel Sekreterlikten oluşur.

(3) Kurumda, bir Başdenetçi ve beş Denetçi ile Genel Sekreter ve diğer personel görev yapar.

(4) Kurum, gerekli gördüğü yerlerde büro açabilir.

Kurumun görevi

MADDE 5- (1) Kurum, idarenin işleyişi ile ilgili şikâyet üzerine, idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını; insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve idareye önerilerde bulunmakla görevlidir.

(2) Ancak;

a) Cumhurbaşkanının tek başına yaptığı işlemler ile re’sen imzaladığı kararlar ve emirler,

b) Yasama yetkisinin kullanılmasına ilişkin işlemler,

c) Yargı yetkisinin kullanılmasına ilişkin kararlar,

ç) Türk Silahlı Kuvvetlerinin sırf askerî nitelikteki faaliyetleri,

Kurumun görev alanı dışındadır.

Başdenetçilik

MADDE 6- (1) Başdenetçilik; Başdenetçi ve Denetçilerden oluşur.

(2) Kurum, Başdenetçi tarafından yönetilir ve temsil edilir.

Başdenetçinin ve Denetçilerin görevleri

MADDE 7- (1) Başdenetçinin görevleri şunlardır:

a) Kuruma gelen şikâyetleri incelemek, araştırmak ve idareye önerilerde bulunmak.

(Anayasa Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

g) Kurum: Kamu Denetçiliği Kurumunu, ifade eder.

(2) Komisyonun Başkanı, Başkanvekili, Sözcüsü ve Kâtibi; Dilekçe Komisyonunun Başkanı, Başkanvekili, Sözcüsü ve Kâtibidir.

İKİNCİ BÖLÜM

Kuruluş, Görev ve Çalışma İlkeleri

Kuruluş

MADDE 4- (1) Bu Kanunda belirtilen görevleri yerine getirmek amacıyla, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bağlı, kamu tüzel kişiliğini haiz, özel bütçeli ve merkezi Ankara’da bulunan Kamu Denetçiliği Kurumu kurulmuştur.

(2) Kurum, Başdenetçilik ve Genel Sekreterlikten oluşur.

(3) Kurumda, bir Başdenetçi ve beş Denetçi ile Genel Sekreter ve diğer personel görev yapar.

(4) Kurum, gerekli gördüğü yerlerde büro açabilir.

Kurumun görevi

MADDE 5- (1) Kurum, idarenin işleyişi ile ilgili şikâyet üzerine, idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını; insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve idareye önerilerde bulunmakla görevlidir.

(2) Ancak;

a) Cumhurbaşkanının tek başına yaptığı işlemler ile re’sen imzaladığı kararlar ve emirler,

b) Yasama yetkisinin kullanılmasına ilişkin işlemler,

c) Yargı yetkisinin kullanılmasına ilişkin kararlar,

ç) Türk Silahlı Kuvvetlerinin sırf askerî nitelikteki faaliyetleri,

Kurumun görev alanı dışındadır.

Başdenetçilik

MADDE 6- (1) Başdenetçilik; Başdenetçi ve Denetçilerden oluşur.

(2) Kurum, Başdenetçi tarafından yönetilir ve temsil edilir.

Başdenetçinin ve Denetçilerin görevleri

MADDE 7- (1) Başdenetçinin görevleri şunlardır:

a) Kuruma gelen şikâyetleri incelemek, araştırmak ve idareye önerilerde bulunmak.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

- b) Bu Kanunun uygulanmasına ilişkin yönetmelikleri hazırlamak.
c) Yıllık raporu hazırlamak.
ç) Yıllık raporu beklemeksizin gerek görüldüğü konularda özel rapor hazırlamak.
d) Raporları kamuoyuna duyurmak.
e) Yokluğunda kendisine vekâlet edecek Denetçiye belirlemek.
f) Denetçiler arasındaki işbölümünü düzenlemek.

- g) Genel Sekreteri ve diğer personeli atamak,
ğ) Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.
(2) Denetçilerin görevleri şunlardır:

- a) Bu Kanunda verilen görevlerin yapılmasında Başdenetçiye yardımcı olmak.
b) Başdenetçi tarafından verilen görevleri yapmak.

Çalışma ilkeleri

MADDE 8- (1) Başdenetçi, Denetçiler arasında işbirliğini sağlar ve bunların uyumlu çalışmasını gözetir.

(2) Denetçiler, Başdenetçi tarafından görevlendirildikleri konu veya alanlarda tek başlarına çalışır ve önerilerini Başdenetçiye sunarlar.

(3) Kurum, faaliyetlerinde elektronik ortam ve iletişim araçlarının kullanılmasını gözetir.

(4) Denetçilerin Başdenetçi tarafından görevlendirilecekleri konu veya alanlara ve aralarındaki işbölümüne ilişkin ilkeler yönetmelikle belirlenir.

Genel Sekreterliğin oluşumu ve görevleri

MADDE 9- (1) Genel Sekreterlik; Kurumun idarî ve malî işleriyle sekretarya hizmetlerini yerine getirir. Genel Sekreterlikte Genel Sekreter ve diğer idarî personel görev yapar.

(2) Genel Sekreterliğin görevleri şunlardır:

- a) Kurumun büro işlemini yürütmek.
b) Personelin şahsî dosyalarını tutmak.
c) Kurumun arşiv hizmetlerini yürütmek.
ç) 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu

Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile 22/12/2005 tarihli ve 5436 sayılı Kanunun 15 inci maddesi ve diğer mevzuatla mali hizmetler birimi ve strateji geliştirme birimlerine verilen görevleri yapmak.

d) Personelin izin ve emeklilik işlemlerini yürütmek.

(Anayasa Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

- b) Bu Kanunun uygulanmasına ilişkin yönetmelikleri hazırlamak.
c) Yıllık raporu hazırlamak.
ç) Yıllık raporu beklemeksizin gerek görüldüğü konularda özel rapor hazırlamak.
d) Raporları kamuoyuna duyurmak.
e) Yokluğunda kendisine vekâlet edecek Denetçiye belirlemek.
f) Denetçiler arasındaki işbölümünü düzenlemek.

- g) Genel Sekreteri ve diğer personeli atamak.
ğ) Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.
(2) Denetçilerin görevleri şunlardır:

- a) Bu Kanunda verilen görevlerin yapılmasında Başdenetçiye yardımcı olmak.
b) Başdenetçi tarafından verilen görevleri yapmak.

Çalışma ilkeleri

MADDE 8- (1) Başdenetçi, Denetçiler arasında işbirliğini sağlar ve bunların uyumlu çalışmasını gözetir.

(2) Denetçiler, Başdenetçi tarafından görevlendirildikleri konu veya alanlarda tek başlarına çalışır ve önerilerini Başdenetçiye sunarlar.

(3) Kurum, faaliyetlerinde elektronik ortam ve iletişim araçlarının kullanılmasını gözetir.

(4) Denetçilerin Başdenetçi tarafından görevlendirilecekleri konu veya alanlara ve aralarındaki işbölümüne ilişkin ilkeler yönetmelikle belirlenir.

Genel Sekreterliğin oluşumu ve görevleri

MADDE 9- (1) Genel Sekreterlik; Kurumun idarî ve malî işleriyle sekretarya hizmetlerini yerine getirir. Genel Sekreterlikte Genel Sekreter ve diğer idarî personel görev yapar.

(2) Genel Sekreterliğin görevleri şunlardır:

- a) Kurumun büro işlemini yürütmek.
b) Personelin şahsî dosyalarını tutmak.
c) Kurumun arşiv hizmetlerini yürütmek.
ç) 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu

Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile 22/12/2005 tarihli ve 5436 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun 15 inci maddesi ve diğer mevzuatla mali hizmetler birimi ve strateji geliştirme birimlerine verilen görevleri yapmak.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

e) Kurumda çalışan personelin özlük işleri ile sağlık ve sosyal hizmet faaliyetlerini yürütmek.

f) Kurumun görev alanıyla ilgili hususlarda bilişim sisteminin kullanılmasını sağlamak.

g) Kanunlarla verilen veya Başdenetçilik tarafından verilen diğer işleri yapmak.

Başdenetçi ve Denetçilerin nitelikleri

MADDE 10- (1) Başdenetçi veya Denetçi seçilebilmek için aşağıdaki şartlar aranır:

a) Türk vatandaşı olmak.

b) Seçimin yapıldığı tarihte Başdenetçi için elli, Denetçi için kırk yaşını doldurmuş olmak.

c) Dört yıllık eğitim veren fakültelerden veya bunlara denkliği kabul edilmiş yurtiçi veya yurtdışındaki yükseköğretim kurumlarından mezun olmak.

ç) Kamu kurum ve kuruluşlarında veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına kayıtlı olarak ya da özel sektörde en az on yıl çalışmış olmak.

d) Kamu haklarından yasaklı olmamak.

e) Başvuru sırasında herhangi bir siyasi partiye üye olmamak.

f) 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile kasten işlenen bir suçtan dolayı hapis cezasına ya da affa uğramış olsa bile Devletin güvenliğine karşı suçlar, anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, millî savunmaya karşı suçlar, Devlet sırlarına karşı suçlar ve casusluk suçları ile yabancı devletlerle olan ilişkilere karşı suçlardan veya zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflâs, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan mal varlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık suçlarından mahkûm olmamak.

(Anayasa Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

d) Personelin izin ve emeklilik işlemlerini yürütmek.

e) Kurumda çalışan personelin özlük işleri ile sağlık ve sosyal hizmet faaliyetlerini yürütmek.

f) Kurumun görev alanıyla ilgili hususlarda bilişim sisteminin kullanılmasını sağlamak.

g) Kanunlarla verilen veya Başdenetçilik tarafından verilen diğer işleri yapmak.

Başdenetçi ve Denetçilerin nitelikleri

MADDE 10- (1) Başdenetçi veya Denetçi seçilebilmek için aşağıdaki şartlar aranır:

a) Türk vatandaşı olmak.

b) Seçimin yapıldığı tarihte Başdenetçi için elli, Denetçi için kırk yaşını doldurmuş olmak.

c) Tercihen hukuk, siyaset bilimleri, iktisadi ve idarî bilimler, iktisat ve işletme fakültelerinden olmak üzere dört yıllık eğitim veren fakültelerden veya bunlara denkliği kabul edilmiş yurtiçi veya yurtdışındaki yükseköğretim kurumlarından mezun olmak.

ç) Kamu kurum ve kuruluşlarında, uluslararası kuruluşlarda, sivil toplum kuruluşlarında veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarında ya da özel sektörde toplamda en az on yıl çalışmış olmak.

d) Kamu haklarından yasaklı olmamak.

e) Başvuru sırasında herhangi bir siyasi partiye üye olmamak.

f) 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile kasten işlenen bir suçtan dolayı hapis cezasına ya da affa uğramış olsa veya hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilmiş olsa bile Türk Ceza Kanununun ikinci kitabının birinci kısmının bir ve ikinci bölümündeki suçlar, Devletin güvenliğine karşı suçlar, anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, millî savunmaya karşı suçlar, Devlet sırlarına karşı suçlar ve casusluk suçları ile yabancı devletlerle olan ilişkilere karşı suçlardan veya zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflâs, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan mal varlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık suçlarından mahkûm olmamak.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

Adaylık ve seçim

MADDE 11- (1) Başkanetçi veya Denetçilerden birinin görev süresinin bitmesinden doksan gün önce, bu görevlerin herhangi bir sebeple sona ermesi halinde ise sona erme tarihinden itibaren onbeş gün içinde durum, Kurum tarafından Başkanlığa bildirilir.

(2) Başkanlık tarafından ilân edilen başvuru süresi içinde, 10 uncu maddede yazılı nitelikleri taşıyanlardan, Başkanetçi veya Denetçi aday adayı olmak isteyenler Başkanlığa başvuruda bulunurlar.

(3) Komisyon, Başkanetçi seçiminde başvuruda bulunan aday adayları arasından üç aday, başvuru süresinin bittiği tarihten itibaren onbeş gün içinde belirleyerek Genel Kurula sunulmak üzere Başkanlığa bildirir.

(4) Genel Kurul, bildirim tarihinden itibaren onbeş gün içinde, Başkanetçi seçimlerine başlar. Başkanetçi gizli oyla seçilir.

(5) Başkanetçi, üye tamsayısının üçte iki çoğunluğu ile seçilir. Birinci oylamada bu çoğunluk sağlanamadığı takdirde ikinci oylamaya geçilir. İkinci oylamada da üye tamsayısının üçte iki çoğunluğunun oyu aranır. Bu oylamada üye tamsayısının üçte iki çoğunluğu sağlanamadığı takdirde üçüncü oylamaya geçilir ve üye tamsayısının salt çoğunluğunun oyunu alan aday seçilmiş sayılır. Üçüncü oylamada üye tamsayısının salt çoğunluğu sağlanamazsa, bu oylamada en çok oy alan iki aday için dördüncü oylama yapılır. Dördüncü oylamada karar yeter sayısı olmak şartıyla en fazla oy alan aday seçilmiş olur.

(6) Komisyon, Denetçi seçiminde başvuruda bulunan aday adayları arasından seçilecek Denetçi sayısının üç katı kadar aday, başvuru süresinin bittiği tarihten itibaren otuz gün içinde belirler ve sonraki otuz gün içinde Denetçi seçimlerini yapar. Denetçiler, üye tamsayısının üçte iki çoğunluğu ile seçilir. Birinci oylamada bu çoğunluk sağlanamadığı takdirde ikinci oylamaya geçilir. İkinci oylamada da üye tamsayısının üçte iki çoğunluğunun oyu aranır. Bu oylamada üye tamsayısının üçte iki çoğunluğu sağlanamadığı takdirde üçüncü oylamaya geçilir ve üye tamsayısının salt çoğunluğunun oyunu

(Anayasa Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

Adaylık ve seçim

MADDE 11- (1) Başkanetçi veya Denetçilerden birinin görev süresinin bitmesinden doksan gün önce, bu görevlerin herhangi bir sebeple sona ermesi halinde ise sona erme tarihinden itibaren onbeş gün içinde durum, Kurum tarafından Başkanlığa bildirilir.

(2) Başkanlık tarafından ilân edilen başvuru süresi içinde, 10 uncu maddede yazılı nitelikleri taşıyanlardan, Başkanetçi veya Denetçi aday adayı olmak isteyenler Başkanlığa başvuruda bulunurlar.

(3) Komisyon, Başkanetçi seçiminde başvuruda bulunan aday adayları arasından üç aday, başvuru süresinin bittiği tarihten itibaren onbeş gün içinde belirleyerek Genel Kurula sunulmak üzere Başkanlığa bildirir.

(4) Genel Kurul, bildirim tarihinden itibaren onbeş gün içinde, Başkanetçi seçimlerine başlar. Başkanetçi gizli oyla seçilir.

(5) Başkanetçi, üye tamsayısının üçte iki çoğunluğu ile seçilir. Birinci oylamada bu çoğunluk sağlanamadığı takdirde ikinci oylamaya geçilir. İkinci oylamada da üye tamsayısının üçte iki çoğunluğunun oyu aranır. Bu oylamada üye tamsayısının üçte iki çoğunluğu sağlanamadığı takdirde üçüncü oylamaya geçilir ve üye tamsayısının salt çoğunluğunun oyunu alan aday seçilmiş sayılır. Üçüncü oylamada üye tamsayısının salt çoğunluğu sağlanamazsa, bu oylamada en çok oy alan iki aday için dördüncü oylama yapılır. Dördüncü oylamada karar yeter sayısı olmak şartıyla en fazla oy alan aday seçilmiş olur.

(6) Komisyon tarafından oluşturulacak alt komisyon, başvuruda bulunan aday adayları arasından, seçilecek Denetçi sayısının üç katı kadar aday, başvuru süresinin bittiği tarihten itibaren onbeş gün içinde belirler ve Komisyona sunar. Komisyon sonraki onbeş gün içinde Denetçi seçimlerini yapar. Denetçiler, üye tamsayısının üçte iki çoğunluğu ile seçilir. Birinci oylamada bu çoğunluk sağlanamadığı takdirde ikinci oylamaya geçilir. İkinci oylamada da üye tamsayısının üçte iki çoğunluğunun oyu aranır. Bu oylamada üye tamsayısının üçte iki çoğunluğu sağlanamadığı takdirde üçüncü oylamaya geçilir ve üye

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

alan aday seçilmiş olur. Üçüncü oylamada üye tamsayısının salt çoğunluğu sağlanamadığı takdirde en çok oy alan adaylardan, seçilecek aday sayısının iki katı kadar aday ile seçime gidilir. Dördüncü oylamada karar yeter sayısı olmak şartıyla en fazla oy alan aday seçilmiş olur. Birden fazla Denetçi seçimi yapılacağı durumlarda adaylar için birleşik oy pusulası düzenlenir. Adayların adlarının karşısındaki özel yer işaretlenmek suretiyle oy kullanılır. Seçilecek üyelerin sayısından fazla verilen oylar geçersiz sayılır.

(7) Seçimler, Kurumun Başkanlığa başvuruda bulunduğu tarihten itibaren en geç doksan gün içinde sonuçlandırılır.

(8) Bu maddede yer alan süreler, Türkiye Büyük Millet Meclisinin tatilde olması veya araverme sırasında işlemez.

Bağımsızlık ve tarafsızlık

MADDE 12- (1) Hiçbir organ, makam, merci veya kişi, Başkanetçiye ve Denetçilere görevleriyle ilgili olarak emir ve talimat veremez, genelge gönderemez, tavsiye ve telkinde bulunamaz.

(2) Başkanetçi ve Denetçiler, görevlerini yerine getirirken tarafsızlık ilkesine uygun davranmak zorundadır.

Andiçme

MADDE 13- (1) Görevlerine başlarken Başkanetçi Genel Kurulda, Denetçiler ise Komisyonunda aşağıdaki şekilde andiçerler:

“Görevimi tam bir tarafsızlık, dürüstlük, hak-kaniyet ve adalet anlayışı içinde yerine getireceğime, namusum ve şerefim üzerine andiçerim.”

Görev süresi

MADDE 14- (1) Başkanetçi ve Denetçilerin görev süreleri dört yıldır.

(2) İstifa, ölüm veya görevden alınma gibi herhangi bir nedenle süresi bitmeden görevinden ayrılan Başkanetçi veya Denetçinin yerine yeni seçilen Başkanetçi veya Denetçinin görev süresi de dört yıldır.

(3) Bir dönem Başkanetçi veya Denetçi olarak görev yapan bir kimse sadece bir dönem daha Başkanetçi veya Denetçi seçilebilir.

(4) Başkanetçi veya Denetçiliğe seçilenlerin görev yaptıkları sürede eski görevleriyle olan ilişkileri kesilir. Ancak kamu görevlisiyken Başkanetçi-

(Anayasa Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

tamsayısının salt çoğunluğunun oyunu alan aday seçilmiş olur. Üçüncü oylamada üye tamsayısının salt çoğunluğu sağlanamadığı takdirde en çok oy alan adaylardan, seçilecek aday sayısının iki katı kadar aday ile seçime gidilir. Dördüncü oylamada karar yeter sayısı olmak şartıyla en fazla oy alan aday seçilmiş olur. Birden fazla Denetçi seçimi yapılacağı durumlarda adaylar için birleşik oy pusulası düzenlenir. Adayların adlarının karşısındaki özel yer işaretlenmek suretiyle oy kullanılır. Seçilecek denetçilerin sayısından fazla verilen oylar geçersiz sayılır.

(7) Seçimler, Kurumun Başkanlığa başvuruda bulunduğu tarihten itibaren en geç doksan gün içinde sonuçlandırılır.

(8) Bu maddede yer alan süreler, Türkiye Büyük Millet Meclisinin tatilde olması veya araverme sırasında işlemez.

Bağımsızlık ve tarafsızlık

MADDE 12- (1) Hiçbir organ, makam, merci veya kişi, Başkanetçiye ve Denetçilere görevleriyle ilgili olarak emir ve talimat veremez, genelge gönderemez, tavsiye ve telkinde bulunamaz.

(2) Başkanetçi ve Denetçiler, görevlerini yerine getirirken tarafsızlık ilkesine uygun davranmak zorundadır.

Andiçme

MADDE 13- (1) Görevlerine başlarken Başkanetçi Genel Kurulda, Denetçiler ise Komisyonunda aşağıdaki şekilde andiçerler:

“Görevimi tam bir tarafsızlık, dürüstlük, hak-kaniyet ve adalet anlayışı içinde yerine getireceğime, namusum ve şerefim üzerine andiçerim.”

Görev süresi

MADDE 14- (1) Başkanetçi ve Denetçilerin görev süreleri dört yıldır.

(2) İstifa, ölüm veya görevden alınma gibi herhangi bir nedenle süresi bitmeden görevinden ayrılan Başkanetçi veya Denetçinin yerine yeni seçilen Başkanetçi veya Denetçinin görev süresi de dört yıldır.

(3) Bir dönem Başkanetçi veya Denetçi olarak görev yapan bir kimse sadece bir dönem daha Başkanetçi veya Denetçi seçilebilir.

(4) Başkanetçi veya Denetçiliğe seçilenlerin görev yaptıkları sürede eski görevleriyle olan ilişkileri kesilir. Ancak kamu görevlisiyken Başde-

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

liğe veya Denetçiliğe seçilenler, memuriyete giriş şartlarını kaybetme dışındaki herhangi bir nedenle görevlerinin sona ermesi, görevden ayrılma isteğinde bulunması veya görev sürelerinin dolması durumunda, otuz gün içinde eski kurumlarına başvurmaları hâlinde, atamaya yetkili makamlar tarafından otuz gün içinde mükteseplerine uygun bir kadroya atanırlar. Yüksek mahkeme üyeliğinden seçilenlerden görevi sona erenler, herhangi bir işleme gerek olmaksızın ve boş kadro şartı aranmaksızın, geldikleri yüksek mahkeme üyeliği görevine geri dönerler ve boşalan ilk üye kadrosu kendilerine tahsis olunur. Belirtilen atama yapılırken Başdenetçi veya Denetçilerin Kurumda geçirdikleri süreler makam veya hâkim sınıfından olup da yüksek hâkimlik tazminatını almaya başladıktan sonra seçilenler için yüksek hâkimlik tazminatını ödenmesini gerektiren görevlerde geçmiş olarak değerlendirilir. Bu hükümler, akademik unvanların kazanılmasına ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla üniversitelerden gelen personel hakkında da uygulanır. Mükteseplerine uygun bir kadroya atamaları gerçekleşinceye kadar süresi dolması sebebiyle görevi sona eren Başdenetçi ve Denetçilere almakta oldukları aylık ücret ile sosyal hak ve yardımların Kurum tarafından ödenmesine devam olunur. Mükteseplerine uygun kadrolara atanana, atama yapıldığı tarih itibarıyla Kurum tarafından ödemedede bulunulmasına son verilir. Bir kamu kurumunda çalışmayanlardan Başdenetçi ve Denetçiliğe seçilip süresi dolması sebebiyle görevi sona erenlere herhangi bir göreve veya işe başlayıncaya kadar, görevlerinin sona erdiği tarihte almakta oldukları aylık ücret ile sosyal hak ve yardımların Kurum tarafından ödenmesine devam olunur. Kurum tarafından bir kamu kurumunda çalışmayanlara yapılacak ödemeler üç ayı geçemez.

Görevden alınma ve görevin sona ermesi

MADDE 15- (1) Başdenetçinin veya Denetçilerin 10 uncu maddede sayılan nitelikleri taşımadıklarının sonradan anlaşılması veya bu nitelikleri seçildikten sonra kaybetmeleri hâlinde, durumun Komisyon tarafından tespit edilmesini takiben Başdenetçinin görevinin sona ermesine Genel Kurul tarafından görüşmesiz olarak; Denetçilerin görevinin sona ermesine ise Komisyon tarafından karar verilir.

(Anayasa Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

netçiliğe veya Denetçiliğe seçilenler, memuriyete giriş şartlarını kaybetme dışındaki herhangi bir nedenle görevlerinin sona ermesi, görevden ayrılma isteğinde bulunması veya görev sürelerinin dolması durumunda, otuz gün içinde eski kurumlarına başvurmaları hâlinde, atamaya yetkili makamlar tarafından otuz gün içinde mükteseplerine uygun bir kadroya atanırlar. Yüksek mahkeme üyeliğinden seçilenlerden görevi sona erenler, herhangi bir işleme gerek olmaksızın ve boş kadro şartı aranmaksızın, geldikleri yüksek mahkeme üyeliği görevine geri dönerler ve boşalan ilk üye kadrosu kendilerine tahsis olunur. Belirtilen atama yapılırken Başdenetçi veya Denetçilerin Kurumda geçirdikleri süreler makam veya hâkim sınıfından olup da yüksek hâkimlik tazminatını almaya başladıktan sonra seçilenler için yüksek hâkimlik tazminatını ödenmesini gerektiren görevlerde geçmiş olarak değerlendirilir. Bu hükümler, akademik unvanların kazanılmasına ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla üniversitelerden gelen personel hakkında da uygulanır. Mükteseplerine uygun bir kadroya atamaları gerçekleşinceye kadar süresi dolması sebebiyle görevi sona eren Başdenetçi ve Denetçilere almakta oldukları aylık ücret ile sosyal hak ve yardımların Kurum tarafından ödenmesine devam olunur. Mükteseplerine uygun kadrolara atanana, atama yapıldığı tarih itibarıyla Kurum tarafından ödemedede bulunulmasına son verilir.

Görevden alınma ve görevin sona ermesi

MADDE 15- (1) Başdenetçinin veya Denetçilerin 10 uncu maddede sayılan nitelikleri taşımadıklarının sonradan anlaşılması veya bu nitelikleri seçildikten sonra kaybetmeleri hâlinde, durumun Komisyon tarafından tespit edilmesini takiben Başdenetçinin görevinin sona ermesine Genel Kurul tarafından görüşmesiz olarak; Denetçilerin görevinin sona ermesine ise Komisyon tarafından karar verilir.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

(2) Seçilmeye engel bir suçtan dolayı kesin hüküm giyen veya kısıtlanan Başdenetçi hakkındaki kesinleşmiş mahkeme kararının Genel Kurulun; Denetçi hakkındaki kesinleşmiş mahkeme kararının Komisyonun bilgisine sunulmasıyla Başdenetçi veya Denetçi sıfatı sona erer.

Başdenetçi ve Denetçilerin mali ve sosyal hakları

MADDE 16- (1) Başdenetçiye Başbakanlık Müsteşarı; Denetçilere Başbakanlık müsteşar yardımcıları için belirlenen her türlü ödemeler dâhil mali haklar tutarında aylık ücret ödenir. Başbakanlık Müsteşarı ve müsteşar yardımcılara ödenenlerden, vergi ve diğer kesintilere tabi olmayanlar bu Kanuna göre de vergi ve diğer kesintilere tabi olmaz. 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ve diğer mevzuat uyarınca Başbakanlık Müsteşarının yararlanmış olduğu sosyal hak ve yardımlardan Başdenetçi, Başbakanlık müsteşar yardımcılarının yararlanmış olduğu sosyal hak ve yardımlardan da Denetçiler aynı esas ve usuller çerçevesinde yararlanır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Kuruma Başvuru ve Yapılacak İşlemler Başvuru ve usulü

MADDE 17- (1) Kuruma, gerçek ve tüzel kişiler başvurabilirler.

(2) Başvuru; başvuru sahibinin adı ve soyadı, imzası, yerleşim yeri veya iş adresini, ve Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları için vatandaşlık kimlik numarasını, başvuru sahibi tüzel kişi ise tüzel kişinin unvanı ve yerleşim yeri ile yetkili kişinin imzasını, varsa, merkezi tüzel kişilik numarasını ve yetki belgesini içeren Türkçe dilekçe ile yapılır. Bu başvuru, yönetmelikte belirlenen şartlara uyulmak kaydıyla elektronik ortamda veya diğer iletişim araçlarıyla da yapılabilir.

(3) Yapılan başvurulardan;

a) Belli bir konuyu içermeyenler,

b) Yargı organlarında görülmekte olan veya yargı organlarının karara bağlanmış uyuşmazlıklara ilişkin olanlar,

c) İkinci fıkrada belirtilen şartları taşımayanlar,

(Anayasa Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

(2) Seçilmeye engel bir suçtan dolayı kesin hüküm giyen veya kısıtlanan Başdenetçi hakkındaki kesinleşmiş mahkeme kararının Genel Kurulun; Denetçi hakkındaki kesinleşmiş mahkeme kararının Komisyonun bilgisine sunulmasıyla Başdenetçi veya Denetçi sıfatı sona erer.

Başdenetçi ve Denetçilerin mali ve sosyal hakları

MADDE 16- (1) Başdenetçiye Başbakanlık Müsteşarı; Denetçilere Başbakanlık müsteşar yardımcıları için belirlenen her türlü ödemeler dâhil mali haklar tutarında aylık ücret ödenir. Başbakanlık Müsteşarı ve müsteşar yardımcılara ödenenlerden, vergi ve diğer kesintilere tabi olmayanlar bu Kanuna göre de vergi ve diğer kesintilere tabi olmaz. 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ve diğer mevzuat uyarınca Başbakanlık Müsteşarının yararlanmış olduğu sosyal hak ve yardımlardan Başdenetçi, Başbakanlık müsteşar yardımcılarının yararlanmış olduğu sosyal hak ve yardımlardan da Denetçiler aynı esas ve usuller çerçevesinde yararlanır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Kuruma Başvuru ve Yapılacak İşlemler Başvuru ve usulü

MADDE 17- (1) Kuruma, gerçek ve tüzel kişiler başvurabilirler. Başvuru sahibinin talebi üzerine başvuru gizli tutulur.

(2) Başvuru; başvuru sahibinin adı ve soyadı, imzası, yerleşim yeri veya iş adresini, ve Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları için vatandaşlık kimlik numarasını, yabancılar için pasaport numarasını başvuru sahibi tüzel kişi ise tüzel kişinin unvanı ve yerleşim yeri ile yetkili kişinin imzasını, varsa, merkezi tüzel kişilik numarasını ve yetki belgesini içeren Türkçe dilekçe ile yapılır. Bu başvuru, yönetmelikte belirlenen şartlara uyulmak kaydıyla elektronik ortamda veya diğer iletişim araçlarıyla da yapılabilir.

(3) Yapılan başvurulardan;

a) Belli bir konuyu içermeyenler,

b) Yargı organlarında görülmekte olan veya yargı organlarının karara bağlanmış uyuşmazlıklara ilişkin olanlar,

c) İkinci fıkrada belirtilen şartları taşımayanlar,

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

ç) Sebepleri, konusu ve tarafları aynı olanlar ile daha önce sonuçlandırılanlar, incelenmez.

(4) Kuruma başvuruda bulunulabilmesi için, 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununda öngörülen idarî başvuru yolları ile özel kanunlarda yer alan zorunlu idarî başvuru yollarının tüketilmesi zorunludur. İdarî başvuru yolları tüketilmeden yapılan başvurular ilgili kuruma gönderilir.

(5) Kuruma, illerde valilikler, ilçelerde kaymakamlıklar aracılığıyla da başvurulabilir.

(6) Başvurulardan herhangi bir ücret alınmaz.

(7) Kuruma, dördüncü fıkra uyarınca yapılacak başvuruya idare tarafından verilecek cevabın tebliği tarihinden, idare başvuruya altmış gün içinde cevap vermediği takdirde bu sürenin bitmesinden itibaren altı ay içinde başvurulabilir. Başvuru tarihi, dilekçenin Kuruma, valilik veya kaymakamlıklara verildiği, diğer hallerde başvurunun Kuruma ulaştığı tarihtir.

(8) Dava açma süresi içinde yapılan başvuru, işlemeye başlamış olan dava açma süresini durdurur.

Bilgi ve belge istenmesi

MADDE 18- (1) Kurumun inceleme ve araştırma konusu ile ilgili olarak istediği bilgi ve belgelerin, bu isteğin tebliğ edildiği tarihten itibaren otuz gün içinde verilmesi zorunludur. Bu süre içinde istenen bilgi ve belgeleri haklı bir neden olmaksızın vermeyenler hakkında Başdenetçi veya Denetçinin başvurusu üzerine ilgili merci, disiplin soruşturması açar.

(2) Devlet sırrı veya ticarî sır niteliğindeki bilgi ve belgeler, yetkili mercilerin en üst makam veya kurulunca gerekçesi belirtilmek suretiyle verilmeyebilir. Ancak, Devlet sırrı niteliğindeki bilgi ve belgeler Başdenetçi veya görevlendireceği Denetçi tarafından yerinde incelenebilir.

Bilirkişi görevlendirilmesi ve tanık dinlenmesi

MADDE 19- (1) İnceleme ve araştırma konusu ile ilgili olarak Başdenetçi veya Denetçiler bilirkişi görevlendirebilir.

(Anayasa Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

ç) Sebepleri, konusu ve tarafları aynı olanlar ile daha önce sonuçlandırılanlar, incelenmez.

(4) Kuruma başvuruda bulunulabilmesi için, 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununda öngörülen idarî başvuru yolları ile özel kanunlarda yer alan zorunlu idarî başvuru yollarının tüketilmesi gereklidir. İdarî başvuru yolları tüketilmeden yapılan başvurular ilgili kuruma gönderilir. Ancak Kurum, telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ihtimali bulunan hallerde, idari başvuru yolları tüketilmese dahi başvuruları kabul edebilir.

(5) Kuruma, illerde valilikler, ilçelerde kaymakamlıklar aracılığıyla da başvurulabilir.

(6) Başvurulardan herhangi bir ücret alınmaz.

(7) Kuruma, dördüncü fıkra uyarınca yapılacak başvuruya idare tarafından verilecek cevabın tebliği tarihinden, idare başvuruya altmış gün içinde cevap vermediği takdirde bu sürenin bitmesinden itibaren altı ay içinde başvurulabilir. Başvuru tarihi, dilekçenin Kuruma, valilik veya kaymakamlıklara verildiği, diğer hallerde başvurunun Kuruma ulaştığı tarihtir.

(8) Dava açma süresi içinde yapılan başvuru, işlemeye başlamış olan dava açma süresini durdurur.

Bilgi ve belge istenmesi

MADDE 18- (1) Kurumun inceleme ve araştırma konusu ile ilgili olarak istediği bilgi ve belgelerin, bu isteğin tebliğ edildiği tarihten itibaren otuz gün içinde verilmesi zorunludur. Bu süre içinde istenen bilgi ve belgeleri haklı bir neden olmaksızın vermeyenler hakkında Başdenetçi veya Denetçinin başvurusu üzerine ilgili merci soruşturma açar.

(2) Devlet sırrı veya ticarî sır niteliğindeki bilgi ve belgeler, yetkili mercilerin en üst makam veya kurulunca gerekçesi belirtilmek suretiyle verilmeyebilir. Ancak, Devlet sırrı niteliğindeki bilgi ve belgeler Başdenetçi veya görevlendireceği Denetçi tarafından yerinde incelenebilir.

Bilirkişi görevlendirilmesi ve tanık dinlenmesi

MADDE 19- (1) İnceleme ve araştırma konusu ile ilgili olarak Başdenetçi veya Denetçiler bilirkişi görevlendirebilir.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

(2) 10/2/1954 tarihli ve 6245 sayılı Harcırah Kanunu hükümleri saklı kalmak üzere, bilirkişi olarak görevlendirilen kamu görevlilerine her inceleme ve araştırma konusu için (1000), diğer kişilere her inceleme ve araştırma konusu için (2000) gösterge rakamının memur aylık katsayısıyla çarpımı sonucu bulunacak miktarı geçmemek üzere görevlendirmeyi yapanın kararı ile bilirkişi ücreti ödenir. Bu ödemeler, damga vergisi hariç herhangi bir vergi ve kesintiye tabi tutulmaz.

(3) İnceleme ve araştırma konusu ile ilgili olarak Başdenetçi, Denetçiler veya uzmanlar tanık ya da ilgili kişileri dinleyebilir.

İnceleme ve araştırma

MADDE 20- (1) Kurum, inceleme ve araştırmasını başvuru tarihinden itibaren en geç altı ay içinde sonuçlandırır.

(2) Kurum, inceleme ve araştırma sonucunu ve varsa önerilerini ilgili mercie ve başvurana bildirir. Kurum, başvurana, işleme karşı başvuru yollarını da gösterir.

(3) İlgili merci, Kurumun önerileri doğrultusunda tesis ettiği işlemi veya Kurumun önerdiği çözümü uygulanabilir nitelikte görmediği takdirde bunun gerekçesini otuz gün içinde Kuruma bildirir.

Dava açma süresinin yeniden işlemeye başlaması

MADDE 21- (1) Başvurunun Kurum tarafından reddedilmesi halinde, durmuş olan dava açma süresi gerekçeli ret kararının ilgiliye tebliğinden itibaren kaldığı yerden işlemeye başlar.

(2) Başvurunun Kurum tarafından yerinde görülerek kabul edilmesi halinde; ilgili merci Kurumun önerisi üzerine otuz gün içinde herhangi bir işlem tesis etmez veya eylemde bulunmaz ise durmuş olan dava açma süresi kaldığı yerden işlemeye başlar.

(3) Kurumun, inceleme ve araştırmasını, başvuru tarihinden itibaren altı ay içinde sonuçlandıramaması halinde de durmuş olan dava açma süresi kaldığı yerden işlemeye başlar.

(Anayasa Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

(2) 10/2/1954 tarihli ve 6245 sayılı Harcırah Kanunu hükümleri saklı kalmak üzere, bilirkişi olarak görevlendirilen kamu görevlilerine her inceleme ve araştırma konusu için (1000), diğer kişilere her inceleme ve araştırma konusu için (2000) gösterge rakamının memur aylık katsayısıyla çarpımı sonucu bulunacak miktarı geçmemek üzere görevlendirmeyi yapanın kararı ile bilirkişi ücreti ödenir. Bu ödemeler, damga vergisi hariç herhangi bir vergi ve kesintiye tabi tutulmaz.

(3) İnceleme ve araştırma konusu ile ilgili olarak Başdenetçi, Denetçiler veya uzmanlar tanık ya da ilgili kişileri dinleyebilir.

İnceleme ve araştırma

MADDE 20- (1) Kurum, inceleme ve araştırmasını başvuru tarihinden itibaren en geç altı ay içinde sonuçlandırır.

(2) Kurum, inceleme ve araştırma sonucunu ve varsa önerilerini ilgili mercie ve başvurana bildirir. Kurum, başvurana, işleme karşı başvuru yollarını da gösterir.

(3) İlgili merci, Kurumun önerileri doğrultusunda tesis ettiği işlemi veya Kurumun önerdiği çözümü uygulanabilir nitelikte görmediği takdirde bunun gerekçesini otuz gün içinde Kuruma bildirir.

Dava açma süresinin yeniden işlemeye başlaması

MADDE 21- (1) Başvurunun Kurum tarafından reddedilmesi halinde, durmuş olan dava açma süresi gerekçeli ret kararının ilgiliye tebliğinden itibaren kaldığı yerden işlemeye başlar.

(2) Başvurunun Kurum tarafından yerinde görülerek kabul edilmesi halinde; ilgili merci Kurumun önerisi üzerine otuz gün içinde herhangi bir işlem tesis etmez veya eylemde bulunmaz ise durmuş olan dava açma süresi kaldığı yerden işlemeye başlar.

(3) Kurumun, inceleme ve araştırmasını, başvuru tarihinden itibaren altı ay içinde sonuçlandıramaması halinde de durmuş olan dava açma süresi kaldığı yerden işlemeye başlar.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

Raporlar

MADDE 22- (1) Kurum, her takvim yılı sonunda yürütülen faaliyetleri ve önerileri kapsayan bir rapor hazırlayarak Komisyona sunar. Komisyon, bu raporu görüşüp, kendi kanaat ve görüşlerini de içerecek şekilde özetleyerek Genel Kurula sunulmak üzere hazırladığı raporu Başkanlığa gönderir. Komisyonun raporu Genel Kurulda görüşülür.

(2) Kurumun yıllık raporu, ayrıca Resmî Gazetede yayımlanmak suretiyle kamuoyuna duyurulur.

(3) Kurum; açıklanmasında fayda gördüğü hususları yıllık raporu beklemeksizin her zaman kamuoyuna duyurabilir.

Açıklama yapma yetkisi

MADDE 23- (1) Kurumun faaliyetleri hakkında açıklama yapmaya Başdenetçi veya görevlendireceği Denetçi yetkilidir.

DÖNDÜNCÜ BÖLÜM

Personele İlişkin Hükümler

Personelin atanması

MADDE 24- (1) Genel Sekreter, en az dört yıllık yükseköğretim kurumu mezunu, 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tabi görevlerde on yıl hizmeti bulunan ve aynı Kanunun 48 inci maddesinde yazılı şartlara sahip olanlar arasından Başdenetçi tarafından atanır.

(2) Diğer personel Başdenetçi tarafından atanır.

Kamu Denetçiliği Uzman Yardımcılığı

MADDE 25- (1) Kamu Denetçiliği Uzman Yardımcılığına atanabilmek için, Devlet Memurları Kanununun 48 inci maddesinde sayılan genel şartlar yanında aşağıdaki nitelikler de aranır:

a) Dört yıllık eğitim veren fakültelerden veya bunlara denkliği kabul edilmiş yurtiçi veya yurtdışındaki yükseköğretim kurumlarından mezun olmak.

b) Yapılacak giriş sınavında başarılı olmak.

c) Sınavın yapıldığı yılın Ocak ayının ilk günü itibarıyla otuzbeş yaşını doldurmamış olmak.

(Anayasa Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

Raporlar

MADDE 22- (1) Kurum, her takvim yılı sonunda yürütülen faaliyetleri ve önerileri kapsayan bir rapor hazırlayarak Komisyona sunar. Komisyon, bu raporu ara verme ve tatil dönemleri hariç olmak üzere iki ay içinde görüşüp, kendi kanaat ve görüşlerini de içerecek şekilde özetleyerek Genel Kurula sunulmak üzere hazırladığı raporu Başkanlığa gönderir. Komisyonun raporu Genel Kurulda ivedilikle görüşülür.

(2) Kurumun yıllık raporu, ayrıca Resmî Gazetede yayımlanmak suretiyle kamuoyuna duyurulur.

(3) Kurum; açıklanmasında fayda gördüğü hususları yıllık raporu beklemeksizin her zaman kamuoyuna duyurabilir.

Açıklama yapma yetkisi

MADDE 23- (1) Kurumun faaliyetleri hakkında açıklama yapmaya Başdenetçi veya görevlendireceği Denetçi yetkilidir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Personele İlişkin Hükümler

Personelin atanması

MADDE 24- (1) Genel Sekreter, en az dört yıllık yükseköğretim kurumu mezunu, Devlet Memurları Kanununa tabi görevlerde on yıl hizmeti bulunan ve aynı Kanunun 48 inci maddesinde yazılı şartlara sahip olanlar arasından Başdenetçi tarafından atanır.

(2) Diğer personel Başdenetçi tarafından atanır.

Kamu Denetçiliği Uzman Yardımcılığı

MADDE 25- (1) Kamu Denetçiliği Uzman Yardımcılığına atanabilmek için, Devlet Memurları Kanununun 48 inci maddesinde sayılan genel şartlar yanında aşağıdaki nitelikler de aranır:

a) Dört yıllık eğitim veren fakültelerden veya bunlara denkliği kabul edilmiş yurtiçi veya yurtdışındaki yükseköğretim kurumlarından mezun olmak.

b) Yapılacak giriş sınavında başarılı olmak.

c) Sınavın yapıldığı yılın Ocak ayının ilk günü itibarıyla otuzbeş yaşını doldurmamış olmak.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

Kamu Denetçiliği Uzmanlığı

MADDE 26- (1) 25 inci maddeye göre Kamu Denetçiliği Uzman Yardımcılığına atanalar, en az üç yıl çalışmak ve olumlu sicil almak kaydıyla açılacak yeterlik sınavına girmeye hak kazanırlar. Sınavda başarılı olanlar, Kamu Personeli Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit Sınavında en az (C) düzeyinde puan veya uluslararası kabul görmüş yabancı dil seviye tespit sınavlarından bu puana denk puan almış olmak şartıyla Kamu Denetçiliği Uzmanı unvanını alırlar. Sınavda başarılı olamayanlar, istekleri halinde kurumunda veya Devlet Personel Başkanlığınca diğer kamu kurum ve kuruluşlarında uygun kadrolara atanırlar.

(2) Kamu Denetçiliği Uzman Yardımcılarının mesleğe alınmaları, yetiştirilmeleri ve yeterlik sınavının şekli ile Kamu Denetçiliği Uzman ve Uzman Yardımcılarının görev, yetki ve çalışmalarına ilişkin esas ve usuller yönetmelikle düzenlenir.

Personele uygulanacak hükümler ile personelin malî ve sosyal hakları

MADDE 27- (1) Bu Kanunda hüküm bulunmayan hususlarda Kurum personeli hakkında Devlet Memurları Kanunu hükümleri uygulanır.

(2) Genel Sekretere Başbakanlıktaki genel müdürlere uygulanan malî ve sosyal hak ve yardımlara ilişkin hükümler uygulanır.

(3) Kamu Denetçiliği Uzmanlarına aynı derecede bulunan Başbakanlık Uzmanları, Kamu Denetçiliği Uzman Yardımcılarına Başbakanlık Uzman Yardımcıları ve Kurumun diğer personeline ise Başbakanlıkta aynı unvanlı ve aynı dereceli kadrolarda çalışanlara uygulanan malî ve sosyal hak ve yardımlara ilişkin hükümler uygulanır. Başbakanlıkta emsali personele ödenenlerden vergi ve diğer kesintilere tabi olmayanlar bu maddeye göre de vergi ve diğer kesintilere tabi olmaz.

Kamu kurum ve kuruluşlarındaki personelin görevlendirilmesi

MADDE 28- (1) Merkezî yönetim kapsamındaki kamu idarelerinde, sosyal güvenlik kurumlarında, mahallî idarelerde, mahallî idarelerin bağlı idarelerinde, mahallî

(Anayasa Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

Kamu Denetçiliği Uzmanlığı

MADDE 26- (1) 25 inci maddeye göre Kamu Denetçiliği Uzman Yardımcılığına atanalar, en az üç yıl çalışmak ve olumlu sicil almak kaydıyla açılacak yeterlik sınavına girmeye hak kazanırlar. Sınavda başarılı olanlar, Kamu Personeli Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit Sınavında en az (C) düzeyinde puan veya uluslararası kabul görmüş yabancı dil seviye tespit sınavlarından bu puana denk puan almış olmak şartıyla Kamu Denetçiliği Uzmanı unvanını alırlar. Sınavda başarılı olamayanlar, istekleri halinde kurumunda veya Devlet Personel Başkanlığınca diğer kamu kurum ve kuruluşlarında uygun kadrolara atanırlar.

(2) Kamu Denetçiliği Uzman Yardımcılarının mesleğe alınmaları, yetiştirilmeleri ve yeterlik sınavının şekli ile Kamu Denetçiliği Uzman ve Uzman Yardımcılarının görev, yetki ve çalışmalarına ilişkin esas ve usuller yönetmelikle düzenlenir.

Personele uygulanacak hükümler ile personelin malî ve sosyal hakları

MADDE 27- (1) Bu Kanunda hüküm bulunmayan hususlarda Kurum personeli hakkında Devlet Memurları Kanunu hükümleri uygulanır.

(2) Genel Sekretere Başbakanlıktaki genel müdürlere uygulanan malî ve sosyal hak ve yardımlara ilişkin hükümler uygulanır.

(3) Kamu Denetçiliği Uzmanlarına aynı derecede bulunan Başbakanlık Uzmanları, Kamu Denetçiliği Uzman Yardımcılarına Başbakanlık Uzman Yardımcıları ve Kurumun diğer personeline ise Başbakanlıkta aynı unvanlı ve aynı dereceli kadrolarda çalışanlara uygulanan malî ve sosyal hak ve yardımlara ilişkin hükümler uygulanır. Başbakanlıkta emsali personele ödenenlerden vergi ve diğer kesintilere tabi olmayanlar bu maddeye göre de vergi ve diğer kesintilere tabi olmaz.

Kamu kurum ve kuruluşlarındaki personelin görevlendirilmesi

MADDE 28- (1) Merkezî yönetim kapsamındaki kamu idarelerinde, sosyal güvenlik kurumlarında, mahallî idarelerde, mahallî idarelerin bağlı idarelerinde, mahallî idare birliklerinde,

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

idare birliklerinde, döner sermayeli kuruluşlarda, kanunlarla kurulan fonlarda, kamu tüzel kişiliğini haiz kuruluşlarda, sermayesinin yüzde ellisinden fazlası kamuya ait kuruluşlarda, kamu iktisadî teşebbüsleri ile bunlara bağlı ortaklıklar ve müesseselerde çalışanlar, kurumlarının izni ile uzmanlık gerektiren işlerde görevlendirilebilirler. Bu şekilde yapılan görevlendirmenin süresi altı ayı geçemez. Ancak ihtiyaç halinde bu süre üç ay daha uzatılabilir. Kurumun bu konudaki talepleri, ilgili kurum ve kuruluşlarca öncelikle sonuçlandırılır. Bu şekilde görevlendirilen personel, kurumlarından aylıklı izinli sayılır. Bu personelin izinli oldukları sürece memuriyetleri ile ilgileri ve özlük hakları devam ettiği gibi, bu süreler yükselme ve emekliliklerinde de hesaba katılır ve yükselmeleri başkaca bir işleme gerek duyulmadan süresinde yapılır.

BEŞİNCİ BÖLÜM
Çeşitli Hükümler

Bütçe

MADDE 29- (1) Kurumun gelirleri şunlardır:

a) Türkiye Büyük Millet Meclisi bütçesinden alınacak Hazine yardımı.

b) Diğer gelirler.

(2) Kurum bütçesinden bu Kanun kapsamındaki görevlerin gerçekleştirilmesine ilişkin giderler yapılır.

Yasaklar

MADDE 30- (1) Başdenetçi, Denetçiler, Genel Sekreter, Kamu Denetçiliği Uzman ve Uzman Yardımcıları ile diğer personel, siyasî partilere üye olamazlar; herhangi bir siyasî parti, kişi veya zümrenin yararını veya zararını hedef alan bir davranışta bulunamazlar; görevlerini yerine getirirken dil, ırk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefi inanç, din ve mezhep ayırımı yapamazlar; görevleri sebebiyle herhangi bir şekilde öğrendikleri meslekî veya ticarî sırları görevlerinden ayrılmış olsalar bile açıklayamazlar, kendilerinin veya başkalarının yararına kullanamazlar.

(2) Başdenetçi, Denetçiler, Genel Sekreter, Kamu Denetçiliği Uzman ve Uzman Yardımcıları; kendilerinin, eşlerinin ve üçüncü dereceye kadar (bu derece dâhil) kan ve kayın hısımlarının şikâyetlerini inceleyemezler.

(Anayasa Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

döner sermayeli kuruluşlarda, kanunlarla kurulan fonlarda, kamu tüzel kişiliğini haiz kuruluşlarda, sermayesinin yüzde ellisinden fazlası kamuya ait kuruluşlarda, kamu iktisadî teşebbüsleri ile bunlara bağlı ortaklıklar ve müesseselerde çalışanlar, kurumlarının izni ile uzmanlık gerektiren işlerde görevlendirilebilirler. Bu şekilde yapılan görevlendirmenin süresi altı ayı geçemez. Ancak ihtiyaç halinde bu süre üç ay daha uzatılabilir. Kurumun bu konudaki talepleri, ilgili kurum ve kuruluşlarca öncelikle sonuçlandırılır. Bu şekilde görevlendirilen personel, kurumlarından aylıklı izinli sayılır. Bu personelin izinli oldukları sürece memuriyetleri ile ilgileri ve özlük hakları devam ettiği gibi, bu süreler yükselme ve emekliliklerinde de hesaba katılır ve yükselmeleri başkaca bir işleme gerek duyulmadan süresinde yapılır.

BEŞİNCİ BÖLÜM
Çeşitli Hükümler

Bütçe

MADDE 29- (1) Kurumun gelirleri şunlardır:

a) Türkiye Büyük Millet Meclisi bütçesinden alınacak Hazine yardımı.

b) Diğer gelirler.

(2) Kurum bütçesinden bu Kanun kapsamındaki görevlerin gerçekleştirilmesine ilişkin giderler yapılır.

Yasaklar

MADDE 30- (1) Başdenetçi, Denetçiler, Genel Sekreter, Kamu Denetçiliği Uzman ve Uzman Yardımcıları ile diğer personel, siyasî partilere üye olamazlar; herhangi bir siyasî parti, kişi veya zümrenin yararını veya zararını hedef alan bir davranışta bulunamazlar; görevlerini yerine getirirken dil, ırk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefi inanç, din ve mezhep ayırımı yapamazlar; görevleri sebebiyle herhangi bir şekilde öğrendikleri meslekî veya ticarî sırları görevlerinden ayrılmış olsalar bile açıklayamazlar, kendilerinin veya başkalarının yararına kullanamazlar.

(2) Başdenetçi, Denetçiler, Genel Sekreter, Kamu Denetçiliği Uzman ve Uzman Yardımcıları; kendilerinin, eşlerinin ve üçüncü dereceye kadar (bu derece dâhil) kan ve kayın hısımlarının şikâyetlerini inceleyemezler.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

(3) Başdenetçi, Denetçiler, Genel Sekreter, Kamu Denetçiliği Uzman ve Uzman Yardımcıları ile diğer personel, bu görevleri süresince resmi veya özel hiçbir görev alamazlar, ticaretle uğraşamazlar. Bilimsel yayınlarda bulunma, görevleri veya meslekleri ile ilgili olarak davet edildikleri ulusal veya uluslararası kongre, konferans ve benzeri toplantılara katılma, derneklere üyelik ve kâr amacı gütmeyen kooperatiflerde ortaklık halinde bu madde hükümleri uygulanmaz.

Başdenetçi veya Denetçiler hakkında ceza soruşturması ve kovuşturması usulü

MADDE 31- (1) Başdenetçi ve Denetçilerin görevleri sebebiyle bir suç işledikleri öne sürüldüğü takdirde haklarında ceza soruşturması ve kovuşturması yapılabilmesi Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanının iznine bağlıdır. İzin verilmesi veya verilmemesine ilişkin karara karşı itiraz mercii, Danıştayın ilgili dairesidir.

(2) Başdenetçi ve Denetçiler hakkındaki soruşturma Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı tarafından yapılır. Açılacak kamu davası, Yargıtayın ilgili ceza dairesinde görülür. Temyiz mercii, Yargıtay Ceza Genel Kuruludur.

(3) Bu maddede hüküm bulunmayan hususlarda 2/12/1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümleri uygulanır.

(4) Ağır ceza mahkemesinin görev alanına giren suçlara ilişkin suçüstü hâli genel hükümlere tabidir.

Genel Sekreter ve personel hakkında ceza soruşturması ve kovuşturması usulü

MADDE 32- (1) Genel Sekreter, Kamu Denetçiliği Uzman ve Uzman Yardımcılarının görevleri sebebiyle bir suç işledikleri öne sürüldüğü takdirde ceza soruşturması ve kovuşturması yapılabilmesi, Başdenetçinin iznine bağlıdır. İzin verilmesi veya verilmemesine ilişkin karara karşı itiraz mercii Ankara Bölge İdare Mahkemesidir.

(2) Genel Sekreter, Kamu Denetçiliği Uzman ve Uzman Yardımcıları ile diğer personel hakkındaki soruşturma, suçun işlendiği yer

(Anayasa Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

(3) Başdenetçi, Denetçiler, Genel Sekreter, Kamu Denetçiliği Uzman ve Uzman Yardımcıları ile diğer personel, bu görevleri süresince resmi veya özel hiçbir görev alamazlar, ticaretle uğraşamazlar. Bilimsel yayınlarda bulunma, görevleri veya meslekleri ile ilgili olarak davet edildikleri ulusal veya uluslararası kongre, konferans ve benzeri toplantılara katılma, derneklere üyelik ve kâr amacı gütmeyen kooperatiflerde ortaklık halinde bu madde hükümleri uygulanmaz.

Başdenetçi veya Denetçiler hakkında ceza soruşturması ve kovuşturması usulü

MADDE 31- (1) Başdenetçi ve Denetçilerin görevleri sebebiyle bir suç işledikleri öne sürüldüğü takdirde haklarında ceza soruşturması ve kovuşturması yapılabilmesi Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanının iznine bağlıdır. İzin verilmesi veya verilmemesine ilişkin karara karşı itiraz mercii, Danıştayın ilgili dairesidir.

(2) Başdenetçi ve Denetçiler hakkındaki soruşturma Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı tarafından yapılır. Açılacak kamu davası, Yargıtayın ilgili ceza dairesinde görülür. Temyiz mercii, Yargıtay Ceza Genel Kuruludur.

(3) Bu maddede hüküm bulunmayan hususlarda 2/12/1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümleri uygulanır.

(4) Ağır ceza mahkemesinin görev alanına giren suçlara ilişkin suçüstü hâli genel hükümlere tabidir.

Genel Sekreter ve personel hakkında ceza soruşturması ve kovuşturması usulü

MADDE 32- (1) Genel Sekreter, Kamu Denetçiliği Uzman ve Uzman Yardımcılarının görevleri sebebiyle bir suç işledikleri öne sürüldüğü takdirde ceza soruşturması ve kovuşturması yapılabilmesi, Başdenetçinin iznine bağlıdır. İzin verilmesi veya verilmemesine ilişkin karara karşı itiraz mercii Ankara Bölge İdare Mahkemesidir.

(2) Genel Sekreter, Kamu Denetçiliği Uzman ve Uzman Yardımcıları ile diğer personel hakkındaki soruşturma, suçun işlendiği yer

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

Cumhuriyet başsavcısı veya görevlendireceği Cumhuriyet savcısı tarafından yapılır. Açılacak kamu davası aynı yer mahkemesinde görülür.

(3) Bu maddede hüküm bulunmayan hususlarda, Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümleri uygulanır.

(4) Ağır ceza mahkemesinin görev alanına giren suçlara ilişkin suçüstü hâli genel hükümlere tabidir.

Emeklilik

MADDE 33- (1) Başdenetçi, Denetçiler, Genel Sekreter, Kamu Denetçiliği Uzman ve Uzman yardımcıları ile diğer personel, 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında sigortalı sayılır. Başdenetçi ve Denetçilerin sigorta primine esas kazanç tutarları, Başdenetçi için Başbakanlık Müsteşarı, Denetçiler için Başbakanlık Müsteşar Yardımcıları esas alınarak belirlenir. Bu görevleri sırasında 5510 sayılı Kanunun geçici 4 üncü maddesi kapsamına girenlerin bu görevde geçen süreleri makam tazminatı ile temsil tazminatı ödenmesi gereken süre olarak değerlendirilir ve emeklilik yönünden Başdenetçi Başbakanlık Müsteşarı, Denetçiler Başbakanlık Müsteşar Yardımcıları için belirlenmiş olan ek gösterge, makam tazminatı ile temsil tazminatından aynı usul ve esaslara göre yararlandırılır.

(2) Sosyal güvenlik kuruluşlarının herhangi birinden emekli aylığı almakta olanlardan Başdenetçi ve Denetçi seçilenlerin, istekleri hâlinde emekli aylıkları kesilir ve 5510 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında yeniden sigortalı sayılır. Bu şekilde emekli aylıklarını kestirmek suretiyle yeniden sigorta primi ödeyenlerin görev sürelerinin bitiminde emekli aylıkları genel hükümlere göre yeniden belirlenir.

(3) Başdenetçi ve Denetçiler hakkında 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun 40 ıncı maddesinin birinci fıkrası ile 5510 sayılı Kanunda yer alan yaş haddine ilişkin hükümler uygulanmaz.

(Anayasa Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

Cumhuriyet başsavcısı veya görevlendireceği Cumhuriyet savcısı tarafından yapılır. Açılacak kamu davası aynı yer mahkemesinde görülür.

(3) Bu maddede hüküm bulunmayan hususlarda, Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümleri uygulanır.

(4) Ağır ceza mahkemesinin görev alanına giren suçlara ilişkin suçüstü hâli genel hükümlere tabidir.

Emeklilik

MADDE 33- (1) Başdenetçi, Denetçiler, Genel Sekreter, Kamu Denetçiliği Uzman ve Uzman yardımcıları ile diğer personel, 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında sigortalı sayılır. Başdenetçi ve Denetçilerin sigorta primine esas kazanç tutarları, Başdenetçi için Başbakanlık Müsteşarı, Denetçiler için Başbakanlık Müsteşar Yardımcıları esas alınarak belirlenir. Bu görevleri sırasında 5510 sayılı Kanunun geçici 4 üncü maddesi kapsamına girenlerin bu görevde geçen süreleri makam tazminatı ile temsil tazminatı ödenmesi gereken süre olarak değerlendirilir ve emeklilik yönünden Başdenetçi Başbakanlık Müsteşarı, Denetçiler Başbakanlık Müsteşar Yardımcıları için belirlenmiş olan ek gösterge, makam tazminatı ile temsil tazminatından aynı usul ve esaslara göre yararlandırılır.

(2) Sosyal güvenlik kuruluşlarının herhangi birinden emekli aylığı almakta olanlardan Başdenetçi ve Denetçi seçilenlerin, istekleri hâlinde emekli aylıkları kesilir ve 5510 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında yeniden sigortalı sayılır. Bu şekilde emekli aylıklarını kestirmek suretiyle yeniden sigorta primi ödeyenlerin görev sürelerinin bitiminde emekli aylıkları genel hükümlere göre yeniden belirlenir.

(3) Başdenetçi ve Denetçiler hakkında 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun 40 ıncı maddesinin birinci fıkrası ile 5510 sayılı Kanunda yer alan yaş haddine ilişkin hükümler uygulanmaz.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

Kadrolar

MADDE 34- (1) Ekli listede yer alan kadrolar ihdas edilerek 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin eki (I) sayılı cetvele Kamu Denetçiliği Kurumu bölümü olarak eklenmiştir.

Değişiklik yapılan hükümler

MADDE 35- (1) 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 36 ncı maddesinin "Ortak Hükümler" bölümünün (A) fıkrasının (11) numaralı bendine "Yüksek Kurum Uzman Yardımcıları," ibaresinden sonra gelmek üzere "Kamu Denetçiliği Uzman Yardımcıları," ibaresi ve "Yüksek Kurum Uzmanlığına," ibaresinden sonra gelmek üzere "Kamu Denetçiliği Uzmanlığına," ibaresi eklenmiştir.

(2) 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununa ekli (II) sayılı cetvelin "B) Özel Bütçeli Diğer İdareler" bölümünün Anayasa Mahkemesince iptal edilen 34 üncü sırası "34) Kamu Denetçiliği Kurumu" olarak yeniden düzenlenmiştir.

(3) 5/1/1961 tarihli ve 237 sayılı Taşıt Kanununun eki (2) sayılı cetvele "Başbakanlık Müsteşarlıkları" satırından sonra gelmek üzere aşağıdaki satır eklenmiştir.

"Kamu Başdenetçisi 1 er " 5 " "

Geçiş hükümleri

GEÇİCİ MADDE 1- (1) Başdenetçi ve Denetçilerin seçimi ile Kamu Denetçiliği Kurumu kurulur.

(2) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten onbeş gün sonra Başkanlık tarafından Başdenetçi ve Denetçi seçimi için aday adaylığı başvuru süreci başlatılır ve 11 inci maddede öngörülen usule uyularak seçim sonuçlandırılır.

(3) Bu Kanunun uygulanmasına ilişkin yönetmelikler, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren dokuz ay içinde yürürlüğe konulur.

(4) Başdenetçi ve Denetçilerin seçimi tamamlandıktan sonra Başdenetçi tarafından doksan gün içinde; bir defaya mahsus olmak ve ekli listede yer alan Kamu Denetçiliği Uzmanı

(Anayasa Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

Kadrolar

MADDE 34- (1) Ekli listede yer alan kadrolar ihdas edilerek 13/12/1983 tarihli ve 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin eki (I) sayılı cetvele Kamu Denetçiliği Kurumu bölümü olarak eklenmiştir.

Değişiklik yapılan hükümler

MADDE 35- (1) 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 36 ncı maddesinin "Ortak Hükümler" bölümünün (A) fıkrasının (11) numaralı bendine "Yüksek Kurum Uzman Yardımcıları," ibaresinden sonra gelmek üzere "Kamu Denetçiliği Uzman Yardımcıları," ibaresi ve "Yüksek Kurum Uzmanlığına," ibaresinden sonra gelmek üzere "Kamu Denetçiliği Uzmanlığına," ibaresi eklenmiştir.

(2) 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununa ekli (II) sayılı cetvelin "B) Özel Bütçeli Diğer İdareler" bölümünün Anayasa Mahkemesince iptal edilen 34 üncü sırası "34) Kamu Denetçiliği Kurumu" olarak yeniden düzenlenmiştir.

(3) 5/1/1961 tarihli ve 237 sayılı Taşıt Kanununun eki (2) sayılı cetvele "Başbakanlık Müsteşarlıkları" satırından sonra gelmek üzere aşağıdaki satır eklenmiştir.

"Kamu Başdenetçisi 1 er " 5 " "

Geçiş hükümleri

GEÇİCİ MADDE 1- (1) Başdenetçi ve Denetçilerin seçimi ile Kamu Denetçiliği Kurumu kurulur.

(2) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten onbeş gün sonra Başkanlık tarafından Başdenetçi ve Denetçi seçimi için aday adaylığı başvuru süreci başlatılır ve 11 inci maddede öngörülen usule uyularak seçim sonuçlandırılır.

(3) Bu Kanunun uygulanmasına ilişkin yönetmelikler, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren dokuz ay içinde yürürlüğe konulur.

(4) Başdenetçi ve Denetçilerin seçimi tamamlandıktan sonra Başdenetçi tarafından doksan gün içinde; bir defaya mahsus olmak ve ekli listede yer alan Kamu Denetçiliği Uzmanı

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

unvanlı serbest kadro adedinin yüzde ellisini geçmemek üzere, 25 inci ve 26 ncı maddelerdeki şartlar aranmaksızın, doktora yapmış üniversite öğretim elemanları veya kamu kurum ve kuruluşlarında görevli olup, mesleğe özel yarışma sınavı ile girilen ve belirli süreli meslek içi eğitimden sonra özel bir yeterlik sınavı sonunda atanmış olanlardan Kamu Denetçiliği Uzmanı olarak atama yapılabilir. Kamu Denetçiliği Uzmanı olarak atanacakların mesleklerinde en az beş yıllık deneyime sahip olmaları gerekir.

(5) Bu Kanun hükümleri, mahallî idarelerin eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışları hakkında, bu Kanunun bütün hükümlerinin yürürlüğe girdiği tarihten bir yıl sonra uygulanmaya başlanır.

Yürürlük

MADDE 36- (1) Bu Kanunun 17 nci maddesi yayımı tarihinden dokuz ay sonra, diğer maddeleri yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 37- (1) Bu Kanunun Başdenetçi ve denetçilerin seçim ve görevden alınmaları ile ilgili hükümlerini Türkiye Büyük Millet Meclisi, diğer hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

(Anayasa Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

unvanlı serbest kadro adedinin yüzde ellisini geçmemek üzere, 25 inci ve 26 ncı maddelerdeki şartlar aranmaksızın, doktora yapmış üniversite öğretim elemanları veya kamu kurum ve kuruluşlarında görevli olup, mesleğe özel yarışma sınavı ile girilen ve belirli süreli meslek içi eğitimden sonra özel bir yeterlik sınavı sonunda atanmış olanlardan Kamu Denetçiliği Uzmanı olarak atama yapılabilir. Kamu Denetçiliği Uzmanı olarak atanacakların mesleklerinde en az beş yıllık deneyime sahip olmaları gerekir.

(5) Bu Kanun hükümleri, mahallî idarelerin eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışları hakkında, bu Kanunun bütün hükümlerinin yürürlüğe girdiği tarihten bir yıl sonra uygulanmaya başlanır.

Yürürlük

MADDE 36- (1) Bu Kanunun 17 nci maddesi yayımı tarihinden dokuz ay sonra, diğer maddeleri yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 37- (1) Bu Kanun hükümlerini Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı ve Bakanlar Kurulu yürütür.

Recep Tayyip Erdoğan

Başbakan

Başbakan Yardımcısı

B. Arınç

Başbakan Yardımcısı

B. Bozdağ

Avrupa Birliği Bakanı

E. Bağış

Çevre ve Şehircilik Bakanı

E. Bayraktar

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı

T. Yıldız

Gümrük ve Ticaret Bakanı

H. Yazıcı

Kültür ve Turizm Bakanı

E. Günay

Milli Savunma Bakanı

İ. Yılmaz

Başbakan Yardımcısı

A. Babacan

Adalet Bakanı

S. Ergin

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanı

N. Ergün

Dışişleri Bakanı

A. Davutoğlu

Gençlik ve Spor Bakanı

S. Kılıç

İçişleri Bakanı

İ. N. Şahin

Maliye Bakanı

M. Şimşek

Orman ve Su İşleri Bakanı

V. Eroğlu

Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanı

B. Yıldırım

Başbakan Yardımcısı

B. Atalay

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı

F. Şahin

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı

F. Çelik

Ekonomi Bakanı

M. Z. Çağlayan

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanı

M. M. Eker

Kalkınma Bakanı

C. Yılmaz

Milli Eğitim Bakanı V.

S. Kılıç

Sağlık Bakanı

R. Akdağ

HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ METNE EKLİ LİSTE

LİSTE

KURUMU: KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU

TEŞKİLÂT: MERKEZ

İHDAS EDİLEN KADROLARIN

Sınıfı	Unvanı	Derecesi	Serbest Kadro Adedi	Tutulan Kadro Adedi	Toplam
GİH	Kamu Başdenetçisi	1	1		1
GİH	Kamu Denetçisi	1	5		5
GİH	Genel Sekreter	1	1		1
GİH	Hukuk Müşaviri	1	1		1
GİH	Kamu Denetçiliği Uzmanı	1	20		20
GİH	Kamu Denetçiliği Uzmanı	2	20		20
GİH	Kamu Denetçiliği Uzmanı	3	20		20
GİH	Kamu Denetçiliği Uzmanı	4	20		20
GİH	Kamu Denetçiliği Uzmanı	5	20		20
GİH	Kamu Denetçiliği Uzmanı	7	50		50
GİH	Kamu Denetçiliği Uzman Yardımcısı	9	50		50
GİH	Malî Hizmetler Uzmanı	4	1		1
GİH	Şube Müdürü	1	2		2
GİH	Şef	3	3		3
GİH	Memur	7	1		1
GİH	Memur	8	2		2
GİH	Memur	9	2		2
GİH	Memur	10	2		2
GİH	Programcı	7	1		1
GİH	Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni	7	4		4
TH	Kütüphaneci	7	1		1
GİH	Bilgisayar İşletmeni	7	4		4
GİH	Çözümleyici	2	1		1
GİH	Sekreter	7	2		2
GİH	Sekreter	8	1		1
GİH	Sekreter	9	1		1
GİH	Santral Memuru	9	1		1
GİH	Şoför	10	4		4
TH	Teknisyen	8	1		1
YH	Hizmetli	10	1		1
YH	Hizmetli	11	2		2
YH	Dağıtıcı	11	1		1
TOPLAM			246		246

ANAYASA KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METNE EKİLİ LİSTE

LİSTE

KURUMU: KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU

TEŞKİLÂT: MERKEZ

İHDAS EDİLEN KADROLARIN

Sınıfı	Unvanı	Derecesi	Serbest Kadro Adedi	Tutulan Kadro Adedi	Toplam
GİH	Kamu Başdenetçisi	1	1		1
GİH	Kamu Denetçisi	1	5		5
GİH	Genel Sekreter	1	1		1
GİH	Hukuk Müşaviri	1	1		1
GİH	Kamu Denetçiliği Uzmanı	1	20		20
GİH	Kamu Denetçiliği Uzmanı	2	20		20
GİH	Kamu Denetçiliği Uzmanı	3	20		20
GİH	Kamu Denetçiliği Uzmanı	4	20		20
GİH	Kamu Denetçiliği Uzmanı	5	20		20
GİH	Kamu Denetçiliği Uzmanı	7	50		50
GİH	Kamu Denetçiliği Uzman Yardımcısı	9	50		50
GİH	Malî Hizmetler Uzmanı	4	1		1
GİH	Şube Müdürü	1	2		2
GİH	Şef	3	3		3
GİH	Memur	7	1		1
GİH	Memur	8	2		2
GİH	Memur	9	2		2
GİH	Memur	10	2		2
GİH	Programcı	7	1		1
GİH	Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni	7	4		4
GİH	Bilgisayar İşletmeni	7	4		4
GİH	Çözümleyici	2	1		1
GİH	Sekreter	7	2		2
GİH	Sekreter	8	1		1
GİH	Sekreter	9	1		1
GİH	Santral Memuru	9	1		1
GİH	Şoför	10	4		4
TH	Kütüphaneci	7	1		1
TH	Teknisyen	8	1		1
YH	Hizmetli	10	1		1
YH	Hizmetli	11	2		2
YH	Dağıtıcı	11	1		1
TOPLAM			246		246